

Møte mandag den 23. mai 2011 kl. 12

President: Per-Kristian Foss

Dagsorden (nr. 90):

1. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thommessen om endring av lovverket for foreldrepenge ved barns død (Innst. 327 S (2010–2011), jf. Dokument 8:66 S (2010–2011))
2. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å øke kompetansen i barnevernet (Innst. 323 S (2010–2011), jf. Dokument 8:85 S (2010–2011))
3. Interpellasjon fra representanten Christina Nilsson Ramsøy til barne-, likestillings- og inkluderingsministeren:

«Familien er den grunnleggende sosiale enheten i samfunnet, og så å si alle barn vokser opp i en familie. Til tross for stor oppslutning om familien er vår tid også preget av ensomhet, oppløste samliv og brutte relasjoner. Familie- og samlivsmønsteret har endret seg mye i løpet av de siste årene. Det har blitt et større mangfold av samlivsformer, derfor må familiebegrepet være bredt og inkluderende. I den politiske debatten er det ofte den smale familiepolitikken som diskuteres, som f.eks. foreldrepermisjon. Spørsmål rundt samlivstiltak, skilsmisser og den såkalte tidsklemma blir mindre diskutert.

Hva tenker statsråden rundt utfordringer i framtidens familiepolitikk, hvilke tiltak ser statsråden for seg kan bidra til å støtte opp om familien i ulike faser av livet, og hvordan kan vi bidra til at den brede familiepolitikken kommer på dagsordenen også innenfor andre politiske områder?»
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dāvøy, Dagrūn Eriksen, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om oppholdstid og åpningstider i barnehagen (Innst. 324 S (2010–2011), jf. Dokument 8:91 S (2010–2011))
5. Innstilling fra kyrkje-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Dagrūn Eriksen og Geir Jørgen Bekkevold om å avholde ekstra eksamen i faga norsk og engelsk for å hindre bortvalg og sikre at fleire får studiekompetanse (Innst. 328 S (2010–2011), jf. Dokument 8:105 S (2010–2011))
6. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, Svein Harberg, Henning Warloe og Lars Myraune om en ny nasjonal strategi for IKT i opplæringen

(Innst. 341 S (2010–2011), jf. Dokument 8:123 S (2010–2011))

7. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jon Georg Dale, Tord Lien, Bente Thorsen og Christian Tybring-Gjedde om en markeringsdag for jødernes skjebne (Innst. 346 S (2010–2011), jf. Dokument 8:97 S (2010–2011))
8. Referat

Presidenten: Representantene Ingebjørg Godskesen, Rigmor Andersen Eide, Janne Sjelmo Nordås, Torgeir Trældal, Hadia Tajik, Torfinn Opheim og Bendiks H. Arnesen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger fem permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Sonja Mandt i dagene 23. og 24. mai for å delta i møte i Nordisk Råd i København
- fra representanten Borghild Tenden om velferdspermisjon i tiden fra og med 23. mai til og med 1. juni
- fra Høyres stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Sonja Irene Sjøli fra og med 23. mai og inntil videre
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Karin S. Woldseth fra og med 23. mai og inntil videre
- fra Sosialistisk Venstreparti stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Snorre Serigstad Valen fra og med 23. mai og inntil videre

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Akershus fylke: Bente Stein Mathisen og Abid Q. Raja

For Hordaland fylke: Torkil Åmland

For Sør-Trøndelag fylke: Aud Herbjørg Kvalvik

For Vestfold fylke: Heidi Ørnlo

Presidenten: Bente Stein Mathisen, Abid Q. Raja, Torkil Åmland, Aud Herbjørg Kvalvik og Heidi Ørnlo er til stede og vil ta sete.

Statsråd Audun Lysbakk en overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten informere om at møtet fortsetter utover kl. 16 til dagens kart er ferdigbehandlet.

Sak nr. 1 [12:02:54]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Linda C. Hofstad

Helleland og Olemic Thommessen om endring av lovverket for foreldrepenger ved barns død (Innst. 327 S (2010–2011), jf. Dokument 8:66 S (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Christina Nilsson Ramsøy (Sp) [12:03:56] (ordfører for saken): Komiteen har behandlet forslag fra stortingsrepresentantene Olemic Thommessen og Linda C. Hofstad Helleland om foreldrepenger ved barns død. Forslaget går ut på en endring av folketrygdloven som ivaretar begge foreldres rett til å ta ut permisjon sammen umiddelbart etter barns død i stønadperioden for foreldrepenger.

Det som er tanken med foreldrepengeordningen etter barns død, er å hindre et brått avbrudd i den planlagte permisjonen, og at ordningen derfor i første rekke retter seg mot den som er i permisjon når barnet dør. Reglene som gjelder for foreldrepermisjon for øvrig, gjelder også for denne perioden. Det vil si at de første seks ukene etter fødselen er forbeholdt mor av helsemessige årsaker.

Foreldrepenger ved barns død dekker andre situasjoner enn de tilfellene forslagsstillerne viser til, der foreldrene får ytelse for å være hjemme med barn. Både pleiepenger for begge foreldre og ekstra stønadsuker for flerbarnsfødsler er ordninger som er begrunnet med at det i disse tilfellene er omsorgsbehov knyttet til barn som tilsier at begge foreldre bør være hjemme sammen en periode. Derfor vil det være naturlig at en eventuell ordning der begge foreldre får støtte for å være hjemme sammen etter et barns død for å bearbeide sorg, ikke knyttes til dagens foreldrepengeordning. Det er heller ikke noen grunn til å tro at behovet for foreldrene i en sånn situasjon er veldig forskjellig om barnet er nyfødt eller om barnet er eldre. Det er årsaken til at flertallet ikke støtter forslaget i denne saken.

Jeg vil tro at alle her har en veldig stor sympati med dem som opplever den store sorgen det er å miste et barn. Det er viktig å passe på at disse ikke faller mellom de ordningene som finnes. Her har også helsevesenet en viktig rolle som veileder i disse spørsmålene.

Hvis vi skal se på en ordning for foreldre som mister sine barn, vil det være naturlig at en slik ordning ikke forskjellsbehandler foreldre som mister barna sine i foreldrepengeperioden, og foreldre som opplever dette etter at denne perioden er over. Det er årsaken til at flertallet har lagt inn disse merknadene i saken, og ikke støtter forslaget fra Høyre.

Solveig Horne (FrP) [12:06:31]: Selv om ikke forslagsstillerne er til stede i salen, er jeg og Fremskrittspar-

tiet veldig glade for at man tar opp dette viktige temaet. Det er en problemstilling som kanskje ikke rammer så veldig mange, men for dem som blir rammet, er det veldig alvorlig. Jeg er i grunnen skuffet over at regjeringen ikke kan imøtekomme forslaget i større grad, f.eks. ved å se på hva man skal gjøre med denne problemstillingen.

Det å miste et barn må jo være noe av det verst tenkelige som kan skje foreldre. Derfor er det urimelig at vi i dag har et regelverk som i tillegg er en ekstra belastning i den tiden da man faktisk trenger ro til å sørge over tapet. Derfor mener forslagsstillerne og Fremskrittspartiet at det er behov for en gjennomgang av det lovverket vi har i dag. Det at mor og far blir forskjellsbehandlet i regelverket, er ikke bra. Det å ha tid til og rom for å bearbeide sorgen er viktig. Det å ta vare på hverandre i en slik livskrise er også veldig viktig.

Så vet vi at situasjonen i dag er at veldig mange av fedrene blir sykmeldte i en slik situasjon. Det er flott at det kan være en ordning for det, men likevel mener Fremskrittspartiet at det ikke er rett å bruke sykmeldingsordningen i en slik situasjon. Vi skal ikke uthule sykmeldingssystemet, og derfor er det viktig at en får et regelverk på plass som også ivaretar far i denne situasjonen.

Når saksordføreren også sier at man faller mellom to stoler, ser jeg at saksordføreren og regjeringen ser og innrømmer at dette er en problemstilling. Det er da viktig at de gjør noe med det.

Det å finne ordninger som ivaretar foreldrenes behov når barn dør, slik at de så raskt som mulig kan fungere i hverdagen og klare å vende tilbake til sitt daglige virke, er viktig. Derfor vil Fremskrittspartiet støtte forslagsstillerne og vil ta opp de mindretallsforslagene som ligger til behandling.

Presidenten: Representanten Solveig Horne har tatt opp de forslag hun refererte til.

Gina Knutson Barstad (SV) [12:08:48]: Saksordføreren, Ramsøy, har redegjort fint for flertallets syn i denne saken. Jeg ville bare ta ordet kort til et par betraktninger.

I likhet med de andre som har hatt ordet, ønsker jeg å uttrykke empati med dem som opplever noe av det verste man kan oppleve, nemlig å miste et barn.

Så reagerer jeg litt på at representanten Horne mener at det å få en sykmelding i forbindelse med at man har mistet et barn, er en uthuling av sykmeldingsordningen. Hva da med dem som mister eldre barn eller mister barn etter foreldrepengeordningen, og får sykmelding for det? Det kan ikke sies å være en uthuling av sykepengeordningen. Nettopp på grunn av dette ønsker vi å se disse spørsmålene i andre sammenhenger enn foreldrepermisjonsordningen.

Øyvind Håbrekke (KrF) [12:09:52]: Jeg viser til saksordføreren gjennomgang, og jeg synes mye av det som sies fra flertallet, for så vidt er dekkende for de vurderingene som Kristelig Folkeparti ønsker å gi uttrykk for i saken. Men saksordføreren sa også at hvis man skal foreta en sånn vurdering av regelverket knyttet til stønader for foreldre ved barns død, bør det være en bredere gjennom-

gang enn den kun knyttet til foreldrepengeordningen. Det ligger derfor til grunn for at Kristelig Folkeparti støtter et forslag som nettopp ber om en sånn gjennomgang. Vi tror det kan være nyttig. Basert på de tilbakemeldingene som komiteen har fått, tror vi at en sånn gjennomgang er verdt å ta. Jeg håper også at regjeringen kan se behovet for å gå gjennom det.

Jeg tror vi skal gå inn i denne problemstillingen med stor ydmykhet for hva et barns død faktisk kan medføre for en hel familie, og for foreldre, og hva slags behov som da oppstår. Det vil være individuelt, og forskjellig fra familie til familie og fra person til person. Det er vanskelig også for den som ikke har vært utsatt for det, å forstå hva det faktisk innebærer. Derfor tror jeg det er viktig at vi tar innspillene vi får, og vurderer nøye hvordan vi kan legge opp til systemer og ordninger som fanger opp de ulike behovene som ulike familier og ulike foreldre vil stå overfor i en sånn sammenheng.

Med det utgangspunktet viser jeg for øvrig til innstillingen.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [12:12:24]: Dette er et forslag som først og fremst handler om å legge til rette for foreldre som mister sitt barn og er i en svært vanskelig situasjon i livet. Forslaget til endringer, som Høyre har presentert, skal gi foreldre mer fleksibilitet i en vanskelig tid.

Ved barns død innenfor stønadsperioden for foreldrepenger har foreldre til sammen rett på inntil seks ukers permisjon. Slik dagens regelverk fungerer, kan ikke begge foreldrene ta ut denne permisjonen samtidig, jf. folketrygdloven § 14-10, og far kan ikke ta ut sin del av permisjonen de seks første ukene etter fødselen, jf. folketrygdloven § 14-9. Dette er fordi de ukene er forbeholdt mor av helsemessige årsaker.

Høyre mener at hver av foreldrene i de tilfellene der barn dør i stønadsperioden, må kunne ta ut sine tre uker med permisjon samtidig, umiddelbart etter barnets død om de ønsker det. Unntak fra disse reglene om samtidig uttak og uttak for far de første seks ukene finnes allerede i dag når det gjelder flerbarnsfødsler. Det er begrunnet i barnas omsorgsbehov. Men hva med det omsorgsbehovet foreldre som akkurat har mistet et barn, har overfor hverandre? Det er også grunnlaget for at Høyre har presentert og fremmet dette forslaget etter en rekke henvendelser fra foreldre som i en svært vanskelig situasjon i livet opplever at regelverket er veldig vanskelig å forholde seg til og gjør det vanskelig i ukene etter at de mister barnet sitt. Og ikke minst kunne vi ønsket oss at statsråden kunne sett på og nærmet seg problemstillingen på en annen måte, når vi også vet at flere av de rød-grønne politikerne har hatt et ønske om å se på hvordan man kunne få endret regelverket når det gjelder dette problemet. Høyre kan ikke se at denne urimeligheten i regelverket har noe større konsekvenser eller noen virkning av betydning for utgifter til folketrygden, og ønsker derfor å endre loven på dette feltet. Unntakene på området finnes allerede, og det er et paradoks for foreldre som kanskje begge har mottatt pleiepenger, at de plutselig ikke lenger har noen gyldig begrunnelse

for å være fraværende på jobb når barnet har gått bort. Etter Høyres mening er premissene for begge foreldrenes behov for permisjon i pleiepengeperioden etter barns død det samme, og regelverket om samtidig uttak bør derfor være likt.

Dette er nok et eksempel på at lover og regler settes foran mennesker som er i en sårbar livssituasjon. Reglene er åpenbart urimelige og rammer foreldrene, ikke minst fedrene, på en urettmessig måte, og det er ikke en intensjon som lovverket legger opp til omkring foreldrepenger.

Høyre ønsker å sette mennesket i sentrum, foran de fir-kantede lovtolkningene. Det er en god og riktig velferds-politikk. Vi er glad for at enkelte i denne salen vil støtte Høyres forslag om en helhetlig gjennomgang av regelverket for å sørge for at vi bedre kan legge til rette for at mennesker som er i en særdeles vanskelig situasjon, får den hjelpen og den tilretteleggingen de trenger når barnet deres har gått bort.

Statsråd Audun Lysbakken [12:16:35]: Den saken Stortinget har til behandling i dag, vekker sterke følelser. Det er en dyp tragedie når et lite barn dør. Derfor har jeg i utgangspunktet sympati med forslagsstillerne og synes det er viktig at vi kan ha en debatt om dette temaet.

Det finnes ikke noe verre for foreldre enn det å miste et barn, og jeg er enig med forslagsstillerne i at begge foreldrene rammes like sterkt ved en slik ulykkelig hendelse. Jeg tror imidlertid ikke at svaret på den problemstillingen som forslagsstillerne tar opp, ligger i foreldrepengeordningen.

Foreldrepermisjonen løper altså i inntil seks uker etter et slikt dødsfall. Det gir den forelderen som er i permisjon, mulighet til å områ seg og eventuelt avtale med arbeidsgiver en tidligere tilbakekomst til arbeidet enn forutsatt. Når barnet dør i løpet av de første seks ukene etter fødselen, vil det være mor som er i permisjon, og som har rett til stønadsperioden etter barnets død. Dersom barnet dør senere, kan det være far som er i permisjon, og som får rett til denne stønadsperioden. Derfor er jeg ikke enig med forslagsstillerne i at ordningen diskriminerer fedre. Bortsett fra i de første seks ukene, der mor har et særskilt vern, kan foreldrene dele på perioden. De kan, som kjent, ikke ta ut fulle foreldrepenger samtidig, men de kan f.eks. arbeide halv tid og ta ut 50 pst. foreldrepenger hver. Ved dødfødsel har far rett til to uker omsorgspermisjon på samme måte som når barnet lever. Det er mange fedre som har lønn fra arbeidsgiver under den permisjonen.

Folk reagerer forskjellig og har ulike behov i situasjoner som den vi her snakker om. For noen vil det beste kanskje være å gjenoppta en normal hverdag så raskt som mulig. Andre går inn i en tung sorgprosess som gjør dem arbeidsuføre, og som derfor fører til sykmelding.

Jeg synes det er viktig å understreke at sykmelding av foreldre i en situasjon der barnet dør, ikke er å anse som misbruk av sykepenger. Det må være helt legitimt å bli syk i en slik situasjon, og ingen skal utsettes for den tilleggsbelastningen det er å bli mistenkt for omgåelse av regelverket. Jeg mener derfor vi har behov for en diskusjon som dette. Det er viktig å få belyst den situasjonen foreldre som opplever en slik tragedie, er i. Men jeg kan

ikke både av de grunner jeg her har redegjort for, og fordi foreldrepengeordningen jo bare er innrettet mot de nyfødte barna, se at det er foreldrepengeordningen som er den riktige ordningen å styrke oppfølgingen av disse foreldrene med.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Solveig Horne (FrP) [12:20:01]: I det høringsbrevet som foreligger fra Landsforeningen uventet barnedød, framgår det at mor og far blir forskjellsbehandlet i regelverket. Fremskrittspartiet mener at mor og far er likeverdige omsorgspersoner, og at regelverket bør likebehandle mor og far – så sant det er mulig.

Nå sa statsråden i sitt innlegg at han ikke var enig i at det var en forskjellsbehandling i regelverket. Mitt spørsmål til statsråden er ganske enkelt: Hvorfor er ikke statsråden enig i det?

Statsråd Audun Lysbakken [12:20:37]: Foreldrepengeordningen er rettet inn mot å sørge for best mulig omsorg for barna. Av ulike grunner legger ordningen ikke opp til at staten skal betale for at begge foreldrene er hjemme samtidig. Det er altså dette som er hensikten med dagens foreldrepengeordning. Når mor har et særskilt vern de første ukene etter fødselen, har jo det åpenbare biologiske grunner – det at en fødsel er tøff. Utover det legger ikke staten andre føringer enn at det bare er én av foreldrene som kan motta foreldrepenger om gangen. Da er det ikke, etter mitt syn, diskriminerende at det prinsippet gjelder i alle tilfeller. Det er en av grunnene til at jeg ikke tror det er foreldrepengeordningen, som er en ytelse innrettet mot en annen situasjon, som er den riktige ordningen hvis man ønsker å styrke velferdssituasjonen for foreldre som opplever å miste et barn.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [12:21:45]: Jeg ønsker å spørre statsråden om regjeringen vil se på regelverket når det gjelder barns død, uavhengig av dette representantforslaget. Man kan jo få et inntrykk av at regelverket fungerer, og at det er tilstrekkelig godt nok for å ivareta disse foreldrene, enten et barns død skjer umiddelbart etter fødselen, eller det skjer i løpet av det første året når foreldrene er i permisjon.

Grunnen til at jeg har en bekymring knyttet til dette, er at vi får mange meldinger fra disse foreldrene om at de møter et byråkrati og et regelverk som ikke er tilpasset den situasjonen de helt uventet – selvfølgelig – har havnet i. Derfor ønsker jeg å høre om regjeringen har noen tanker om at man bør ta en gjennomgang.

Statsråd Audun Lysbakken [12:23:00]: Som jeg sa i mitt innlegg, har jeg stor forståelse for at saken tas opp i Stortinget, nettopp fordi de henvendelsene Høyres gruppe har fått, jo også kommer til andre. Det er en helt reell problemstilling, som jeg har stor forståelse for at foreldrene tar opp.

Så kan vi jo se for oss ulike måter å tilnærme seg dette på. Den som forslagsstilleren har valgt, knyttet til

foreldrepengeordningen, er jeg ikke enig i, av de grunner jeg har redegjort for. Men det betyr ikke at det ikke kan være andre spor som kan være verdt å følge. Det ene er diskusjonen om hvorvidt terskelen for å få sykmelding i denne situasjonen er for høy. Det andre er spørsmålet: Er det andre ordninger som vil treffe disse foreldrene bedre? Når jeg sier at jeg ikke ønsker å gå videre med dette forslaget, er det fordi jeg tror foreldrepengeordningen er feil spor, men jeg utelukker ikke å se på andre løsninger.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 4141)

Sak nr. 2 [12:24:10]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å øke kompetansen i barnevernet (Innst. 323 S (2010–2011), jf. Dokument 8:85 S (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [12:25:25] (ordfører for saken): Først vil jeg gi ros til Venstre og representantene Skei Grande og Tenden for et godt representantforslag, som handler om å øke kompetansen i barnevernet.

Komiteen er delt i denne innstillingen. Jeg regner med at de ulike partiene vil redegjøre for sitt syn, men jeg har lyst til å si innledningsvis at jeg er svært glad for at Venstre får støtte fra både Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre – og ikke minst at vi sammen fremmer egne forslag i tråd med intensjonen fra Venstre om å heve kompetansen i barnevernet.

I likhet med forslagsstillerne deler Høyre bekymringen over at vi har et barnevern med store utfordringer. Tiden er inne for å sette i verk sterkere virkemidler for å få et bedre barnevern.

Dette forslaget setter i fokus noe som er veldig viktig: behovet for å heve kompetansen. Vårt utgangspunkt er at arbeidet med å forbedre dagens barnevern er en av de viktigste oppgavene det offentlige har for å sikre alle barn en trygg og god oppvekst. Det er avgjørende at de som arbeider i barnevernet, har god kompetanse i å sikre at barn og unge får den nødvendige hjelp og omsorg til rett tid.

Derfor deler Høyre forslagsstillerens bekymring når

det gjelder forflytning av viktig fagkompetanse fra kommunene og over til det statlige barnevernet. Det kommunale barnevernet har en avgjørende rolle i å yte tidlig og rett innsats overfor barn og unge som trenger hjelp. Det er den kommunale barnevernstjenesten som først avdekker at unger behøver hjelp, og iverksetter tiltak. Høyre er derfor veldig opptatt av å styrke førstelinjetjenesten i barnevernet. Det var også derfor vi i forbindelse med statsbudsjettet for 2011 valgte å øke de øremerkede midlene til kommunene med 160 mill. kr utover det regjeringen hadde foreslått.

Dessverre ser vi i dag at flere kommuner kun har én ansatt i barnevernstjenesten. Dette bekymrer Høyre. Vi er redd for at altfor små barnevernsheter i kommunen ikke tilfredsstillende alle kravene barnevernsloven setter. Heldigvis er det mange kommuner som har et omfattende og godt interkommunalt samarbeid om barnevernstjenester for å ivareta barns rettigheter på en god måte.

Når det gjelder forskning, er Høyre veldig glad for at Venstre fokuserer på de manglende bevilgningene til forskning på dette feltet. Det er viktig at vi vet noe om de tiltakene som vi setter inn, og at det er riktige tiltak. Høyre er av den oppfatning at det må avsettes betydelige midler til uavhengig forskning av høy kvalitet, nettopp fordi dette er et felt som det er forsket veldig lite på, og som vi vet altfor lite om. Et mangfoldig tiltaksapparat av høy kvalitet må være vårt mål, men da må vi vite at vi setter inn de riktige tiltakene.

Det er også viktig å utvise et godt faglig barnevern for å trygge rettssikkerheten til de mange ulike familieformene i ulike kulturer. Derfor fremmet Høyre – sammen med Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti – nylig et forslag om at rekrutteringen av barnevernsmedarbeidere med flerkulturell bakgrunn må styrkes.

Vi er også opptatt av viktigheten av å fokusere helhetlig på barns beste og på mulighet for innflytelse i arbeidet med å forbedre og styrke de ulike grunnutdannelsene for barnevernet.

For Høyre er det særdeles viktig å styrke barns rettigheter og innflytelse i barnevernet. Det er også bakgrunnen for at vi har fremmet et representantforslag om dette, som nå ligger til behandling i komiteen, og som vi håper at regjeringspartiene vil støtte, slik at vi får flertall for et slikt forslag.

Ulike programmer og institusjonskonsepter implementeres i barnevernet uten tilstrekkelig dokumentasjon på effekt og resultater. Det håper vi også at regjeringen ønsker å gjøre noe med.

Jeg vil avslutningsvis igjen si at jeg er glad for at Venstre har fremmet forslaget. Det er et godt forslag, som Høyre på mange punkter støtter.

Jeg vil med dette ta opp de forslagene som Høyre har fremmet sammen med andre.

Presidenten: Representanten Linda C. Hofstad Helleland har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Lene Vågslid (A) [12:30:42]: For at me skal kunne yte det beste vernet overfor dei barn og unge i Noreg som

treng det, må me heile tida arbeide for å gjere barnevernet betre. Det er svært mange dyktige folk som arbeider i barnevernet i dag, og me må gjere vårt slik at alle dei som arbeider og vil arbeide i barnevernet vidare, får tilgang til kunnskapsutvikling og kompetanseheving. Eg er glad for at regjeringa har gjort, gjer og vil gjere mykje på dette området.

Fleire stader i landet har ein teke i bruk nye arbeidsmetodar. Ein har fått auka midlar til kompetanseheving, ein har fått fleire robuste fagmiljø, og ein har fått fleire dyktige tilsette. Så er me nøydde til å halde auga opne for dei utfordringane me veit er der. Og det eg er heilt einig med representanten Hofstad Helleland i, er at den viktigaste oppgåva for det offentlege er å sikre eit kompetent og godt barnevern som sikrar alle barn og unge ein trygg og god oppvekst.

Det er ikkje utan grunn at departementet og regjeringa har teke initiativ til ein full gjennomgang av barnevernet – av struktur og av innhald. Det er heller ikkje utan grunn at me styrkjer barnevernet i budsjetta. Det er heller ikkje utan grunn at det for fyrste gong har blitt gjennomført ei brukarundersøking der ein lyttar til kva barna meiner, og korleis fosterforeldra har det. Det er heller ikkje utan grunn at departementet er i full gang med ein gjennomgang av NOU-en om kompetanseutvikling i barnevernet. Det er heilt klart at kompetanse er ein av dei aller viktigaste byggesteinane i eit godt fagleg barnevern.

Ein viktig faktor for kompetanseheving er å gjere ny kunnskap lett tilgjengeleg og enkel å finne og bruke i det daglege, praktiske arbeidet – for barnevernstilsette, ved utdanningsinstitusjonane og for andre som arbeider med utsette barn og unge. Som eit eksempel på dette er det blitt etablert eit nasjonalt nettbibliotek for barnevern og familievern. Det har òg blitt oppretta ei ny ressurside, barnevernet.no, som er ei ressurside for alle som er interesserte i oppdatert informasjon om barnevernet.

Eg meiner at regjeringa og ikkje minst statsråd Lysbakken har sett eit viktig fokus på barnevernet dei seinare åra, og eit viktig fokus òg på situasjonen rundt behovet for ei vidare styrking og kompetanseheving gjennom fleire rundar i Stortinget, i media og òg i varsla stortingsmeldingar. Det er ein samla komité som meiner at kompetanseheving i den kommunale barnevernstenesta er viktig, og som òg samla viser til at kommunane i 2011 har fått anledning til å søkje om fleire midlar til dette.

Kvaliteten på grunnutdanninga er heilt sentral for kor godt barnevern me får. Det er varsla ei stortingsmelding som kjem til hausten, som vil handle om velferdsstatens yrke, og som vil vere svært viktig for kvaliteten i både barneverns-, vernepleiar- og sosionomutdanningane. Denne meldinga bør me sjå fram til.

Men det er ikkje slik at det står stille mens me ventar. Barnevernspedagogutdanninga, som eit eksempel, har òg endra seg og utvikla seg dei seinare åra, f.eks. sidan underteikna tok nokre studiepoeng innanfor denne retninga. Både pensum og struktur har utvikla seg, og behovet for ei styrking vidare er heilt klart viktig.

Ein heilt klar føresetnad for at kvaliteten i barnevernet skal vere like god i heile landet, er at utdanninga er like

god i heile landet. Det er ikkje akseptabelt at det er så store variasjonar mellom utdanningsinstitusjonane som det er i dag. Me er klare på at ein er nøydd til å bli sikra ein betre kvalitet på utdanninga, uavhengig av lærestad.

Til slutt vil eg seie litt til det med robuste og mindre sårbare fagmiljø. Det er heilt klart viktig å gjere miljøa meir robuste. Barneombodet har uttalt dette ved fleire høve. Regjeringa har oppfordra fleire kommunar til å etablere interkommunale samarbeid, og veldig mange har gjort gode og positive erfaringar etter at dei har slått seg saman. Eg meiner at dette er viktig, fordi det er det kommunale barnevernet, som eit eksempel, som har ansvaret for fosterheimane, som skal følgje dei opp, evaluere dei og rettleie dei. Då meiner eg utan tvil at større og meir robuste fagmiljø bl.a. vil bidra til å styrkje kvaliteten på dette arbeidet, som eksempel, og moglegheita for god samhandling med dei ulike fosterheimane. Eg trur òg at det å få seg arbeid i den kommunale barnevernstenesta, spesielt i distrikta, kan bli meir attraktivt på denne måten. I min eigen region, i Vest-Telemark, har barnevernet gått saman. Dette er ein styrke for distrikta, for dei som arbeider der, og ikkje minst for dei barna det gjeld.

Solveig Horne (FrP) [12:35:42]: Jeg satt og så litt på papirene da jeg skulle skrive innlegget i denne saken, for dette er et tema som har vært berørt i denne salen ganske mange ganger de seneste månedene. Det er vel ca. fire måneder siden vi hadde en stor debatt etter redegjørelsen til statsråd Lysbakken om situasjonen i barnevernet.

Som statsråden sikkert har forstått, er opposisjonen, i likhet med flertallsregjeringen, bekymret for barnevernet. Likevel er opposisjonen ganske utålmodig med hensyn til at det skjer noe i barnevernet. Derfor ser vi i dag et veldig bra forslag fra Venstre, med en litt annen vinkling. Det er ikke så mye snakk om fosterfamilier og andre ting i barnevernet i det forslaget som ligger til behandling her i dag, men det er snakk om et godt faglig barnevern.

Det som er en av de viktigste oppgavene i dagens barnevern, er at barnevernet skal ivareta de barna som virkelig trenger at staten går inn og hjelper dem. Det er de mest sårbare barna vi snakker om her. Derfor er det så viktig at det barnevernet vi har, skal sikre at barnet får en trygg og god oppvekst. Barneloven sier jo helt klart at de som lever under uholdbare forhold, skal få den nødvendige hjelp og omsorg som de har krav på, til rett tid. Derfor er det veldig avgjørende at de som er ansatt i barnevernet ute i kommunene, har den rette fagkompetansen og den rette innstillingen til det arbeidet som de skal gjøre. Derfor er den debatten vi har nå med hensyn til det faglige i barnevernet, veldig viktig.

Det vi også ser, er at barnevernet har utrolig stor makt over disse familiene. Derfor ser vi at det er veldig mange fortvilte foreldre – besteforeldre også – som føler at barnevernet har gjort en stor inngripen i livet deres ved å ta barna ut av familien. Derfor er det så viktig at vi har et barnevern som gjør den jobben det skal, på det rette grunnlaget.

Så har vi, som forrige taler også var inne på, en utfordring med at det er veldig mange små miljøer der ute, små

kommuner som ikke gjør den jobben de er satt til å gjøre. Vi vet at de trenger kompetanseheving, de trenger ny fagkunnskap. Men det er ikke lett for en ansatt i en kommune som kanskje bare har én eller to ansatte i barnevernet, å ta fri for å få kompetanseheving. Derfor er det en viktig debatt i forbindelse med små og store kommuner og interkommunalt samarbeid at vi får på plass god fagkompetanse – får tilbake fagkompetansen i barnevernet i kommunene.

Forslagsstillerne er inne på det viktige temaet at vi må få fagkompetansen tilbake til kommunene. Vi har sett at veldig mye av fagkompetansen har gått til det statlige barnevernet, der man har helt andre lønninger enn det kommunene har. Vi ser også at det statlige barnevernet ofte utkonkurrerer de kommunale barnevernstjenestene. Det er ikke en god vei. Det er viktig at kommunene, som er førstelinjetjenesten, lett får tak i folk med kompetanse til barnevernet, fordi man også må tenke på barnas beste. Buf har utviklet veldig mange bra programmer som ikke alle kommunene bruker. Derfor er det viktig at det kommunale og statlige barnevernet spiller på lag for å gjøre det beste for barnet.

Et tema som forslagsstillerne er inne på når det gjelder barnevernsutdanningen, er å heve kvaliteten. Kanskje bør vi se på det med tanke på om ikke de som går ut fra denne utdannelsen, også må ha noe praksis. Det er ikke like lett å være ferdig nyutdannet og så gå rett inn i en familie og si hvorledes ting skal fungere, uten at man har den rette praksisen, så det er det også viktig å se på.

Det er også viktig å tenke nytt i barnevernet. Det var en god artikkel i Stavanger Aftenblad på lørdag fra en som jobber i Bufetat region vest, med tanke på at vi må ha mer økning på familieråd og medvirkning. Det er jo familierådene som Bufetat skal ha ute i regionene. Men da er det viktig, som jeg også har sagt før, at kommunalt og statlig barnevern snakker sammen, og at flere og flere kommuner tar i bruk dette virkemiddelet. Det er noe som er viktig for familiene, ikke minst for barna. Vi ser ofte at det er noen foreldre som sier til kommunen sin at de ønsker familieråd, for det har de hørt om. Når da kommunene sier: Nei, det får de ikke – det har ikke kommunen – er ikke det godt nok. Det bør nå alle kommuner ta i bruk, fordi det er noe som har vist seg å virke i forhold til barnets beste.

Gina Knutson Barstad (SV) [12:40:59]: Jeg noterer meg at det er stor oppslutning rundt at det er viktig å satse på barnevernet her i salen. Måtte den oppslutningen fortsette inn i framtidige regjeringer, også hvis opposisjonen skulle være så heldig å overta ansvaret for barnevernet, slik at vi aldri igjen opplever at barnevernet blir budsjettaper på noen regjeringers budsjett!

Jeg tror at en av de vanskeligste jobbene man kan ha, er å være ansatt i barnevernet. Man tar vanskelige beslutninger hver eneste dag. Det er lett å se for seg at det ikke er noen enkel oppgave å bestemme hvorvidt man skal gripe inn i en familie eller ikke. Noen ganger er løsningsene åpenbare, andre ganger mindre åpenbare. Derfor har jeg lyst til å benytte anledningen til å takke dem som arbeider i barnevernet, for den jobben de gjør. De ansatte i

barnevernet bidrar hver dag til at Norge blir et bedre land å bo i, både for de ungene som trenger hjelp, og for oss andre, som får anledning til å bo i et bedre samfunn.

Slike beslutninger krever kompetanse. Det er det ingen tvil om, ikke bare om det trengs tiltak, men også hvilke tiltak som fungerer. Da er vi tilbake til et paradoks vi stadig snakker om, og det er at jo bedre barnevernet blir, jo mer tillit vi får til barnevernet, jo mer får barnevernet å gjøre. Det stiller krav til mer kompetanse, og det stiller krav til flere ansatte. Derfor har SV og regjeringen satset tungt på barnevernet. Vi skal få på plass 400 nye stillinger i det kommunale barnevernet i løpet av 2011. Det er stillinger som trengs, hver eneste én av dem, og det gir mer robuste fagmiljøer. Vi har delt ut 35 mill. kr til kompetansetiltak, og det er fortsatt 17 mill. kr igjen til flere kompetansetiltak.

Når det gjelder kvalitet i utdanningen, er jeg enig med forslagsstiller om at det er viktig. Kunnskapsdepartementet følger nå opp forslagene fra Befring-utvalgets rapport om kompetanseutvikling i barnevernet. I likhet med representanten Vågslid ser jeg fram til stortingsmeldingen om utdanning for velferdsstatens yrker, som jeg regner med vil være viktig og relevant i denne sammenheng.

Vi må vite mer om hvordan det er å være i barnevernet, både som ansatt og som fosterforeldre, men ikke minst om det å være barn i barnevernet. Det er altså første gang at noen har spurt barna i barnevernet på en systematisk måte om deres opplevelser, hvordan de opplever at rettighetene deres blir ivaretatt, og hvordan de opplever å bli hørt. Det er på høy tid.

Christina Nilsson Ramsøy (Sp) [12:43:50]: Barnevernsansatte har en veldig viktig og ikke minst ansvarsfull jobb. De skal kunne se om barn blir utsatt for omsorgssvikt, om det er noe som ikke stemmer i hjemmet, sette inn riktige tiltak tidlig nok og ikke minst gi riktig råd og hjelp i rett tid. Da er det viktig at de som arbeider i barnevernet, har en høy kompetanse, men også at man faktisk har tid, mulighet og rom til å benytte seg av den kompetansen som man faktisk besitter. For jeg vil tro at det også i dag er veldig høy kompetanse blant mange som jobber i barnevernet, men man har en utfordring fordi man rett og slett har litt for få folk og litt for liten tid.

I statsbudsjettet for 2011 har regjeringen satt av penger som er øremerket styrking av det kommunale barnevernet, der nye stillinger har vært prioritert, men det har også vært mulig å søke om midler til andre tiltak. Her vil også samordning og samarbeid på tvers av ulike etater i kommunene være veldig viktig, for det er jo nettopp når disse ulike personene med ulik kompetanse setter seg i lag, at man virkelig får gjort noe.

35 mill. kr er allerede fordelt til kompetansetiltak. Kommunene har søkt om midler til saksbehandlingskompetanse, fagkompetanse, veilednings- og organisasjonstiltak, og det er fortsatt penger igjen. Det er nettopp denne kombinasjonen av tiltak som er med på å heve kompetansen, og at man får flere stillinger i det kommunale barnevernet, som er med på å gjøre denne tjenesten så robust som den bør være.

Regjeringen har også satt i verk viktige tiltak for å

gjøre ny kunnskap lett tilgjengelig for dem som er ansatt i barnevernet, ved utdanningsinstitusjoner og for andre som jobber med utsatte barn og unge. Derfor er det viktig å nevne at man har etablert Nasjonalt bibliotek for barnevern og familievern og opprettet nettsider som er med på å spre viktig kunnskap og oppdatert informasjon om jobben i barnevernet.

Regjeringen er i gang med oppfølging av NOU 2009:8, Kompetanseutvikling i barnevernet, og er i gang med arbeidet når det gjelder å heve kvaliteten i grunnutdanningen. Det er allerede vist til den gjennomgangen som er varslet. Så er det jo slik i denne saken vi diskuterer om barnevern – som i nesten alle saker som har blitt diskutert i denne salen det siste året, og som omhandler temaet – at vi i flertallet mener at regjeringen allerede er i gang med mange av disse tiltakene. Så mye tyder på at et samlet storting er enig om mange av disse tiltakene. Så er man kanskje litt uenig om både prioritering og hastighet osv., men det ligger vel i sakens natur, ut fra det å sitte i regjering og det å være i opposisjon. Jeg synes det lover godt at vi er relativt samlet om de tiltakene som opposisjonen ønsker. Samtidig er det viktig å understreke at det jobbes veldig godt fra regjeringen på dette området.

Øyvind Håbrekke (KrF) [12:47:17]: Familiene og foreldrene er arenaen der ungene får omsorg. Nettopp derfor er vel heller aldri en unge mer sårbar enn når foreldrene ikke makter å gi den omsorgen. Desto mer krevende er jo oppgaven som barnevernet har i de sakene, og desto mer stilles det krav til kvalitet til de tjenestene som vi som samfunn da skal stille opp med.

Det gjøres fantastisk mye bra arbeid i barnevernet rundt i hele landet hver eneste dag. Kristelig Folkeparti har som kjent lagt fram forslag om en opptrappingsplan for full barnevernsdekning. Full barnevernsdekning betyr nok kapasitet i det kommunale barnevernet til å behandle alle bekymringsmeldingene og behandle alle sakene innenfor fristene og med god kvalitet. Full barnevernsdekning betyr nok kapasitet i fylkesnemndene til å behandle sakene innen tidsfristene. Det betyr nok tilsynsførere, nok fosterhjemsplasser, nok institusjonsplasser av god kvalitet, og det betyr et skikkelig ettervern.

Kristelig Folkeparti tror ikke det er mulig å gjennomføre en slik ambisjon uten at det lages en skikkelig opptrappingsplan, uten at det lages tidsfrister, og uten at det defineres som et prioritert politisk prosjekt.

Regjeringen har tatt mange prisverdige initiativ innenfor barnevernet, bl.a. gjennom evaluering av strukturen i barnevernet. Det er varslet en stortingsmelding mot slutten av perioden som handler om bokser, piler og organisasjonskart i barnevernet, som i og for seg er viktig nok. Det blir en viktig melding. Men vi har ikke fått noen signaler om at den meldingen skal ha den endelige ambisjonen, og at en skal varsle en opptrappingsplan for barnevernet med tidsfrister for når målene skal nås. Om det skulle komme, ville det vært veldig gledelig. Men om det kommer, er det dessverre etter at regjeringen har sittet og jobbet med barnevernet i snart åtte år.

Kristelig Folkeparti etterlyser opptrapping, Kristelig

Folkeparti etterlyser ambisjoner, Kristelig Folkeparti etterlyser tidsfrister, og Kristelig Folkeparti etterlyser satsing og prioritering av barnevernet.

Så vil det være grunnleggende at en slik opptrapping og satsing ledsages av fokus på kvalitet og på kompetanse. Det tjener derfor Venstre til ære at man har lagt fram forslag som peker på en del viktige momenter i forhold til å styrke kompetansen i barnevernet. Regjeringen har satt ned et utvalg og fått overlevert innstillingen fra NOU 2009:8 om kompetanse i barnevernet, og vi ser med forventning fram til at de ulike forslagene kan bli vurdert og satt ut i livet. Regjeringen jobber, som vi vet, med det. Mye av dette haster jo, og er viktig å få iverksatt veldig raskt.

Jeg viser til statsrådens svarbrev på komiteens spørsmål i komitébehandlingen. Her stiller komiteen nettopp spørsmål om det er nok utdanningskapasitet til å utdanne fagfolk til en opptrapping av det kommunale barnevernet. Statsråden har ved flere anledninger pekt på – hvis jeg ikke husker feil – at det er behov for 1 500 stillinger over tid i det kommunale barnevernet. I svaret fra statsråden ser man at departementet har forhørt seg med Kunnskapsdepartementet, som ifølge brevet ikke har mottatt signaler om at kapasiteten ved barnevernspedagogutdanningen har vært for lav. Statsråden svarer komiteen med:

«Ut fra de forutsetninger vi er kjent med i dag, er utdanningskapasiteten tilstrekkelig til å møte framtidige behov. Vi vil følge utviklingen nøye.»

Det tar tid å utdanne flere fagfolk, men jeg synes svaret bærer preg av nettopp en manglende oversikt og en manglende ambisjon. Man burde vise at den høyre hånden vet hva den venstre gjør, og at departementet, som faktisk utdanner fagfolkene, har jobbet sammen med det departementet som har ansvar for barnevernsloven og opptrapping av ressursene, slik at vi vet at vi i løpet av få år kan ha nok kompetanse på de rette stedene til at vi gir de mest sårbare ungene tjenester av høy kvalitet.

Abid Q. Raja (V) [12:52:45]: Jeg innbiller meg at verken presidenten, statsråden eller øvrige stortingsrepresentanter har selvopplevde erfaringer som barnevernsbarn. Veien opp hit til denne talerstolen er derfor lang for meg, da jeg som barn, i en alder av 15 år, selv tok kontakt med barnevernet og ble plassert på et hospits i Waldemar Thranes gate fordi det var ressursmangel. Ikke minst har jeg selv opplevd erfaringer med kompetansemangel i barnevernet.

Derfor er jeg også personlig glad for at en samlet komité er enig med Venstre om at det er behov for å øke kompetansen i barnevernet. Barn trenger gode omsorgspersoner, spesielt de som opplever svik. De trenger noen til å ta beslutninger for seg og som kan gi dem trygghet og forutsigbarhet – også når foreldrene ikke makter det. Derfor er det viktig at barnevernet holder et høyt faglig nivå. Å forbedre kompetansen i barnevernet er en av de viktigste oppgavene vi har foran oss for å sikre at alle barn får like muligheter.

For litt over et år siden behandlet denne sal et forslag fra Venstre om å overføre oppgaver fra Barne-, ungdoms-

og familieetatens regionskontorer til den kommunale barnevernstjenesten. Forslaget hadde samme formål som det vi diskuterer i dag, nemlig å styrke kompetansen i barnevernets førstelinjetjeneste. Jeg ser av innstillingen til dagens sak at komiteens tilråding til Stortinget er at forslaget vedlegges protokollen. Så vidt jeg har forstått, er det litt mer positivt enn det som skjedde med forslaget i fjor, som ikke ble bifalt. Det er bra. Vi i Venstre er nemlig utålmodige.

Jeg ser at regjeringspartiene avviser forslagene fordi regjeringen jobber med å øke kompetansen. Ja, og så viser de til at det allerede er gjort mye. Det gjøres sikkert mye bra utredningsarbeid på barnevernsområdet, men vi i Venstre mener at det faktisk er mulig å gjøre noe konkret nå, slik Fellesorganisasjonen påpeker i sitt høringssvar.

For det første: Barnevernsutdanningen må styrkes. Jeg ser at komiteen viser til at det er store variasjoner mellom utdanningsinstitusjoner som utfører grunntutdanninger som kvalifiserer til arbeid i barnevernet. Det er jeg helt enig i. Barnevernsutdanningen har det ikke vært satset på, og det til tross for at kompetansebehovet har økt de siste årene. Det må vi gjøre noe med. Venstre har derfor fremmet forslag i salen om å endre innplassering av barneverns pedagogutdanningen fra finansieringskategori F til kategori D. Vi ønsker også at andre fagpersoner enn i dag gis mulighet til å arbeide i barnevernet. Jeg er helt sikker på at det er behov for både jurister og psykologer i det kommunale barnevernet, men da må vi også legge til rette for det lønnsmessig.

For det andre: Etter- og videreutdanningsmulighetene må styrkes. Vi tror at en kompetansepott er en måte å styrke dette på.

For det tredje: Fagkompetansen må tilbakeføres fra staten til kommunen. Vi har derfor forslått at lønnsnivået mellom statlig og kommunalt barnevern bør samordnes. I tillegg mener vi fortsatt at vårt forslag fra i fjor om å overføre oppgaver fra Barne-, ungdoms- og familieetatens regionskontorer til den kommunale barnevernstjenesten er et viktig grep som bør gjennomføres. Det er nok av signaler om at det er en fagflukt fra den kommunale til den statlige barnevernstjenesten, som har både bedre lønns- og arbeidsbetingelser. Vi mener det er åpenbart at den høyeste kompetansen i barnevernet må ligge i førstelinjen, hos dem som har hovedkontakten med barnet og familien. Så denne utviklingen må snus om vi skal få et bedre og mer troverdig barnevern.

Dersom alle tiltakene gjennomføres, vil vi få et barnevern som er bedre rustet til å sikre at alle barn får en trygg oppvekst. Mange – altfor mange – barn som jeg selv møtte som barnehjemsbarn, har endt opp som prostituerte, narkomane, kriminelle og sosiale tapere. Jeg har sett dem selv. Det hjelper ikke bare å snakke vakkert og pent om dette temaet, når konkrete og effektive tiltak uteblir. Barn som er ressursvake, fortjener mye, mye bedre av verdens beste land. Landet Norge, dessverre, oppleves allikevel ikke som verdens beste for disse svake barna. At hver tredje kommune i dag har mindre enn to årsverk i barnevernstjenesten, er en hån mot barn som trenger vår hjelp.

I tillegg til at vi selvsagt støtter forslagene som ligger i innstillingen, vil jeg til slutt ta opp Venstres forslag, som er omdelt i salen.

Presidenten: Representanten Abid Q. Raja har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Audun Lysbakken [12:56:56]: Høy kompetanse er en av de aller viktigste byggsteinene for å møte de utfordringene vi har i barnevernet. Barnevernets hovedansvar er å identifisere omsorgssvikt og gi riktig hjelp i kompliserte saker. Da kreves det selvfølgelig ansatte med høy kompetanse om alle de faktorene som utsatte barn og familiers situasjon påvirkes av. De trenger kunnskap om hva slags hjelp som virker for hvem. De trenger å kunne snakke med barn som er i vanskelige livssituasjoner, hvis de skal ivareta det ansvaret de har for å høre barna selv.

Utdanningsinstitusjonene har en nøkkelrolle i å styrke kompetansen i barnevernet. Kvalitet i utdanningene er det aller viktigste stikkordet. Det er avgjørende å utvikle utdanninger som sikrer at ansatte i barnevernet er i stand til å håndtere de utfordringene de vil møte i sin framtidige jobb.

Mitt departement samarbeider derfor tett med Kunnskapsdepartementet, som har sektoransvaret for utdanningsinstitusjonene. Vi samarbeider om oppfølgingen av den offentlige utredningen om kompetanseutvikling i barnevernet, som var tilrådingene fra et ekspertutvalg om hvordan vi kan styrke nettopp kompetansen i barnevernet. På årlige dialogmøter diskuterer utdanningsinstitusjonene, departementet, direktoratet og KS i fellesskap rundt temaet kunnskapsutfordringer i barnevernet. Vi samarbeider om den kommende stortingsmeldingen fra Kunnskapsdepartementet om utdanning for velferdsstatens yrker, nettopp fordi vi er enige i at det er behov for å styrke disse utdanningene.

Arbeidsgiver har ansvaret for at kommunalt ansatte i barnevernet har nødvendig kompetanse. Regjeringen bidrar til mer robuste fagmiljøer gjennom satsingen på å styrke kapasiteten i det kommunale barnevernet. Kommunene har, som Stortinget vet, fått midler til å besette 400 nye stillinger i 2011. Som del av den samme satsingen er 35 mill. kr utdelt til ulike kompetansetiltak. 17 nye millioner vil bli utdelt etter den neste søknadsfristen i september. Det er veldig interessant å se hva kommunene nå gjør med disse store kompetansemidlene. De har f.eks. gjort at noen kommuner har frigjort erfarne barnevernsarbeidere for å veilede nyansatte i tjenesten. Andre har satset på å styrke kompetansen i tjenesten om hjelp som virker og anerkjente verktøy som kan utrede det enkelte barns behov. Vi har også utvikling av et eget kursopplegg for barnevernsledere for å styrke deres kompetanse i ledelse, som et annet eksempel. Alt dette foregår nå rundt om i ulike kommuner.

Barnevernet må også tilføres ny og oppdatert kunnskap. Derfor har departementet sammen med vårt direktorat utarbeidet en egen strategi for forskning og utvikling. Forsknings- og utviklingsarbeid er en hjørnestein hvis vi ønsker å utvikle et kunnskapsbasert barnevern. Vi må vite

mer om hva det enkelte barn har behov for, og hvilken hjelp som kan bidra til å skape varige, positive endringer i barns liv. Det betyr at barnevernet f.eks. må ha flerkulturell kompetanse, og det betyr at vi må gjøre ny kunnskap kjent. Dette gjør vi bl.a. gjennom nettbiblioteket Nasjonalt bibliotek for barnevern og familievern og gjennom nettsiden barnevernet.no.

Vi trenger å gjøre den kommunale barnevernstjenesten til en enda mer attraktiv arbeidsplass. Da er viktige elementer å bygge mer robuste fagmiljøer, at kommunene har gode systemer for å styrke ansattes kompetanse, at nyansatte følges opp med systematisk veiledning og etablering av samarbeid på tvers av tjenester for å dra nytte av hverandres spisskompetanse.

Jeg er glad for at forslagsstillerne og de øvrige komitémedlemmene deler min oppfatning om at kompetanse utgjør en grunnpilar i et godt og robust barnevern, og at det derfor er helt nødvendig ikke bare å ha antall nye mennesker som skal jobbe i barnevernet på dagsordenen, men også tiltak som kan styrke kompetansen til dem som skal jobbe der i framtiden.

Flere av de forslagene som Venstre har lagt fram, er gode. De som er gode, er regjeringen derfor for lengst i gang med å følge opp og vil komme tilbake til Stortinget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Solveig Horne (FrP) [13:01:39]: Statsråd Lysbakken er den fjerde statsråden i dette departementet. I seks år nå har vi hatt en flertallsregjering som har styrt barne- og likestillingsdepartementet. Det statsråd Lysbakken har gjort: Han har altså ikke sendt en eneste sak til Stortinget når det gjelder barnevern. Han har, som sagt, og som er veldig bra, klart å få til noen øremerkede midler i budsjettet, selv om det ikke er på langt nær nok av det de trenger. Han har satt ned noen utvalg, og han har varslet en sak i 2013. Det som bekymrer opposisjonen, og spesielt Fremskrittspartiet, er at det ikke blir gjort noen ting før i 2012/2013. Så mitt spørsmål til statsråden er: Mener statsråden at barnevernet i dag fungerer så glimrende og så godt at det ikke er behov for noen endringer eller noen saker til Stortinget før i 2013?

Statsråd Audun Lysbakken [13:02:36]: Vi har etter hvert hatt mange debatter om disse temaene, både representanten Horne og undertegnede og resten av opposisjonen, og de har vært såpass mange og såpass detaljerte at jeg regner med at representanten har fått med seg at det er mye regjeringen ønsker å endre i barnevernet. Det aller viktigste å endre på kort sikt er ressursituasjonen ute i førstelinjetjenesten. Og det er temmelig spesielt å påstå at det ikke er fremmet saker for Stortinget når vi i budsjettet for inneværende år fremmet den mest omfattende ressursopptappingen som er gjort i barnevernet på 20 år, og som langt overstiger noe som ble gjort da de borgerlige partiene satt i posisjon.

Jeg er veldig stolt over barnevernssatsingen. Vi øker antall ansatte i det kommunale barnevernet med 12 pst. i år. Det gjenstår også å gjøre endringer i organisering, og

det har jeg sagt at vi vil komme tilbake til Stortinget med forslag om i 2012, ikke 2013 som representanten sier, og det kommer vi til å følge opp.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [13:03:50]: Vi har etter hvert blitt godt kjent med at denne regjeringen gjør mye på barnevernsfeltet når det gjelder evalueringer og også vurderinger av nye tiltak, og når opposisjonen i dette forslaget ber regjeringen om å vurdere om det er hensiktsmessig å legge barnevernsfaglige kompetanse- og kapasitetskrav til den kommunale barnevernstjenesten, støtter altså ikke de rød-grønne partiene det. Derfor må jeg spørre: Når statsråden hevder at man er så opptatt av å vurdere alle mulige tiltak som kan sørge for at vi får et bedre barnevern, hva er da statsrådets begrunnelse for å gå imot å vurdere kompetanse- og kapasitetskrav i den kommunale barnevernstjenesten?

Statsråd Audun Lysbakken [13:04:52]: Flere av forslagene som ligger i Venstres forslag, er ting som også er berørt bl.a. i utredningen om kompetanse i barnevernet, som regjeringen bestilte, og som vi nå jobber med oppfølgingen av. Der er bl.a. spørsmålet om kompetanse- og kvalitetskrav ting som vi skal vurdere. Da har jeg ikke sett behov for at vi skal be oss selv om å vurdere noe som vi jo vurderer. Det handler også om spørsmålet om hvorvidt man skal legge inn begrensninger på antall stillinger i kommunalt barnevern, som har vært et tema i debatten her. Den typen regler, både når det gjelder kvantitet og kvalitet, i den kommunale barnevernstjenesten er ting som berører framtidig organisering av barnevernet, og som regjeringen kommer til å komme tilbake til Stortinget med svar på.

Øyvind Håbrekke (KrF) [13:06:04]: For at den opptrappingen av førstelinjetjenesten som statsråden refererte til, faktisk skal lykkes, må det være fagfolk tilgjengelig til å fylle stillingene med god kvalitet. I svarbrevet fra statsråden, som jeg refererte fra i mitt innlegg, har man redegjort for – jeg antar den redegjørelsen kommer fra Kunnskapsdepartementet – generelt tilstanden på helse- og sosialfagsutdanningen. Og når man sier at Kunnskapsdepartementet ikke har mottatt signaler om at kapasiteten ved barnevernspedagogutdanningen har vært for lav, må spørsmålet til statsråden bli for det første: Er svaret basert på den opptrappingen på 1 500 stillinger som Lysbakken har forespeilet, men som ikke er lagt fram for Stortinget, eller er svaret basert på dagens situasjon? Og: Er det regjeringens politikk og Kunnskapsdepartementets politikk å planlegge for en opptrapping i tråd med det Lysbakken i enkelte sammenhenger har lagt opp til? Har regjeringen en samlet politikk på dette området?

Statsråd Audun Lysbakken [13:07:16]: Ja, det har regjeringen. Vi gjennomfører nå i inneværende år den største opptrappingen i det kommunale barnevernet på 20 år. Nettopp det vil jo gi oss et veldig godt bilde på hvordan situasjonen er når det gjelder tilgangen på kompetente barnevernsarbeidere. De første rapportene jeg har fått, tyder på

at det er godt med søkere til stillingene. Vi kan ha utfordringer. I enkelte distriktskommuner er det generelt en utfordring å rekruttere kompetent arbeidskraft, men vi vil jo etter hvert som kommunene har ansatt sine nye medarbeidere, få et veldig godt bilde av hvordan tilgangen er. Så vil dette i framtiden – for vi kommer til å trenge økte ressurser i det kommunale barnevernet også i framtiden – avgjøres av en kombinasjon av hvor mange som utdannes, og hvor mange vi f.eks. kan få tilbake fra andre yrker etter at de har forlatt barnevernet. Det vi nå gjør, som øker statusen til barnevernsyrkene, tror jeg vil bidra positivt til det. Derfor har vi per i dag ingen grunn til å tro at vi utdanner for få.

Presidenten: Presidenten viser til at Stortinget har vedtatt at det skal være tre replikker etter statsråden. Så får presidenten opplyst at komiteen har hatt som intensjon at det skulle være fem replikker, men ingen i komiteen som var til stede i salen, reagerte, og vi vedtok altså tre replikker. Presidenten vil likevel la tvilen komme nær sagt tiltalte til gode, i den forstand at det da åpnes for fem replikker, men gjentar at komiteen må være oppmerksom når man vedtar et debattopplegg.

– Abid Q. Raja er da neste replikant.

Abid Q. Raja (V) [13:08:57]: Det er godt tvilen kommer meg til gode her.

Da jeg var på dette hospiset, møtte jeg ei jente som bodde ved siden av meg. Hun var seksuelt misbrukt av sin familie. Som student møtte jeg henne igjen senere. Hun kom inn på T-banen med en colaboks i hånden og tigget om penger. Hun var prostituert. Hun var narkotikamisbruker.

Dessverre har veldig lite skjedd på de siste 20 årene. Fremdeles er situasjonen svært dårlig for barn som havner i barnevernet, og det går svært dårlig med dem – for ikke minst å snakke om innvandrerbarna, hvor barnevernet nærmest ikke reagerer fordi det er deres kultur å slå, og det er nærmest barnas kultur å bli slått, så de må finne seg i det.

Jeg vil ikke bruke ordet arrogant, for jeg vet ikke om det er et parlamentarisk uttrykk, men hvordan kan statsråden være så tilfreds med situasjonen, så rolig og virke så fornøyd? Har statsrådets røde hjerte sluttet å banke etter å ha inntatt statsrådstolen?

Statsråd Audun Lysbakken [13:09:51]: Representanten Raja har ikke vært til stede på så mange barnevernsdebatter i Stortinget. Derfor tror jeg nok også at helhetsinntrykket av regjeringens satsing på barnevernet ville vært litt annerledes hvis han hadde hatt det overblikket. For det vi gjør nå, er altså den største opptrappingen av ressurser i barnevernet på 20 år. Samtidig har jeg varslet at vi vil komme til Stortinget med forslag til endringer i måten vi organiserer barnevernet på, nettopp fordi vi erkjenner at situasjonen er alvorlig mange steder i landet, både fordi en del barn ikke får den oppfølgingen de skal ha, og ikke minst fordi det har vært en så voldsom økning i antall barn som trenger barnevernshjelp de siste årene. Og nettopp det tror jeg understreker at representantens inntrykk av at

lite har skjedd på 20 år, er feil. Veldig mye har skjedd på 20 år. Men vi har en utfordring med å skape både en dimensjonering og en kompetanse i barnevernet som gjør at det er i stand til å møte de store, nye utfordringene.

Presidenten: Flere har da ikke bedt om ordet til replikk, og replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ib Thomsen (FrP) [13:11:11]: Vi må ha store ambisjoner for et tydelig og omfattende kompetanseløft i og for barnevernet. Arbeidet i barnevernet må ta utgangspunkt i de utsatte barns behov. Kompetanseløftet er nødvendig for å nå målene om bedre hjelp til utsatte barn, og der er Stortinget utålmodig. En økt kompetanse innenfor barnevernet er derfor svært, svært viktig. Det kan bidra til en styrking av barnevernet som et eget fagfelt hvis man prioriterer dette. Spesialisert kunnskap og kompetanse og nye yrkesgrupper er viktig å se på, spesielt når man skal tilsette så mange i nye stillinger som statsråden har redegjort for.

Jeg kan ta et eksempel. Gestaltterapeuter benyttes også innenfor helsevesenet, både i og utenfor det offentlige. Det er en gruppe man kan se på som et eksempel når det gjelder utsatte barn og unges behov, som imøtekommer, etter mitt syn, praksisfeltets krav til kompetanse. Det er det vi er ute etter. Det vil medføre at barn og unge og deres familier gis kvalifisert hjelp. Det kan ikke være slik at det kun er barnevernspedagoger og sosionomer som jobber i barnevernet, når det er andre kvalifiserte yrkesgrupper som har den kompetansen vi er ute etter. Det at man har en bredde, vil også sikre kvaliteten på disse tjenestene.

Det som også er problematisk for barna, er at de kan miste troen på at det er noen der ute som kan hjelpe dem. Så da må vi gjøre alt vi kan for å hjelpe disse barna, men regjeringen klarer i dag på langt nær å se sammenhengen. Det er viktig å se helheten. Det er viktig å se inn i fremtiden. Det er viktig å løse problemene for de barna som har det vanskelig.

Øyvind Håbrekke (KrF) [13:13:34]: Først vil jeg ta opp det forslaget som Kristelig Folkeparti står alene om i innstillingen. De øvrige forslagene som Kristelig Folkeparti er med på, antar jeg at andre har tatt opp – hvis ikke gjør jeg gjerne også det.

Jeg tar ordet igjen fordi jeg ønsker å utdype litt ett av de poengene som både siste taler var innom, og som statsråden var innom i sitt innlegg, nemlig samarbeid over faglige grenser – over etatsgrensene – om utsatte barn og unge. Vi har jo også for øvrig Flatø-utvalget som en viktig bakgrunn nettopp for det.

Noen av de mest krevende oppgavene vi som samfunn kan ta på oss, er jo nettopp å møte og gi omsorg til unger som ikke har fått den omsorgen de trenger av sine foreldre. Nettopp derfor er det så viktig å se på hva slags type kompetanse vi har tilgjengelig for å møte disse ungene. Vi har allerede i dag tjenester i kommunene. Vi har helsestasjonene, vi har psykologer og PP-tjeneste, vi har i tillegg

ulike typer helsefaglig kompetanse – og vi har barnevernet med stor grad av barnevernspedagoger og sosionomer. Jeg tror vi har veldig mye å tjene på å la de gruppene i større grad samarbeide over de faglige grensene, ikke minst for at også barnevernet skal få tilgang på den kompetansen og de alternative synsvinklene og perspektivene som de andre faglige miljøene kan tilføre. Ikke minst har jeg lyst til å nevne familieverket, familierapeuter osv., og det de kan tilføre. De møter mye av de samme utfordringene som også barnevernet møter i sitt arbeid. Jeg er glad for at statsråden berørte det temaet og håper at han legger enda mer vekt på det i tiden framover.

Så vil jeg til slutt si at i statsrådets svarreplik til meg viser han til at man skal følge nøye med behovet for utdanningskapasitet i årene framover. Nettopp det er poenget. Man må gjerne følge nøye med på søknadene til de nye stillingene som nå er utlyst, men hvis man da avdekker at det er for få, vil det ta tre–seks år fra man eventuelt får gjort noe med utdanningskapasiteten til vi ser resultatene av det. Nettopp derfor synes jeg at statsrådets svar veldig tydelig illustrerer behovet for en helhetlig plan for opptrapping av barnevernet. Man må se behovet i kommunene og utdanningskapasiteten i sammenheng med hva slags andre typer kompetanse man kan bruke, og lage en helhetlig plan for opptrapping av barnevernet, som gjør at vi kan komme i mål så raskt som mulig.

Presidenten: Representanten Øyvind Håbrekke har tatt opp det forslaget han viste til.

Trine Skei Grande (V) [13:17:02]: Jeg vil begynne med å takke for alle de positive tilbakemeldingene vi har fått på dette forslaget, som vi har jobbet med ganske lenge, og som også føyer seg inn i rekken av forslag som hele opposisjonen har kommet med på hele dette feltet over år. Det eneste kjennetegnet ved regjeringa på dette feltet er at man har skiftet statsråd og begynt på nytt hver gang. Man ser etter noen fundamentale grep, men det ender med at man skal utrede.

Den egentlige grunnen til at jeg ba om ordet, var at jeg reagerte ganske sterkt på statsrådets svar på replikk fra Venstres representant – som faktisk er representant i denne salen, og som faktisk er den som representerer Venstre ved dette forslaget. Det å oppleve en statsråd som hoverende og arrogant sier at dette kan man ikke forvente at vedkommende har satt seg inn i fordi vedkommende bare er møtende vararepresentant, det syns jeg statsråder skal holde seg for god for. Jeg mener at denne saken er det jobbet grundig med. Denne saken har Venstre fremmet med gode hensikter, og det ligger mange gode forslag som statsråden kan ta med seg videre. Da syns jeg han kan holde seg for god til å svare representanten sånn.

Presidenten: Vanligvis klubber presidenten for uttrykk og betegnelser som arrogant, arroganse og hoverende. Det burde nok presidenten gjort på et tidligere tidspunkt i debatten, men presidenten gjør oppmerksom på det nå.

Statsråd Audun Lysbakken [13:18:47]: Det var ikke et forsøk på å si at vararepresentanten ikke hadde et godt grunnlag for å mene noe om barnevernet som gjorde at jeg sa det jeg sa, men fordi det gang på gang fra denne talerstolen, fra både representanten Raja og representanten Skei Grande, blir skapt og gjentatt et bilde av at vi har en regjering som ikke gjør noe for å styrke barnevernet – når vi altså har den største styrkingen av ressurs situasjonen i det kommunale barnevernet på 20 år. Jeg synes, hvis det skal kreves at vi holder debatten om barnevernet på den nyanserte og saklige grunn som sektoren fortjener, at det også må gå et krav til opposisjonen om en viss edruelighet og sannferdighet i det bildet som tegnes av regjeringens innsats. Så lenge det – også i representanten Skei Grandes innlegg – er fraværende, må man også regne med å få harde innlegg tilbake.

Presidenten: Presidenten minner om behovet for parlamentarisk språkbruk i denne og etterfølgende debatter – på et generelt grunnlag.

Trine Skei Grande (V) [13:20:12]: Jeg bidrar gjerne til det, president, men av og til blir man inspirert andre veier også.

Venstre har i sine alternative budsjetter gjennomført en stor rokering av ressurser. Vi foreslår en stor rokering av ressurser fra det regionale leddet til det lokale leddet. Det har vi tatt til orde for i denne salen de siste seks årene. Dette har vi fremmet forslag om i denne salen de siste seks årene. Det regjeringa nå gjør, er ganske lite i forhold til de forslagene som ligger i vårt alternative budsjett. Det er et fint skritt i riktig retning, men vi mener at det er grunnleggende feil fordi det handler om å øremerke midler som man skal søke på for hvert år. Det barnevernsfolk sier når vi snakker med dem, er at dette er så byråkratisk, dette er så kortsiktig, dette er ikke det de spør om.

Vi har prøvd å gi dem det de spør om. Vi har prøvd å gi dem det og ført makt nedover i systemet. Vi har prøvd å lage en plan for hvordan man skal øke kompetansen i grunnfeltet. Det er det vi har ment hele tida. Og vi følger sannelig med på hva regjeringa gjør! Det har vi gjort hele tida. Vi har faktisk prøvd å bidra med gode ideer, og alt faller til jorden. Alt faller til jorden av gode ideer for hvordan man skal styrke denne førstelinjetjenesten. Alle sier at utfordringen i barnevernet i dag handler om styrking av førstelinjetjenesten. Det handler ikke om noen øremerkede midler man skal søke om, og som man en eller annen gang utpå våren får svar på om man får eller ikke. Det handler om et grunnleggende grep.

Det var et flertall i denne salen, med både Venstre og SV, som gjorde det grepet at vi lagde Bufetat. Vi har innrømmet at det var feil, og vi vil gjøre noe for å gjøre det bra igjen, men vi får ikke noe hjelp på veien. Det som frustrerer meg, er at når den nye, neste statsråden kommer, så skal det være en ny evaluering. Lysbakken kunne ha hørt på sine egne på fylkesårsmøtet i Hordaland SV, og hva de mener man skal gjøre. Venstre er klinkende enig. Man må gjøre et fundamentalt grep, og det er det vi prøver å diskutere. Da kan vi ikke møtes med svaret at vi ikke følger

med på hva regjeringa gjør. Vi følger med på hva barnevernet gjør hele tida. Det reker folk inn og ut av kontorene i stor frustrasjon fordi det ikke skjer noen ting. Det er det vi har tatt inn over oss, og det er det forslaget vårt faktisk bygger på.

Statsråd Audun Lysbakken [13:22:47]: Da vil jeg bare påpeke at så lenge opposisjonens melding er at det skjer ingenting i barnevernet, så har vi veldig forskjellig virkelighetsoppfatning. Mitt veldig klare inntrykk er at det heller ikke er oppfatningen ute i barnevernet.

Når det blir sagt at vi har innført en byråkratisk ordning for fordeling av midler, er min opplevelse av det at det er helt feil. Tvert imot har denne ordningen ført til at nesten alle kommuner i Norge endelig har hatt en debatt i sitt kommunestyre om barnevernet. De tilbakemeldingene vi får fra kommunene, er ikke at ordningen har vært unødvendig byråkratiserende.

Så tar jeg representanten på alvor når hun sier at hun følger nøye med på hva som skjer i barnevernet. Men det er ikke riktig at vi deler ut disse pengene for ett år, og så kan de plutselig bli tatt tilbake igjen fra kommunene neste år. I det rundskrivet som er gått til kommunene, og som jeg har redegjort for en rekke ganger, er det tydelig sagt at regjeringen har et langsiktig engasjement for øye med disse pengene, og at det ikke er sånn at vi har tenkt å fordele dem om til andre kommuner neste år. Representanten Skei Grande var også nylig på radioen og erklærte at ingen av kommunene ennå hadde fått noen stillinger, én måned etter at kommunene hadde fått beskjed om det.

Vi må ha en debatt som både gir rom for å erkjenne de viktige tingene som skjer, og samtidig erkjenne at det er langt igjen. Det er jeg den første til å innrømme. Debatten om organisering har jeg stilt meg veldig åpen for, for jeg tror Venstre har rett i mange av sine viktige innvendinger mot den reformen som de selv var med på å lansere. Samtidig har jeg sagt én ting til: Det vil være uansvarlig av oss å tre en ny reform nedover hodet på barnevernet. Vi må bruke den tiden som skal til for å være sikre på at det neste vi gjør, er riktig.

Jeg opplever at opposisjonen er veldig klar på hva opposisjonen kritiserer, men ikke fullt så klar på hva slags system de vil ha isteden. Da forventer jeg også en viss forståelse for at regjeringen bruker noe tid på de forslagene som kommer, for at de skal være gode nok til at vi forhåpentligvis kan få bred oppslutning om dem når den dagen kommer. Og den dagen imøteser jeg, for jeg tror det er behov for endring.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [13:25:15]: Jeg må si at jeg støtter representanten Trine Skei Grandes påpeking av hvordan denne regjeringen møter opposisjonens forslag. Det har vel aldri vært mer riktig å bruke begrepet «angrep er det beste forsvar» enn på de siste debattene om barnevernet i denne salen.

Vi debatterte for et par uker siden et utmerket forslag fra Kristelig Folkeparti om en opptrappingsplan for barnevernet. Da måtte vi også ha denne runden som vi er vitne til nå, fordi regjeringspartiene og statsrådens kollega re-

presentanten Karin Andersen fra denne talerstol nærmest mellom linjene prøvde å hevde at opposisjonen må forstå at hverdagen ute i barnevernet er mer komplisert enn som så, og at opposisjonen kanskje fremstiller dette på en litt lett måte.

Opposisjonen er utålmodig når statsråd Lysbakken er den fjerde statsråden med ansvar for barnevernet som begynner helt forfra, skal evaluere alt og sette ned utvalg, men som ikke gjør noe konkret for barna som er der ute og trenger hjelp nå. I løpet av seks år er det utredninger og vurderinger som foregår. Jeg opplever at alle opposisjonspartiene jobber meget seriøst med barnevernet. Når vi er ute og snakker med folk innenfor det statlige barnevernet og innenfor det private barnevernet, når vi snakker med fosterfamilier, og når vi snakker med barna selv, så er ikke alt så veldig bra som statsråden prøver å fremstille det som. Når vi opplever hver eneste dag at det er brudd på barnevernsloven – barn får ikke tilsynsfører, som de etter loven har krav på, det står flere hundre barn i kø for å få et hjem, det er mange barn som står i kø for å få institusjonsplasseringer – så synes jeg denne regjeringen har særdeles god tid når man ikke skal fremme en stortingsmelding før i 2012. Det betyr åtte år med ansvar for barnevernet uten å fremme mer enn en stortingsmelding i 2012 – vi ser kanskje tiltak som kan iverksettes tidligst i 2013 eller 2014. Da forventer jeg at regjeringen respekterer opposisjonen, som fremmer forslag, og som fremmer tiltak som vil være med på å bedre barnevernets hverdag der ute.

Solveig Horne (FrP) [13:28:25]: Jeg har lyst til å takke representanten Trine Skei Grande for de innleggene hun holdt, for det var på tide at noen sa ifra i denne sal om hvordan situasjonen er der ute.

Det virker som om statsråden unngår hele temaet og bare skylder på opposisjonen, at opposisjonen ikke er klar over at han holder på å jobbe. Men når statsråden sier at det skjer så mye der ute, hva er det da som skjer? Ennå har opposisjonen til gode å få høre hva det i grunnen er som skjer. For opposisjonen og komiteen er faktisk ute og ser hva som skjer der ute. Vi har møter, som representanten Hofstad Helleland sa, med både fylkesmann, kommuner og organisasjoner, som tegner et helt annet virkelighetsbilde enn det som statsråden gir.

Han snakker om utredninger. Så snakker han om at det aldri før har vært gitt så mye penger til barnevernet i et budsjett. Ja, men han har gitt 240 mill. kr, og 8 mill. kr av dem går til et byråkrati istedenfor til barna som trenger det.

Men det må gå an å gjøre to ting på én gang. For Fremskrittspartiet er helt enig med statsråden i at det må en evaluering av barnevernet til, at vi er nødt til å se på organiseringen av barnevernet. Men mens vi gjør det, må det kunne gå an å gjøre en annen ting også, og det er å lytte til veldig mange av de gode forslagene som kommer fra opposisjonen her på Stortinget.

Så sier statsråden at han må bruke noe tid, og han ber om forståelse for at regjeringen må bruke noe tid. Ja vel. Denne regjeringen har nå hatt seks år på seg. De har ikke gjort noen ting ennå. Og mens han utreder, er det faktisk

barn som står i kø. Det er, som representanten Hofstad Helleland var inne på, over 200 barn som står i kø for fosterhjemsplass. Nesten 50 pst. av de barna som er i fosterhjem, får ikke det tilsynet de har krav på. Dette trenger vi ikke utredninger til.

Vi kan utrede noe, men vi kan også gjøre to ting på én gang. Derfor oppfordrer jeg statsråden her og nå til å gjøre to ting på én gang: Utred saken og sett ned de panelene som han har gjort, men gjør likevel noe med den krisen som er der ute, her og nå. Det mener jeg at statsråden må kunne ta inn over seg, og også støtte noen av de gode forslagene som kommer fra opposisjonen, og som vil hjelpe de ungene der ute som virkelig trenger hjelp.

Lene Vågslid (A) [13:31:08]: Det er godt å få litt fart i debatten!

Eg vil starte med å seie ein ting: Det er noko som heiter å svartmåle ein situasjon. Eg synest kanskje at me kan gjere noko alle saman innimellom, og det er å begynne å møtast litt på midten. Debattar av denne karakteren har ein tendens til av og til å miste ein del viktige nyansar. Eg er faktisk heilt einig i det statsråden seier, at når me høyrer opposisjonen snakke i Stortinget, skulle ein tru at Noreg stod bom stille. Ein skulle tru at ingenting skjer i barnevernet i Noreg.

Familie- og kulturkomiteen har vore på komitéreise til Bergen. Me har snakka med folk både i det statlege og det kommunale barnevernet. Med respekt å melde synest eg at det òg hadde vore på sin plass faktisk å anerkjenne mange av dei tinga som faktisk blir gjorde. Me har auka midlane til barnevernet. Me har fått fleire robuste barnevernseiningar som følgje av at me oppfordra kommunane til å samarbeide.

Eg vil òg påstå at fleire dører blir slegne opp i denne saka her i dag. For fleire av dei forslaga som ligg føre i denne saka, har både departementet og representantar frå dei raud-grøne partia sagt er under arbeid. Og så tek ein igjen opp diskusjonen om fosterheimsdekning. Det er ikkje lenge sidan me hadde ein diskusjon om det. Og det ein veit når det gjeld køproblematikken – og det har òg statsråden peikt på fleire gonger – er at me har ledige fosterheims plassar i dag, men i denne regjeringa er me faktisk veldig opptekne av at dei fosterheimane som desse ungene skal bli plasserte i, skal vere godt tilpassa den enkelte.

Så med respekt å melde synest eg at det til dels er ei svartmåling av debatten. Det hadde kanskje vore på sin plass å kome i møte nokre av dei tiltaka som faktisk er sette i verk, og det arbeidet som faktisk blir gjort.

Gina Knutson Barstad (SV) [13:33:28]: Den rød-grønne regjeringen, de rød-grønne partiene og statsråden har gjort barnevernet til sin sak nummer én. Det har vært hovedprioriteringen til statsråden i statsbudsjettet de siste årene. Han har gjentatte ganger redegjort for Stortinget om situasjonen i barnevernet, og vi tar grep for å gjøre noe med det. Det er fordi vi anerkjenner at det står dårlig til mange steder i barnevernet. Det er fordi vi anerkjenner at det er problem å rydde opp i. Vi anerkjenner at vi ønsker å rydde opp i den reformen som de borgerlige innførte rett før de

gikk av. Men vi ønsker ikke å gjøre den samme feilen om igjen, nemlig å tre en stor reform ned over hodet på barnevernet. Da havner vi i en situasjon hvor vi må diskutere reformen på nytt igjen i salen om tre år. De grepene vi gjør nå, må være riktige og de må være varige, derfor må vi bruke den tiden.

Og jeg må med respekt å melde be om at det kommer litt flere nyanser inn i denne diskusjonen, og at man ikke anklager andre representanter, eller statsråden, for ikke å ha et hjerte for barnevernet, eller for ikke å være opptatt av det, når vi har satt det som sak nummer én.

Abid Q. Raja (V) [13:35:03]: Jeg er jo bare vara på Stortinget, så det er ikke sikkert at jeg vet bedre, men jeg kan kanskje si noe allikevel, når jeg først er her.

Jeg kjenner jo statsråd Lysbakken fra før, før han ble statsråd også, og jeg husker ham som en veldig oppriktig, engasjert mann, som brydde seg og hadde et varmt hjerte. Jeg skal ikke si at han ikke har noen av delene nå lenger, men hvorfor er det for meg som bare er vara, som bare innimellom kommer hit, så lett å observere at man forandrer seg så betraktelig fra man går fra å være en alminnelig stortingsrepresentant til å bli høyverdig statsråd? Man forandrer på en måte retorikken, man forandrer holdningene nærmest til å begynne å beskytte systemet snarere enn til å forsøke å forandre det. Hvorfor er det slik? Og hvorfor har det blitt slik, i alle fall med en person som statsråd Lysbakken, som jo har hatt og sikkert også nå har et brennende engasjement for barnevernsbarn, men som ikke kommer så godt til syne nå, i alle fall ikke når det gjelder forandringene. Det kommer gjerne i utredningene, men ikke i konkrete handlinger. Jeg mener at en statsråd på dette feltet kan ikke og bør ikke være tilfreds med situasjonen slik den er dag.

Når det gjelder barn som blir slått i hjemmet i dag, viser forskningen at tallene er høye, og mørketallene er enda høyere. Vi vet at det er store konsekvenser knyttet til vold i hjemmet, ikke minst for de barna som går gjennom den voldsbruken – først og fremst for barnet, men også for ektefeller – og så for barnets egne barn igjen etc. Dette gjør man for lite med i Norge i dag. Man gir for lite beskyttelse til disse barna, ikke minst de som blir seksuelt misbrukt, de som har psykiske utfordringer og problemer. Alt i alt trenger man et stort kompetanseløft. Og at man ikke klarer å forstå – selv som statsråd fra SV – at det ikke kan være en stor stat der ute, som er langt unna der barnet bor, som skal komme og hjelpe, men at kompetansen må være i førstelinjetjenesten, som kjenner barnet, barnets situasjon, hjemmet, nærmiljøet, er veldig uforståelig, selv for en vara som meg.

Jeg, som vara, etterlyser ikke noe mer enn konkrete handlinger. Det er ikke så veldig mye å be om. Jeg tror ikke det holder for disse barna at det lages utredning etter utredning. Så selv om jeg bare innimellom kan få komme hit, skal jeg i hvert fall bruke den tiden jeg får til nettopp å forsøke å få satt søkelys på at man trenger konkrete handlinger. Og det kan tenkes at en varas ord kan bli hørt av en statsråd.

Presidenten: Representanten Øyvind Håbrekke har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Øyvind Håbrekke (KrF) [13:37:46]: Man kan rekke mange merknader på ett minutt – mange korte merknader.

Jeg tror statsråden og de rød-grønne politikerne på deres engasjement for barnevernet. Likevel vil jeg vel si at å si at regjeringen har gjort barnevernet til sak nr. én, er å ta det vel langt. Jeg har tidligere i andre innlegg fra denne talerstolen gitt uttrykk for hvordan regjeringen har løftet andre politiske prosjekter på en helt annen måte enn den har gjort med barnevernet.

Møtes på midten? Ja, jeg sa i mitt innlegg at det skjer fantastisk mye bra i barnevernet, og at regjeringen har tatt prisverdige initiativ. Men jeg ga også uttrykk for den samme utålmodigheten som alle andre i opposisjonen her i salen har gjort – det er å ha to tanker i hodet på en gang.

Så tror jeg at vi bør være enige om at dersom vi skal møtes på midten om hvordan situasjonen i barnevernet er, så skal vi ikke først og fremst måle det i antall millioner på statsbudsjettet, men aller mest på de køene vi faktisk ser av unger som trenger hjelp.

Statsråd Audun Lysbakken [13:38:58]: Jeg lover at dette skal bli mitt siste innlegg i denne debatten.

Jeg er glad for debatt om barnevernet. Jeg er også opptatt av at vi skal få fram hvordan virkeligheten er der ute, for den er ofte ikke sånn som vi skulle ønske den var. Det skyldes at langt flere barn enn før tar kontakt med barnevernet, eller at langt flere bekymringsmeldinger når fram til barnevernet enn før. Ressurssituasjonen i barnevernet har ikke holdt tritt. I tillegg reises flere og flere kritiske innvendinger mot arbeidsdelingen mellom stat og kommune, sånn som den ble etablert av den forrige regjeringen. Derfor er jeg også mer enn villig til å ta imot både opposisjonens gode råd og opposisjonens utålmodighet når det gjelder ting som ikke er bra nok.

Det jeg derimot ikke er villig til, er å akseptere et bilde av at regjeringen ikke gjør noen ting, sånn som det nå er gjentatt fra alle opposisjonspartier – unntatt Kristelig Folkeparti – i denne debatten, eller at vi skulle være tilfreds med situasjonen. For det er åpenbart, både ut fra de prioriteringer vi har gjort bl.a. i innværende års budsjett og ut fra de redegjørelser jeg har holdt her for Stortinget, at begge deler er feil. Jeg er heller ikke villig til å høre på at vi bare utreder istedenfor å handle.

Opposisjonen blander stadig sammen ulike debatter om barnevernet og sier at vårt svar er utredning. Det er én ting vi utreder nå. Det er spørsmålet om vi skal gjøre endringer i det biologiske prinsipp i barnevernet. Det opplever jeg er noe som flere partier har hilst velkommen, men som alle erkjenner at det er store dilemmaer knyttet til.

Så er det én ting vi evaluerer. Det er barnevernsreformen fra 2004. Det forbauser meg at opposisjonen mener vi allerede for flere år siden burde endret den reformen som de selv var med på å innføre for bare syv år tilbake. Det er i utgangspunktet en svært kort virketid for en så omfattende reform. Men vi begynner nå å se at mange

ting ikke har slått ut sånn som den regjeringen der Venstre satt, ønsket at det skulle gjøre. Derfor har jeg åpnet for endringer – ikke sent, men tidlig, sett i forhold til det som vil være vanlig i alle andre sånne saker. Denne regjeringen har altså forvaltet den reformen som den forrige innførte, og jeg registrerer utålmodigheten hos opposisjonen med å endre den.

De andre tingene opposisjonen stadig påpeker at vi har behov for å gjøre noe med, kompetanse, fosterhjem, folk i førstelinjen, utreder vi ingenting på: Vi handler på alle feltene! For et år siden kom jeg her og fikk kritikk gjentatte ganger for at vi ikke klarte å ordne 400 nye stillinger i det kommunale barnevernet. En samstemt opposisjon ga den gangen uttrykk for at det var det viktigste å få til. Nå får vi det til, og da sier opposisjonen at det skjer ingenting. Det kan jeg ikke forstå, og jeg vil oppmode til at vi alle bidrar til en mer nyansert debatt om disse tingene.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [13:42:29]: Jeg vil avslutningsvis bare minne om at det er fint at statsråd Lysbakken forvalter en reform som også SV var med på å vedta i denne sal.

Statsråden henviser hele tiden til den historiske satsingen som gjøres for barnevernet. Da vil jeg bare minne om at også opposisjonen er med på denne historiske satsingen. Opposisjonen går til og med lenger enn regjeringspartiene. Vi øker med ganske mange flere milliarder kr, og vi bruker pengene der ute hvor ungene er, for å hjelpe ungene direkte. Istedenfor å bruke store penger på barnevernsbyråkrati, brukes opposisjonens penger på barnevernsarbeid.

Når vi blir beskyldt for å svartmale situasjonen, vil jeg minne representanten Vågslid på å gå tilbake noen måneder og lese i en riksavis, der hennes kollega, representanten Arild Stokkan-Grande, uttaler at det er en alvorlig krise i barnevernet. Det er det Arbeiderpartiets barnevernstalsmann uttaler. Da er det greit at det også er en forståelse som de andre representantene i Arbeiderpartiet tar inn over seg. Det er i hvert fall noe opposisjonen har tatt inn over seg, og vi svartmaler ikke. Vi fremmer derimot konstruktive forslag. Forslagene som fremmes her i denne sal fra opposisjonen, er ikke noe vi sitter på kontoret og finner på av oss selv, men de kommer fordi vi nesten hver eneste dag er i dialog med ulike aktører innenfor barnevernet. Jeg er derfor veldig overrasket over at når vi kommer inn i denne salen og skal diskutere forslag som opposisjonen fremmer, så blir opposisjonen angrepet av statsråden, vi blir angrepet av de rød-grønne partiene. Jeg synes det er veldig merkelig, spesielt når opposisjonen greier å sette barnevern på dagsordenen i Stortinget – for det gjør jo ikke regjeringspartiene, det er nesten ikke en sak som er fremmet i denne sal som omhandler barnevern – at ikke de rød-grønne partiene og statsråden da ønsker å benytte muligheten til en konstruktiv debatt, til å se på hvordan vi kan bedre hverdagen og bedre situasjonen for alle de barnevernsbarna der ute som har det vanskelig.

Jeg håper vi i de ukene som står igjen før sommeren tar til, ser en annen holdning fra de rød-grønne. Når vi skal diskutere barnevernssaker i denne salen nå utover i juni,

håper jeg vi får en konstruktiv debatt til beste for barna i barnevernet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 4142)

Sak nr. 3 [13:45:48]

Interpellasjon fra representanten Christina Nilsson Ramsøy til barne-, likestillings- og inkluderingsministeren:

«Familien er den grunnleggende sosiale enheten i samfunnet, og så å si alle barn vokser opp i en familie. Til tross for stor oppslutning om familien er vår tid også preget av ensomhet, oppløste samliv og brutte relasjoner. Familie- og samlivsmønsteret har endret seg mye i løpet av de siste årene. Det har blitt et større mangfold av samlivsformer, derfor må familiebegrepet være bredt og inkluderende. I den politiske debatten er det ofte den smale familiepolitikken som diskuteres, som f.eks. foreldrepermisjon. Spørsmål rundt samlivstiltak, skilsmisser og den såkalte tidsklemma blir mindre diskutert.

Hva tenker statsråden rundt utfordringer i framtidens familiepolitikk, hvilke tiltak ser statsråden for seg kan bidra til å støtte opp om familien i ulike faser av livet, og hvordan kan vi bidra til at den brede familiepolitikken kommer på dagsordenen også innenfor andre politiske områder?»

Christina Nilsson Ramsøy (Sp) [13:46:56]: Familiepolitikken diskuteres mest når vi debatterer foreldrepermisjon, fedrekvote og kontantstøtte. Men det handler om ganske mye mer, og ikke minst: Det berører mange flere områder enn bare familiekomiteen på Stortinget.

Noen oppfatter kjernefamilien som mor, far og deres biologiske barn. Men i dagens samfunn er det mange familiemønstre som faller utenfor denne definisjonen. Vi har alt fra den klassiske kjernefamilien, adoptivfamilien, familier med steforeldre, familier med en enslig forelder, familier med dine, mine og våre barn til familier med to foreldre av samme kjønn.

Mye har forandret seg de siste 50 årene. Det har foregått store endringer innen familiens sammensetning, funksjon og relasjon. De tydeligste endringene er den høye yrkesaktiviteten blant kvinner, økningen i samboerskap og samlivsbrudd.

1970-tallet begynte med at likestilling mellom kvinner og menn kom inn som en viktig politisk premiss for utviklingen av det som den gang var en ny og moderne familiepolitikk. Da var det ikke lenger mulig å føre en politikk som kunne støtte opp under Norge som et husmorland. Da var slagordet valgfrihet for kvinner til å velge arbeid utenfor hjemmet selv om man hadde unger.

Et av de nye politiske virkemidlene var tilrettelegging av arbeidslivet for småbarnsforeldre og utbygging av gode barnehager. Men det viktigste og dyreste enkelttiltaket var innføring av svangerskapspermisjon med lønn.

Men etter hvert som tiden gikk, ble det også mer og mer klart at mens familiepolitikken hadde klart å få mor ut i arbeid, hadde den ikke på samme måte fått far inn i familien. Da startet arbeidet med nettopp dette.

1990-tallet ble da også preget av en stadig økende offentlig innsats rettet mot familien for å hjelpe familien med å takle eller løse sine problemer, og jobbe mer forebyggende. Familievernet ble rustet opp.

Siden flere og flere damer begynte å arbeide og tok utdanning, førte det jo til et nytt syn på kvinnens rolle i samfunnet. Det fikk konsekvenser både for familien og for barna. Men selv om det har skjedd en utvikling av familiemønstre, er det å stifte familie og det å få barn og være en familie fremdeles den vanligste måten å leve livet sitt på.

Når vi ser de store endringene vi har hatt i familiestrukturer de siste årene, er det interessant å se på om våre ordninger er tilpasset framtidens familier. I dag ser vi f.eks. at veldig mye rettigheter som er knyttet opp til arbeid, kombinert med at vi tar lengre utdanning, fører til at enda flere venter lenger med å få barn. I dagens utfordringer med tidsklemma er det jo ikke sikkert at det er den mest gunstige utviklingen.

Familien er en veldig viktig forebygger, og det foregår mye viktig læring i familien. En velfungerende og stabil familie vil forebygge problem som ellers kan oppstå. Vi ser at det blir store forskjeller på de ungene som har vokst opp i en trygg familie, og dem som ikke gjør det. Flere barn under barnevernets omsorg er jo et resultat av familier som ikke fungerer. Når vi ser at antallet barn som får hjelp i barnevernet, øker, sier det jo noe om at det er familier som er i oppløsning.

Denne regjeringen har jo hatt mye fokus på barnevern og løftet opp det, men familien, som spiller den mest avgjørende rollen for om det i det hele tatt blir en sak for barnevernet, er ikke like mye diskutert i denne sal. Hvis vi skal forebygge noen av de sakene som senere blir barnevernssaker, må vi i større grad se på tiltak som retter seg mot familien som helhet.

Det er ikke alltid et parforhold fungerer, og flere velger å gå fra hverandre. Et økende antall barn opplever at foreldre velger å gå fra hverandre, og flere unger vokser opp i familier med høyt konfliktnivå. Dette bidrar til en veldig utrygghet for barna, som igjen kan føre til dårlig selvfølelse, angst og depresjoner.

Det betyr at i mange av de tilfellene hvor foreldrene går fra hverandre, er jo dette helt rett. Men spørsmålet er jo om vi kan berge samlivet og ekteskapet om de hadde fått mer støtte og veiledning i en tidligere fase. Da er det der vi er nødt til å rette inn innsatsen. Jeg tror samfunnet ville vært spart for mange utgifter hvis man hadde satt inn innsatsen på et tidligere tidspunkt, og unngått samlivsbrudd. Jeg tror det ville vært veldig velinvesterte midler som ville gitt flere barn en bedre oppvekst og hindret konflikter og større utgifter på et senere tidspunkt.

Familievernet har en veldig viktig rolle i norsk politikk. Samtidig ser vi også at de får flere og flere utfordringer. De jobber med flere saker enn før, og ventetiden øker. De fleste henvendelsene handler om å styrke par-

forholdet. Samtidig har familievernet et stort behov for å spre kunnskap til flere, jobbe mer forebyggende og ikke minst jobbe mer utadrettet. De står overfor større utfordringer, fordi man har flere kompliserte familie- og relasjonssystemer, mer eller mindre heldige samværsformer, og de parene som søker hjelp i familievernet, har et mye større behov for profesjonell hjelp.

Det er klart at familievernet vil spille en viktig rolle for å hjelpe dem som har opplevd et samlivsbrudd, for å hindre at høy konflikt mellom foreldre som ikke klarer å samarbeide etter et samlivsbrudd, fører til at en sak blir en barnevernssak. Da tror jeg kursing, samtaler og mer aktivt forebyggende arbeid vil forebygge mange konflikter som i dag ødelegger mange barn.

Familievennlige ordninger er innført for å gjøre det mulig å få arbeidsliv og familieliv til å henge sammen. Nyere undersøkelser viser at motsetninger mellom arbeid og hjem er den mest framtrædende stressfaktoren blant dagens arbeidstakere. Høyt konfliktnivå mellom arbeid og familie virker også negativt inn på tilfredsheten med livet.

Arbeidstakerne blir stadig mer presset. Man skal omstille seg eller videreutdanne seg. Samtidig skal vi ha et aktivt liv utenfor jobben. Vi skal også kanskje ta vare på gamle foreldre som trenger hjelp. Spenningen mellom arbeid og hjem og mellom arbeid og fritid berører veldig mange. Noen opplever det som en evig kamp om tiden, en konflikt mellom forventninger og forpliktelser som ikke går i hop, og mellom de ulike rollene som ikke kan kombineres. Da velger noen å gå ut av arbeidslivet, mens noen velger å fokusere ensidig på karrieren.

Kostnaden med å skape et mer familievennlig arbeidsliv kan faktisk være ganske lav hvis alternativet er at mor eller far går ned til halv stilling, går ut av arbeidslivet eller blir sykmeldt. Samtidig vil man få mer fornøyde ansatte.

Prosjektet Ektefelledelt arbeidstid ble gjennomført i første halvdel av 1970-tallet. Den gang var tanken at mor og far begge skulle jobbe deltid og dele arbeidet i hjemmet. Målet var å få en varig balanse mellom det betalte arbeidet og det ubetalte arbeidet i hjemmet.

I tillegg til å fremme likestilling var det også et mål å begrense og fordele tid til lønnet arbeid for å gi rom for at både mor og far kunne ha en karriere. Familien som helhet sto i fokus, og det var parforholdet som var den viktigste endringsarenaen.

Etter å ha prøvd dette i alt fra et halvt til fire år konkluderte de som hadde deltatt, med at de hadde oppnådd målet om økt likestilling. Forskjellen på disse parene og de parene der far bare tok ut fedrepermisjon, var nettopp at det var en varig endring for den første gruppen.

I dag er situasjonen ganske annerledes. Men det er interessant å se at forskerne den gang mente at «worst case scenario» var at begge foreldrene var i fullt arbeid. De mente at dette ville bli for mye for mor, for hun ble da dobbeltarbeidende. Når en ser på tallene i dag, kan en se at det nesten har skjedd, for kvinner tar fortsatt det største ansvaret hjemme. For mange blir det rett og slett for mye å kombinere en fulltidsstilling med mye ansvar i hjemmet.

Familien skal ikke bare være en arena for å oppnå rettigheter for mor og far. Når vi snakker om mer likestilling, må vi se på familien som helhet og ikke bare på mors og fars rettigheter. Familien drukner noen ganger når fokuseringen på enkeltindividet blir så stor. Ønsket om likestilling kan ikke bare handle om det første året i barnas liv. En familie varer så veldig mye lenger.

Når vi skal forme framtidens familiepolitikk, er det interessant å se på hvordan familien har endret seg i de siste årene. Vi kan gjerne se på gamle ordninger med nye øyne. Mange har savnet husmorvikaren. Den ordningen er kanskje gammeldags. Men i en tid der enda flere blir aleneforsørgere, der det blir vanligere å flytte langt vekk fra nettverk og storfamilie, skulle en jo tro at denne ordningen var mer aktuell enn noen gang.

Jeg tror mange kommuner har en lang vei å gå for å utvikle sitt kommunale tjenestetilbud til å være mer familievennlig. Det er mye å ta tak i innenfor barnehager for å gjøre dem mer fleksible, men også innenfor forebyggende arbeid. Det kan være avlastning i hjemmet, støtte til nyetablerte familier og en mer utadrettet familieverntjeneste.

Hvis familien skal være i fokus og bli anerkjent som en viktig grunnleggende faktor i folks liv, må familieperspektivet inn på alle områder på samme måte som vi jobber med likestillingsfokus og miljøfokus.

To fulltidsarbeidende foreldre er vanlig i Norge. Men vi må ta inn over oss at en stor del av småbarnsfamiliene faktisk velger at en av foreldrene går ned i stilling for å få tid til å gå i hop. Det er som regel mor. Det frigjør mer tid til husarbeid, henting og bringing, noe som igjen gjør det lettere for far å jobbe noen timer ekstra. Det gir oss et signal om at så lenge noen vil føle at to fulle jobber er vanskelig å kombinere med familieliv, vil den skjevheten være vanskelig å rette opp.

Når vi snakker om likestilling og familieliv i dag, er de fleste tiltakene rettet mot spedbarnsfasen. Da må vi spørre oss: Med fokuset på at mor skal ut i arbeid, at mor skal opptjene rettigheter, og at far skal få mer rettigheter overfor barnet – som er positive ting – blir det da et manglende fokus på familien som helhet? Kan det føre til at vi faktisk mister viktige tiltak som kan føre til varig likestilling, nettopp fordi likestilling ikke handler om det første året eller de ti eller tolv første ukene i barnets liv? Den handler om hvordan familien på lang sikt velger å prioritere oppgaver mellom betalt og ubetalt arbeid.

Statsråd Audun Lysbakken [13:57:17]: Gode oppvekst- og levekår for barn og ungdom er et familiepolitisk hovedmål for regjeringen.

Som interpellanten på en god måte har belyst, er samsfunnsstrukturene i stadig utvikling. Det påvirker familie- og samlivsmønstrene. Helt fram til vi fikk barneloven i 1981, var barn født utenfor ekteskap regulert i en egen lov. Først for to år siden fikk vi en kjønnsnøytral ekteskapslov. Homofile ektefeller kan nå bli vurdert som adopsjonsforeldre, og det ble åpnet for assistert befruktning for lesbiske par.

Nå er mine, dine og våre barn en naturlig del av familiemønstrene. Barn forholder seg til både juridisk mor og

sosial mor, juridisk far og stefar, de kan bo bare hos far, og de kan ha flere «sosiale» besteforeldre. Gifter de seg, kan det bli mange «svigermødre».

Kvinner er omtrent like yrkesaktive som menn, og vi har familier med bakgrunn fra hele verden som vokser opp i Norge med ulike tradisjoner og ulike familiestrukturer.

Dette er eksempler på at vi tenker annerledes på familiepolitikken enn det vi gjorde tidligere. Det som er likt, er at alle barn må sikres en best mulig og tryggest mulig oppvekst.

Jeg er overbevist om at det er bra for barn å vokse opp med foreldre som er likestilte, likestilte både i familieliv og i arbeidsliv. Foreldrene må ikke bare ha like rettigheter som omsorgspersoner i arbeidslivet. Arbeidslivet må også ha et tydelig lovverk, ordnede former og sterkt vern av arbeidsfolk hvis det skal være familievennlig.

Forskning viser at likestilt praksis i familien synes å gi mer robuste samliv og reduserer risikoen for samlivsbrudd. Likestilte par opplever en høyere livskvalitet – har bedre parforhold, lavere konfliktnivå og mer stabilitet. Likestilt foreldreskap og styrking av menns roller og funksjoner i samliv og omsorg for barn er derfor veldig viktige elementer i en helhetlig familiepolitikk.

Et av de første virkemidlene som nybakte foreldre møter, er foreldrepengeordningen. Denne ordningen sikrer at barn kan ha en av foreldrene hjemme i første leveår, og legger til rette for at både kvinner og menn kan kombinere yrkesdeltakelse med det å få barn. Framtidens familiepolitikk må derfor ta fedre som omsorgspersoner på alvor. Fedrekvoten har gjort at norske menn er hjemme når ungene er små. Uten kvoten vet vi at langt færre fedre ville tatt ut permisjon, og de som tar ut, ville tatt ut færre uker. Stadig flere menn tar i dag mer enn kvoten. Det endrer Norge, og jeg tror det gir mer bærekraftige familiestrukturer.

Foreldre flest ønsker at barnet skal begynne i barnehage ved ettårsalder. Et godt og rimelig barnehagetilbud er derfor en forutsetning for at foreldre kan gå tilbake i arbeid og være trygge for barnet. Regjeringens hovedmål er å sikre alle barn et barnehagetilbud av høy kvalitet.

Et av hovedmålene i familiepolitikken er å arbeide videre for et ikke-diskriminerende samfunn for alle, uavhengig av kjønn, seksuell orientering, funksjonsevne og etnisitet. Det betyr at vi tenker på tvers for å bekjempe all slags diskriminering og sikrer alles deltakelse i velferdssamfunnet på like premisser.

Den 1. januar 2009 fikk vi en ekteskapslov som likestiller homofile og heterofile par. Det var en historisk milepæl i arbeidet mot et ikke-diskriminerende samfunn.

Et annet eksempel på endring er at flere barn nå vokser opp i fosterhjem framfor i institusjon. Jeg viser her til det viktige arbeidet som gjøres for å rekruttere både homofile og enslige som fosterforeldre. Det er også en endring i familiepolitikken.

Alle som bor i Norge, skal ha de samme pliktene, rettighetene og mulighetene til å bidra til og delta i fellesskapet. Regjeringen bekjemper forskjellsbehandling og bygger ned barrierer mot deltakelse. Systemer som hindrer likestilling, må brytes ned. Vi må sikre arbeid, språkopp-

læring og samfunnsdeltakelse for innvandrerkvinner, og barn i innvandrerfamilier må sikres deltakelse i samfunnet på samme vilkår som andre. Satsingen på gratis kjernetid i barnehage og andre språkstimulerende tiltak er viktig på det området.

Vi må forhindre et klassesdelt samfunn der familier med innvandrerbakgrunn har dårligere levekår enn den øvrige befolkning. Alle familier må gis like muligheter til arbeid og sosiale aktiviteter. Introduksjonsprogrammet er et eksempel på hvordan vi gir informasjon om familiepolitiske normer og regler, familiemønstre, kjønnsroller og samlivsformer i Norge, med den klare intensjon at alle som skal bo og leve i vårt samfunn, skal tilpasse seg de idealene om likestilling som vi mener skal gjelde i Norge.

På samme måten gjelder retten til selv å velge ektefelle i Norge. Regjeringen motarbeider tvangsekteskap gjennom holdningsskapende arbeid, gjennom hjelp til dem som blir utsatt for overgrep, og gjennom sanksjoner mot dem som utøver tvang.

Et samfunn i endring kan fort bli møtt med konservative holdninger som ønsker å beholde de bestående normene og praksisene. Vi må aktivt imøtegå de kreftene som motsetter seg arbeidet for et likestilt og likeverdig samfunn, og som står i veien for en forandring til både barns, kvinners og menns beste.

Arbeidet for gode og stabile samlivsforhold er et samfunnsanliggende. Det angår barns oppvekstvilkår. Samlivskonflikter har negative konsekvenser for samfunnet og betydelige psykiske, fysiske, økonomiske og sosiale konsekvenser for dem som er direkte berørt.

Familievernkontorene er et viktig sted for å få hjelp til å løse samlivsvansker. Familievernet kan avhjelpe samlivskonflikter og redusere antall samlivsbrudd. Familievernet kan hjelpe til med å bedre foreldresamarbeidet etter et samlivsbrudd. Tidlig hjelp kan redusere pågangen til helsetjenestene, barnevernet, rettsvesenet og Nav. Familievernet har relasjonskompetanse som gjør det til en viktig samarbeidspartner for barnevernet i saker der det er høyt konfliktnivå mellom foreldrene.

Departementet har gjennomført en helhetlig gjennomgang av familievern tjenesten for å vurdere tilpasning til det vi tror vil være framtidens behov. Jeg ser også med interesse på utviklingen av ulike modeller på lokalt nivå som arbeider for et mer helhetlig tilbud til barn, unge og familier, som f.eks. de kommunale familiesentrene. Ut fra et forebyggende helhetssperspektiv gjennom tverretattlig samarbeid og koordinering av ulike deler av tjenestetilbudet er det etablert foreldrekurs, selvhjelpsgrupper og tverrfaglige team med ansvar for veiledning og oppfølging av barn, unge og familier med særskilte behov.

De fleste foreldre blir enige om ordninger for barna etter samlivsbrudd. Men i noen tilfeller er forskjellen på hva mor og far mener er best for barnet, så stor at det blir langvarig konflikt og maktkamp, der foreldre ofte setter egne interesser og behov først. Vedvarende konflikter etter samlivsbrudd er en vesentlig årsak til at barn får emosjonelle, atferdsmessige eller psykososiale vansker. Derfor prioriterer vi målrettede tiltak for å redusere konfliktnivået mellom foreldre etter samlivsbrudd.

Tilbudet til barn som lever under høyt konfliktnivå etter foreldrenes brudd, er styrket. Det er et mål å bidra til at flere avtaleløsninger kommer til, uten bruk av domstolene. Avtaler kan motvirke eskalering av konfliktnivået, gi raskere ro og mer forutsigbarhet for barn. Vi satses på kompetanseheving av meklingskorpset, bedre markedsføring av meklingsordningen og bedre samarbeid på tvers av profesjoner for å nå dette målet. Meklingsordningen evalueres nå av SINTEF, og vil gi viktige innspill til videre arbeid på det området.

Vi kommer til å ha særlig oppmerksomhet på kompetanseheving og andre tiltak som kan sikre en god behandling av barnelovsaker, der det er volds- og overgrepssproblematikk.

Dagens familier er langt mer sammensatte enn f.eks. det 1950-årenes familieideal var. Det innebærer at familiepolitikken etter min oppfatning må være – og er – i pakt med utviklingen, slik at vi sikrer at den i tilstrekkelig grad ivaretar dagens og morgendagens behov. Skal vi klare det, vet vi at utbygging av velferdsordninger og en fortsatt politikk for likestilling er nødvendige forutsetninger for en god familiepolitikk.

Småbarnsfamiliene er blant de store vinnerne hvis vi skal summere opp de endringer som den rød-grønne regjeringen har gjort i Norge siden 2005, både når det gjelder utbygging av velferdsordninger rettet inn mot familier og når det gjelder tiltak for økt likestilling. Jeg er overbevist om at det kommer barn og småbarnsfamilier i Norge til gode.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Christina Nilsson Ramsøy (Sp) [14:07:19]: Jeg takker for et godt svar.

Som statsråden var inne på, jobbes det veldig mye med både toleranse og integrering. Det er veldig bra at det jobbes med å hjelpe unger som lever i familier med høyt konfliktnivå, og at man jobber veldig målrettet. Samtidig vil jeg understreke at når vi har fokus på å hjelpe unger, hjelpe familier, er det viktig at dette er et reelt lavterskeltilbud, som ikke bare er rettet mot dem som er i faresonen. Det er nettopp da at man får den generelle forebyggingen.

Det skal jo nå ses på familievernet, og det er veldig viktig hvordan denne ordningen blir i framtiden. Da kan man jo se på om man velger å målrette den, eller om man velger å tenke mye bredere.

Familiepolitikken må ikke bare bli problemfokusert. Ofte når vi diskuterer saker i Stortinget, diskuterer vi gjerne familiepolitikk som en arena for å oppnå andre ting. Men det er viktig at vi også husker på at familien er viktig i seg selv, og at familiens rammer er viktig i seg selv, og at det ikke bare blir en arena for å nå andre mål.

Dette er jo de viktigste årene – veldig mye av grunnlaget legges jo nettopp i disse første årene i en familie. Barnehage og skole er viktig hvis vi skal klare å jobbe aktivt forebyggende, men familien og rammene rundt den, og de rammene som blir lagt rundt ungene, kan virkelig hjelpe

oss med å komme ut av problemene vi i dag har med tanke på barnevernet.

Det jobbes veldig godt i mange kommuner, men jeg tror vi har et stort potensial når det gjelder å synliggjøre hva som faktisk er familierpolitikk. For jeg tror mange kommuner tenker at man har barnehager, og man har helsestasjonen, og da er det greit. Men mer fleksible arbeidsplasser, hvordan barnehagetilbudet i kommunen er, og ikke minst hvordan man jobber med forebygging, at kommunen har alternative tilbud, som f.eks. Home-Start, hjemmehjelp eller den gamle husmorvikaren, spiller en rolle. Men også forebyggingen som disse familiesentrene kan tilby overfor familier som man ser trenger litt ekstra hjelp, spiller en veldig stor rolle for familier som bare i noen måneder, eller kanskje i noen år, har behov for ekstra støtte, noe man i dag ikke får i alle kommuner. For veldig mange handler det om å få livet til å henge sammen. Jeg tror vi bør se på mange av de prosjektene som er satt i gang ved mange familievernkontorer, og ikke minst ved veldig mange arbeidsplasser, der man ser hvordan man skal hjelpe familiene over noen kneiker, eller klarer å etablere noen varige ordninger.

Vår oppgave som politikere blir å klare å gjøre politikk ut av disse gode resultatene, så det vil jeg også utfordre statsråden på, og hvordan en skal få samlet mange av de gode erfaringene vi faktisk har, for å få utformet en familierpolitikk som er mye bredere, som ikke bare er problemfokuserert, men som er mer langsiktig.

Statsråd Audun Lysbakken [14:10:31]: Jeg vil gjerne få takke interpellanten igjen for to gode innlegg og for å ha tatt opp en viktig debatt. For det er jo slik at den familierpolitiske dagsordenen veldig ofte blir preget av det som det er høyest politisk konflikt om. De siste par årene har det gjerne vært spørsmål om fedrekvote, noen ganger har det vært spørsmål om kontantstøtten, men familierpolitikk er langt bredere enn som så. Det er f.eks. veldig viktig at vi kan diskutere utviklingen i familievernet, som er en viktig tjeneste som ofte kommer litt i skyggen av debatten om barnevernet, men som – hvis vi bruker den riktig – kan være en forebyggende tjeneste som nettopp kan bidra til å forhindre en del av de problemene som barnevernet i dag må jobbe med. Og der er det mange viktige debatter å ta, og jeg tror bl.a. det som representanten er inne på når det gjelder spørsmålet om hvilken terskel det skal være for familievernets tjenester, er viktig. Dette er for øvrig også en debatt som vi trenger å ta når det gjelder barnevernet. Vi ser at både ulike familievernkontor og ulike barnevernstjenester har ulik praksis for hvilken terskel de har for å gripe inn. Noen ønsker bredest mulig tjenester, mens andre ønsker å fokusere på de familiene, eller de barna, som har størst problemer. Det kan være gode grunner for begge tilnærminger, men det er også et viktig politisk ansvar å diskutere dette.

Så er jeg også glad for at interpellanten så tydelig understreker at familierpolitikk i dag angår alle familier, og at det å utvikle en framtidsrettet familierpolitikk nettopp må handle om å ha ordninger, å ha en politisk debatt som omfatter alle de forskjellige typer familier som vi har i Norge

i dag. Da er det også viktig, synes jeg, at vi overskrider det som av og til har blitt presentert som en motsetning mellom likestillingspolitikk og familierpolitikk. Det er jo slik at veldig mye av det som har gått under overskriften likestillingspolitikk i norsk politisk debatt, i virkeligheten er svært god familierpolitikk. Jeg tror f.eks. at det å få stadig større kvinnelig yrkesdeltakelse i de deler av arbeidslivet der den i dag er liten, også vil bidra til et press for å endre en del arbeidsplasser i en positiv retning. Departementet gjennomførte i fjor en rekke konferanser rundt om i landet sammen med partene i arbeidslivet for å diskutere hvordan man tilrettelegger for et mer familievennlig arbeidsliv. Det var en veldig spennende prosess, der vi ikke minst fikk vist fram mange av de gode eksemplene på hvordan både bedrifter og kommuner klarer å lage arbeidsplasser som tilrettelegger for at både mor og far skal kunne være i fullt arbeid og samtidig ha god tid til sin familie.

I den forbindelse er det også verdt å diskutere de ulike forslag som nå kommer fra opposisjonen rundt såkalt fleksibilisering av reglene i arbeidslivet, som veldig fort kan vise seg å være svært dårlig familierpolitikk.

Lene Vågslid (A) [14:13:52]: Eg vil starte med å takke interpellanten for å ta opp eit kjempeviktig tema. Eg er heilt einig med dei føregående talarane som har sagt at det er godt å få diskutere familierpolitikk på ein breiare måte.

Det har blitt snakka litt om vararepresentantar her i dag, og eg er òg eigentleg ein av dei. Eg er lærar i mitt daglege virke. Når du som lærar skal gje beskjedar til heimen, kan du ikkje lenger bruke ein fast mal der det står: til mor og far. For det er jo slik at nokon har berre pappa, eller mamma, som dei bur hos, og nokon bur kanskje hos besta, og nokon bur òg hos pappa og mamma. Me har fått heilt nye familieformer i Noreg enn det me hadde for 50 år sidan. Familien er – og skal få vere – mangfaldig. Det er likestillingspolitikk, utdanningspolitikk og arbeidslivspolitikk som har vore med på å skape dei familieformene me bl.a. har i dag. Og nye familieformer vil krevje ny familierpolitikk, og det vil krevje – og det vil skape – nye haldningar.

I august skal eg i eit veldig spesielt bryllaup. Då skal eg i bryllaup til ein av mine beste venner. Då skal fyrste vara til Stortinget frå Telemark Arbeidarparti, Odin Bohmann, gifte seg. Og han skal gifte seg med Børge. Det bryllaupet kan eg gå i fordi me har hatt ei regjering som har innført ein felles ekteskapslov, ein lov som betyr så ufatteleg mykje for meg, og for alle dei som no kan gifte seg og stifte nye familier.

For Arbeidarpartiet er inkludering og toleranse grunnleggjande i familierpolitikken. Kanskje me ein dag, når Børge Aunan blir gift med Odin Bohmann, får ein Bohmann nr. 3 eller nr. 4, fordi dei no lovleg kan søkje om adopsjon. Eg er stolt over å vere medlem av eit parti som har kjempa for ein felles ekteskapslov, eg er stolt over at me har den loven, og eg gler meg til å sjå mange av dei nye flotte familiane me vil få i Noreg.

Det er kjempebra at me klarar å diskutere familierpolitikken breiare. Eg er heilt einig med interpellanten i at det handlar om veldig mykje meir enn foreldrepermisjon og

fedrekvote, sjølv om det er spesielt viktig å snakke om det òg. Eg vil i grunnen nytte meg av moglegheita her i dag til å slå eit slag for den mangfaldige, nye og inkluderande familien me har i Noreg.

Samtidig som det er mykje godt ein kan snakke om, har me òg ein del utfordringar, som statsråden tok opp. Noko som engasjerer meg stort, og som eg brenn for, er arbeidet mot vald i nære relasjonar. Familievald er utbreidd og noko me må ta på høgaste alvor. Eg er glad for at statsråden òg nemnde det i forhold til tvangsekteskap, og kor viktig det arbeidet er. Her er familievernkontora, Alternativ til Vald, Alarmtelefonen for barn og unge – organisasjonar og viktige tilbod til dei ungane, dei kvinnene, og dei mennene som blir utsette for dette – kjempeviktige, og det er ufatteleg viktig å arbeide vidare med dette. Det er dessverre slik at familien ikkje alltid er god, familien kan vere skadeleg. Det er òg derfor det er så viktig å ha eit godt, fagleg sterkt barnevern.

Fleire kan bli ein familie i dag enn før. Odin og Børge kan etter at dei er gifte, søkje om adopsjon. Per og Kari som får barn, har kanskje verdens mest likestilte rettar. Eit par som ikkje kan få barn på naturleg vis, kan få assistert befruktning. Og det er rom for og ynske om fleire av desse nye familieformene.

Eg takkar interpellanten for å setje temaet på dagsordenen.

Solveig Horne (FrP) [14:18:21]: Det er litt rart å registrere at interpellanten fremmer ein interpellasjon om familiesituasjonen, i stedet for kanskje å ringe statsråden for å høre hva slags familierpolitikk denne regjeringen vil ha. Hun har kanskje gjort det, men ikkje fått det svaret hun har lyst på.

Interpellanten er nå ein gang medlem av et parti som sitter i regjeringen, og det er den regjeringen som fører den familierpolitikken som helt klart har store utfordringer, eller som ikkje finnes. Men Fremskrittspartiet vil takke interpellanten for å ta opp et veldig viktig tema. Fremskrittspartiet er helt enig med interpellanten, og er faktisk i likhet med interpellanten så å si like opptatt av familierpolitikk, og enig i at det er et viktig tema å sette på dagsordenen.

Etter å ha hørt de siste talerne har jeg lyst til å lese opp det spørsmålet som interpellanten stiller:

«(...) hvordan kan vi bidra til at den brede familierpolitikken kommer på dagsordenen også innenfor andre politiske områder?»

Det er spørsmålet. Da er det skuffende å se at det nesten bare er familiekomiteen som er til stede i denne sal. Det burde faktisk vært nesten hele Stortinget. Det burde også vært statsråder fra flere departementer enn bare Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Det temaet som blir tatt opp i forhold til familierpolitikk, berører mange andre departementer. Det berører bl.a. helse, det kan berøre justis, og jeg vil også ta med energi, og ikkje minst berører det Finansdepartementet.

Så er interpellanten inne på familierstruktur. Ja, hva er familierstruktur i dag? Det er noe annet enn det var for 50 år siden. Det er flott. Vi ser mange forskjellige familier der ute med forskjellige utfordringer. Det er godt at vi har

store forskjeller, men familierstrukturen er annerledes enn den var før. Det er en familie som er i utvikling, og da er det viktig å legge til rette for de familierne som finnes, både de som er A4 og de som er A2, eller de som organiserer seg på andre måter.

Familierpolitikken er som sagt sektorovergripende, og det er viktig at det er flere sektorer som arbeider mot en felles familierpolitikk. Vi ser i dag at vi har en eksplosjon innen barne- og ungdomspsykiatrien. Vi ser at det er en sterk økning i vold i nære relasjoner, og vi ser at det er stor økning i kriminalitet blant barn og unge. Vi ser – som vi har diskutert før – at vi har et barnevern i krise, med flere og flere barn som trenger hjelp av barnevernet. Hva er det som skjer, og hva kan vi gjøre med den utviklingen? Hvor skal vi, hvor ender det, og hvor ender denne debatten? Jeg har nesten lyst til å utfordre statsråden på at dette er et så viktig tema at vi faktisk trenger en stortingsmelding om familierpolitikk.

Når det gjelder utfordringene vi har hatt de siste 50 årene, og hvordan familier situasjonen er nå: Før hadde vi besteforeldre som var mye mer til stede. I dag har vi besteforeldre som skal realisere seg selv, og vi har foreldre hvor begge skal ut i jobb for å gjøre karriere, eller fordi de trenger inntektene. Før var naboen kanskje mer til stede, det er de ikkje i dag, for de har mer enn nok med seg selv. Er dette en utvikling som vi ønsker, og er det en utvikling som vi som politikere kan blande oss opp i og lage regler og lover for? Jeg bare spør. Interpellanten var inne på hvor viktig det er at vi ikkje bare problematiserer dette, men også ser at det er en utvikling som har vært ønsket, en utvikling som også er til det bedre.

Debatten har vært veldig mye om tidsklemma, det har vært om fedrekvote og likestilling, kontantstøtte og barnehager. Det er det som har vært familierpolitikken. Jeg tror det er viktig at vi som politikere nå har fokus på familierpolitikk. Det Fremskrittspartiet mener, er at denne regjeringen faktisk mangler en grunnleggende tro på familier. Det er liksom sånn at staten skal ha regler, kvoteringer og forskrifter, og at det kan hjelpe på alt. Det som familierne trenger, og det som skiller opposisjonen – eller spesielt Fremskrittspartiet – og regjeringen, er at Fremskrittspartiet har en grunnleggende tro på familier, og at familier selv kan velge. Det familier trenger, er mindre byråkrati, mindre regler, mindre systemer og mindre formynderi. Ja, de trenger faktisk en ny regjering – en ny regjering som har en grunnleggende tro på enkeltmennesket og på familierens egenevne til å styre hverdagen sin selv.

Presidenten: Når det gjelder representantens innledende merknader, vil presidenten understreke at alle representanter har den samme rett til å reise interpellasjoner, der hensikten med interpellasjonen er å få en debatt i salen. Det gjelder både opposisjon og posisjon.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [14:23:43]: Jeg er glad for å få muligheten til å diskutere familierpolitikk fra et helhetlig ståsted, og berømmer interpellanten Nilsson Ramsøy for å gi oss muligheten til det.

Familier er samfunnets viktigste fellesskap og arena

for trygghet, tilhørighet og utvikling. Familien skaper og sikrer en trygg ramme om barns oppvekst. Høyre vil derfor sørge for at familiene gis mulighet til selvstendighet og innflytelse over oppdragelsen og omsorgen for sine barn. Familien skal sikres valgfrihet og mulighet til å ta ansvar for seg selv og sine nærmeste. Hver eneste familie skal respekteres for sin unike måte å være på og leve på. Menneskets egenverdi og selvrespekt må stå sentralt i familierpolitikken. Høyre mener derfor at det er nødvendig å gi mennesker mulighet til å ta ansvar og vise omsorg og omtanke for mennesker sentralt i livet sitt.

Der staten overtar ansvaret, svekkes ofte den personlige innsatsen. Det er viktig at alle tar ansvar for å stille opp for dem rundt seg når resten av samfunnet ikke strekker til. De som ikke finner seg til rette med offentlige løsninger, må gis anledning til å velge mellom ulike alternativer.

Barn er forskjellige. Familier er forskjellige. Synet på læring, oppdragelse og omsorg varierer. Staten vil aldri kunne sikre et tilstrekkelig mangfold av tilbud, og derfor må mennesker sikres frihet til å kunne velge annerledes.

Familiens rolle er i stadig endring. Dette krever nytenkning og tiltak for bedre å ivareta familiens behov og nye utfordringer. Fellesskapet i familien er med på å skape en trygg ramme om barns oppvekst. Høyre vil derfor sikre familiene mest mulig innflytelse over omsorgen for sine barn.

Gjennom de siste årene har det blitt flere og flere ordninger, lover og regler for å sikre ulike hensyn og behov som dukker opp, og mange av dem – de aller fleste – har vært veldig bra. Men problemet i dag er at ingen av disse reglene og ordningene ses på i en helhet. Høyre etterlyser derfor en regjering som setter dette i en sammenheng, og ser på om dette regelverket er til det beste for familiene. For ofte er det politikernes ønske om å lede familiene i riktig retning som fører til regler som lager premisser for hvordan familiene skal organisere livet sitt. Det er derfor også synd hvis vi skal bruke det som mål for oppnå andre mål i samfunnet. Dette har vi jo sett i den siste tiden. Da tenker vi jo selvfølgelig på foreldrepermisjon, der kanskje målet om full likestilling og det at mor og far skal ta ut akkurat samme permisjonstid, går foran hensynet til det lille barnet, og at det er barnets beste og omsorgsløsningen for et barn som er grunnlaget for at man i det hele tatt har en foreldrepermisjon. Dette får konsekvenser utover den enkelte familie der og da, fordi mangfoldet blir borte. Muligheten til å være, tenke og leve annerledes blir borte for de aller fleste. Vil vi ha et samfunn hvor alle er like, formet av det som politikerne til enhver tid mener er det rette? Nei, er Høyres svar på det, for Høyre er opptatt av å sikre at familiene har de beste mulighetene til å ta de riktige valgene for seg selv og sine nærmeste. Det bør også være politikernes jobb nummer én.

Jeg har avslutningsvis lyst til å ta opp et annet tema som er svært viktig når vi snakker om familierpolitikk, og det er det forebyggende arbeidet. Det er viktig for å unngå at mennesker og familier skal havne i situasjoner som kan ha store negative konsekvenser for livet og hverdagen. For å sikre at barn og unge har gode oppvekstvilkår er det viktig at familien fungerer godt, uavhengig av hvordan familien

ser ut. Jeg håper også at det forebyggende arbeidet blir en viktig del av det familierpolitiske arbeidet videre.

Gina Knutson Barstad (SV) [14:28:55]: Jeg vil slutte meg til hele representanten Vågslids innlegg og særlig til hyllesten av felles ekteskapslov og det mangfoldige familielivet. Siden andre representanter i dag har vært inne på sånne personlige betrøelser, kan jeg si at jeg har ti søsken, fem søsken, fire halv søsken og en bror, slik at det går bra med oss som har en «mine barn og dine barn»-oppvekst også.

Men jeg skal gå litt mer konkret til verks. Det har vært mange som har sagt mye bra om det helhetlige perspektivet, men jeg har lyst til å snakke om et felt der jeg mener at dagens familierpolitiske lovgivning er mangelfull, og det omhandler samboere. En fjerdedel av alle par som bor sammen i dag i Norge, er samboere, dvs. at de ikke har giftet seg. Det er veldig mange grunner til at par ikke gifter seg. Noen ønsker det ikke av forskjellige grunner, noen sparer til et stort bryllup – kanskje kommer de så langt, kanskje kommer de ikke så langt – noen blir ikke enige om å gifte seg og er uenige, og for noen så blir det bare sånn. Det er nå ikke alle som planlegger livet sitt i like stor grad.

Samboere finnes i alle aldre. Det er mange unge som er samboere, og det er mange pensjonister som er samboere, som finner sammen etter at et ekteskap har endt av forskjellige grunner. Felles for alle er at samboerskapet skal ta slutt en gang, enten ved et samlivsbrudd eller ved at den ene dør. Hva slags rettigheter har man da ved endt samboerskap? Det er litt uklart – i utgangspunktet ganske få.

Hvis man eier en leilighet sammen og den ene dør, sitter den andre igjen med et helt lån og en halv leilighet. Den andre halve arver da arvingene, enten det er barn eller foreldre.

Et annet vanlig eksempel er at den ene, oftest mannen, betaler lån og den andre betaler til husholdningen, mat osv. Hva slags rettigheter har man da hvis man går fra hverandre? Mange tror at de opparbeider seg rett i boet på samme måte som man gjør hvis man er gift – det gjør man ikke. Man kan gå til rettsak og prøve å få, men i utgangspunktet har man ganske få rettigheter. Juridisk rådgivning for kvinner forteller meg at de blir nedringt av særlig kvinner som opplever å sitte igjen med lite etter endt samboerskap.

Vi forventer at samboere selv skal sikre sine rettigheter gjennom kontrakt og testamente. Men SSB viser at det er kun 15–20 pst. som faktisk gjør det. Jeg tror det både er fordi det er veldig uromantisk og veldig vanskelig å planlegge hva som skal skje hvis man går fra hverandre eller den ene dør. Kommer du til å ta platesamlingen min? Skal vi betale like stor andel på lånet, eller skal vi betale samme prosentdel av lønnen vår til lånet? Hvordan skal det i så fall deles når vi går fra hverandre? Alt dette er veldig vanskelig jus.

Det er gjort mye bra i regjeringen for å styrke samboeres rettigheter. Blant annet har man nå rett til å sitte i uskiftet bo dersom man har felles barn. Men det som mangler, er et helhetlig grep, en lov som både rydder, klargjør og

styrker rettighetene for samboere. Veldig mange vet ikke hva slags rettigheter de selv har, og de aller fleste sikrer ikke sine egne rettigheter gjennom kontrakt.

I Velferds-Norge er det slik at vi forventer at fellesskapet er med på å sikre rettighetene våre. Det er en del av den avtalen vi gjør med samfunnet. Statsråden nevnte konfliktnivået ved brudd. Jeg tror at særlig endte samboerskap får et høyere konfliktnivå fordi det er så stor usikkerhet om hvordan man skal dele verdiene mellom seg, og jeg tror at ungene lider under det.

Det er på tide at vi tar samboerskap som en moderne samlivsform på alvor. Det er på tide at vi innfører en samboerlov som styrker rettighetene. Det vil være et viktig familierpolitisk og likestillingspolitisk grep å gjøre. Jeg er uenig med Høyre i at det finnes et motsetningsforhold der. Jeg tror at god likestillingspolitikk er god familierpolitikk.

Øyvind Håbrekke (KrF) [14:33:34]: Jeg vil aller først gi honnør til interpellanten fra Senterpartiet for å ha reist en veldig viktig debatt. Jeg vil si jeg er glad for at posisjonen, altså regjeringspartiene, nå tar initiativ til debatt om de viktige spørsmålene i stortingsalen og ikke bare i de lukkede rom.

Familie-mønsteret er i utvikling, har lenge vært i utvikling og vil fortsatt være i utvikling. Desto viktigere er det at vi debatterer familierpolitikken i tråd med den nye utviklingen, at vi lærer oss å leve med det mangfoldet som utvikler seg, enten man er lærer, barnehagepersonale eller på andre måter har behov for å nyorientere seg i denne sammenhengen, og at vi diskuterer hvordan vi tar vare på hverandre i det nye mønsteret, hvordan vi tar vare på fellesskapene i samfunnet og ikke bare legger til rette for en ensidig individualisme.

Vi har lover og ordninger på en masse områder i en velferdsstat som etter hvert har utviklet virkemidler for det aller meste. Helsestasjonene passer på at du ser og at du beveger deg naturlig allerede fra ung alder. Samfunnet, kommunen, passer på at du får gulrot når du kommer på skolen, at du får leksehjelp når du er ferdig på skolen, passer på at du får råd om hva slags utdanning du skal velge, passer på at du får råd om hva slags prevensjonsmiddel du skal velge når du beveger deg ut på nye eventyr i ungdomstiden eller voksen alder, og når du bygger annekset til stuen din, får du beskjed om hvordan du skal gjøre det så du ikke får innsyn fra naboene.

Hvor mye ressurser bruker vi som samfunn på å støtte opp om menneskene der det betyr aller mest, på hvordan vi har det med dem vi lever sammen med? Hvorfor bruker vi så lite på det som betyr aller mest for folk, nemlig hvordan vi har det med dem som står oss aller nærmest? Alle de andre temaene og ordningene vi har, er jo viktige, men uten at samlivet, familielivet, fungerer, opplever mange at mye av det andre faktisk blir meningsløst.

Interpellanten peker på at «vår tid også er preget av ensomhet, oppløste samliv og brutte relasjoner», for å sitere fra interpellasjonsteksten. Ordene «preget av» er ganske sterke ord. Men vi merker jo alle det, vi som i hvert fall lever i et nærmiljø med unger, hvordan hverdagen i lokalsamfunnene er preget av de brutte relasjonene og sam-

liv som sliter og brytes opp, og hvordan vi alle sammen må forholde oss til det i nabolag, i idrettslag, i skole og storfamilie.

Samlivsbrudd er vanskelig fordi det berører det mest personlige og verdifulle i livene våre. Det kan skje alle. For den enkelte kan det være et riktig valg. Samtidig ser vi at summen av det kan være et samfunnsproblem. Hvordan kan vi som medmennesker, men ikke minst hvordan kan vi som samfunn støtte bedre opp om å forebygge at samlivsbrudd faktisk skjer? Det blir det store spørsmålet når vi ser de store konsekvensene det har i enkeltmenneskers liv, og vi ser de store konsekvensene det kan ha i en familie, for unger, i storfamilien og, igjen, i lokalsamfunnet og for storsamfunnet. I den senere tid har vi sett at nå brukes de nye familiemønstrene og samlivsbrudd som et argument i debatten om arbeidsmiljøloven – om hvordan den må tilpasses denne utviklingen.

Jeg er veldig glad for at vi i denne debatten ser at flere rød-grønne nå løfter opp familievernet, og det til og med uten at Kristelig Folkeparti har stilt spørsmål om det først. Hvor mye lidelse kunne vi faktisk ha forebyggt hvis vi klarer å redusere antallet samlivsbrudd med f.eks. 30 pst. gjennom en satsing på samlivskurs, samlivstiltak og familievern? Hvorfor satser vi så lite på det som betyr aller mest i livet vårt? Familievernet har enorme utfordringer og altfor få ressurser til å være ute på arbeidsplassene, ute blant folk og drive forebyggende virksomhet. Senest har vi sett hvordan samlivskursene har blitt behandlet av regjeringen: kuttet, kuttet og kuttet igjen.

Jeg synes det er interessant det interpellanten sier, at familien må anerkjennes for å være viktig i seg selv og ikke bare for å nå andre mål. Jeg ser og merker av svarene både fra statsråden og de andre representantene at Senterpartiet her har mer til felles i sentrum enn med de rød-grønne partiene. Men det er reist en viktig debatt, og den debatten bør heller ikke stoppe med denne interpellasjonen.

Arild Stokkan-Grande (A) [14:38:57]: I likhet med flere vil jeg takke interpellanten for å reise en viktig debatt. Men aller først vil jeg si at jeg ikke er helt enig med interpellanten når hun sier at det å diskutere foreldrepermisjon, barnehager osv. er smale temaer. For hvis vi går litt tilbake i tid, da finanskrisen rullet over oss, og ser hvilke land det var som lyktes, og hvilke land det er som fortsatt sliter, ser vi at familierpolitikken er en av de viktige forutsetningene for at nettopp Norge har kommet seg såpass bra ut av krisen, som mange land i dag sliter med. Det er jo nettopp et regulert arbeidsliv, men også en god familierpolitikk gjennom barnehageplasser og foreldrepermisjon osv. som sikrer at vi har en høy kvinnelig yrkesdeltakelse i dette landet. Det er de viktigste forutsetningene for at vi har lyktes, at vi har kommet oss såpass godt gjennom finanskrisen. I tillegg har vi høye fødselstall. I den andre enden av skalaen finner vi f.eks. land som Hellas, Spania, Portugal og Italia, som har lav sysselsettingsgrad blant kvinner, og lave fødselstall – nettopp de landene som i dag sliter med finanskrisen. Det er jo en grunn til at det kommer så mange delegasjoner fra utlandet for å studere vår familierpolitikk og for å lære, for det

er nettopp deres vei ut av det økonomiske uføre de står oppe i.

Dette er jo resultat av en politikk. Situasjonen mange europeiske land er i, er også et resultat av politikk, eller mangelen på sådan. Det er jo historien om hva som skjer hvis du følger høyresidens retorikk om nærmest å la alt hangle og gå uten noen statlig innblanding. Derfor er det litt nedslående å høre argumentene som blir brukt, særlig fra Høyre, men også fra Fremskrittspartiet om dette temaet.

Det er en viktig debatt, og jeg ønsker å konsentrere meg om det som går på oppvekst, barns oppvekstvilkår. For heller enn å diskutere hva som er den riktige familien, må vi ha en debatt om hvordan vi kan bidra til å sikre at familien, stor eller liten, kan bli en trygg ramme for oppvekst, som bidrar til robuste barn med god selvfølelse.

Daglig kan vi lese i avisene om barn som har utfordringer, og som strever med hverdagen. Det er mange utfordringer i samfunnet vårt, og det iverksettes mange tiltak. Vi bruker store ressurser i barnehage, i skole, i barnevern og gjennom helseinstitusjonene våre. Vi kan, kort sagt, gjøre mye fra det offentlige for å hjelpe barn, men trolig kommer vi mye lenger med et større fokus på familiens rolle og ikke minst familiens ansvar. Derfor er jeg glad for at dette temaet tas opp i en interpellasjon.

Det er viktig at tiltak overfor barn følges opp med tiltak i hjemmet. Et av de tydeligste eksemplene på dette kunne vi lese om i Dagsavisen for et par måneder siden, nemlig om programmet «De utrolige årene». Vi kunne lese at tre av fem barn med alvorlige adferdsdiagnoser ble friskmeldt etter at foreldrene hadde gjennomgått et omfattende veiledningsprogram sammen med barna.

Vi ser mange symptomer på et samfunn der folk har problemer med å ha det godt med seg selv, og det kan komme mange nye, store klasseskiller mellom de som lykkes i samfunnet vårt, og de som ikke makter å henge med. Dette er også en utfordring for politikk som verktøy. Er vi i stand til å sette i verk tiltak der de virker best, nemlig å drive forebygging, eller er det stort sett brannslukking vi holder på med, også fra denne sal? Nord-Trøndelag har gjort et prisverdig arbeid her. Fylkesrådet der har nedsett en oppvekstkommisjon som nå har resultert i et tiårig oppvekstprogram for hele fylket, hvor alle 24 kommunene i fylket er med. Dette er et svært viktig arbeid og verdifullt. Flere fylker bør følge opp med lignende arbeid, og ikke minst må familien kobles tettere sammen med f.eks. barnehage, skole og hjelpeapparat.

Vi trenger, kort sagt, en samfunnsdugnad for barns oppvekstvilkår, med en kobling mellom de ulike offentlige verktøyene, frivilligheten og familiene og ikke minst næringslivet. I dette arbeidet må det bli et økt fokus på familievernet. Mange tar kontakt med familievernet i dag. Mange kan få verdifull hjelp. Vi trenger også en debatt om hvordan vi kan ruste familievernet til å bistå mer i arbeidet med det som skjer etter samlivsbrudd. Vi må også våge å ta diskusjonen om én time obligatorisk mekling før man kan gå til rettsak om fordeling av barn, er tilstrekkelig, eller om vi bør vurdere å stille strengere krav til foreldre før de kan ta den typen saker inn til retten. Den type

saker har nemlig ingenting i en rettsal å gjøre. Resultatet blir ofte mer robuste avtaler når de er framforhandlet i et samarbeid mellom foreldrene, enn når de er idømt av en domstol.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [14:44:08]: Tusen takk til interpellanten som har teke opp eit viktig tema, familien – det gjeld oss alle, òg alle i denne salen, sjølv om det framleis er flest kvinner, ser eg, i og med at vi snakkar litt om likestilling òg.

Dagens familiestruktur ser heilt annleis ut enn då eg voks opp, med kjernefamilie og generasjonsbustad med besteforeldre rett i nærleiken. Nokre familiar lever framleis i så tette relasjonar til kvarandre, men det blir det færre og færre som gjer. Vi veit at fleire familiar går i oppløysing, og at det er blitt meir vanleg at barn veks opp med aleineforeldre eller steforeldre.

Minstemann på tolv år i min familie kom heim ein dag. Då hadde det tydelegvis vore ein stor diskusjon i klassa om kven som hadde gifte foreldre, om kven som ikkje hadde det, og kven som hadde andre foreldre. Han følte seg veldig i mindretal. Og det var då han sa til oss ved middagsbordet: Mamma og pappa, kan eg kalla dykk ein antikvititet? Vel, vi har vore gifte i 34 år, så eg sa: Ein antikvititet har jo ein stor verdi, så kanskje du kan få lov til å kalla oss ein antikvititet. Det var litt artig.

Samfunnsutviklinga har endra seg betrakteleg dei siste 50 åra. Det er fleire utarbeidande mødrer enn heimeverande mødrer no enn før. Kvinnens yrkesaktivitet, samlivsbrot, auke i sambuarskap og storfamilie med mine, dine og våre barn er med på å skapa eit anna familiemønster enn tidlegare. Det må vi akseptera og gjera det beste ut av.

Mange opplever det som tøft å klara å koma igjennom kvardagen, med henting og bringing av barn, jobb og stram økonomi i ein tidleg etableringsfase. Trass i at det finst godt utbygde barnehageplassar, SFO og permisjon og stønadsordningar for begge foreldra, er dette likevel ein livssituasjon som mange føler er strevsam.

For nokre år sidan var ordet «tidsklemma» den mest brukte beskrivinga for småbarnsforeldre som følte at tida til eit yrkesaktivt liv og familien ikkje strakk til. Etter kvart som åra går, er det omsorgsarbeid for foreldregenerasjonen som tyngjer mange, især kvinner. Ein kan kanskje kalla det livsfaseklemma i staden, for det er nettopp dei ulike «klemmene» i dei ulike fasane ein er i i livet, som er i endring. Ein kan ikkje berre ta barnefamiljar og deira utfordringar, men også sjå på livsfasen til den enkelte og hans eller hennar liv.

Framstegspartiet har fremma forslag om betalt omsorgspermisjon for pårørande, men det blei stemt ned. Vi ser, som så mange gonger før, at regjeringspartia vel å stemma imot, for deretter å ta opp igjen forslaget og gjera det om til sitt, slik SV-statsråden Anniken Huitfeldt gjorde då ho sto fram i Dagbladet 7. april i år. Ho skrøytte av at kvinner burde få lønna omsorgspermisjon for pleie av sjuke foreldre – omsorgspermisjon for kvinnene. Ho nemnde ikkje noko om at menn skulle få det. Kvar var likestillinga til SV då? Her har statsråd Lysbakken ei oppgåve.

Vi veit at det er mange som vel å jobba deltid, nettopp for å få meir tid til familie og fritid. Det er eit sjølvpålagt ønske. Ikkje alle kvinner føler for å jobba heiltid, sjølv om dei vil bli pensjonstaparar. Det er sjølv sagt eit dårleg alternativ for dei som ønskjer å kombinera arbeid og familie, når dei tapar pensjon på å jobba deltid. Kvinner kjem framleis dårlegare ut også der, trass i at likestillinga står i høgsetet hos regjeringspartia.

Mange arbeidsgivarar går nye vegar når det gjeld å sjå samanhangen mellom arbeidsliv og privatliv. Det er noko i det at har ein det bra heime, så har ein det også bra på jobben. Desse arbeidsgivarane legg til rette for ei større moglegheit til å jobba heimanfrå. Med heimekontor ein eller fleire arbeidsdagar får ein nettopp det rommet der ein sjølv kan leggja til rette for å fokusera på både jobb og heimebane på ein god måte. Kvifor må ein vera fysisk til stades når ein ikkje treng det? Kor mange kjenner seg ikkje igjen i det å ha eit barn som skal følgjast til tannlege, eller at ein sjølv skal dit? Ein har skulekonferanse som skal skje i skuletida, ein har legetime eller skal følgja ein av foreldra til akkurat det same, eller det er lapp i postkassa om at den og den dagen kjem feiaren og ein må vera på plass. Vi får då spørsmålet, iallfall når det ikkje gjeld oss sjølve: Kven skal gjera det? Kven kan ta seg fri frå jobben? Er det meg, er det mannen/sambuaren – kven blir det? Ære vera arbeidsgivarar som ser dette, og som gjer noko med det, i form av at ein får lov til å jobba heime.

Fullt så lett er det ikkje for dei arbeidstakarane i omsorgssektoren som må vera til stades. Men her kan ein del teknologi vera med på å gjera noko – om ikkje alt – lettare. Alternative turnusar er eit anna viktig poeng, spesielt i denne bransjen. Det er spesielt foreldre med delt omsorg som vil ha mest mogleg tid med barna når dei har dei, og jobba mest mogleg når dei ikkje har dei. Dette må ein opna meir opp for. Men når arbeidsgivar og dei tilsette vil, set sentrale organisasjonar ned foten. Dersom ein er heldig, får ein kanskje dispensasjon for eitt år om gangen. Kva då med kontinuitet i livet og den enkeltes behov? Her blir individa overkøyrde. Kva då med livsfaseomsyn? Her treng regjeringskompisane i LO ei tydeleggjering av kva som er best for familiane.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [14:49:14]: Som småbarnsfar – det er jo fire småbarnsfedre som har hatt ordet her, til nå i hvert fall, det er veldig bra – måtte jeg bare ta ordet.

Punkt 1: Etter å ha sittet på Stortinget i seks år nå er noe av det jeg er mest stolt over å ha vært med på, å gjennomføre tidenes familiereform. Tidenes familiereform er det barnehageløftet som har blitt gjennomført i løpet av disse seks årene. Da jeg kom på Stortinget for seks år siden og man ble småbarnsfar, visste man ikke om man hadde barnehageplass året etter. Nå er det en garanti om en barnehageplass året etter. Det vi tre regjeringspartiene sammen har gjort, er å sikre småbarnsforeldre en reell valgfrihet, sikre at man vet at når ungen kommer i barnehagealder, er det en lovfestet rett til barnehageplass, hvis man ønsker det. Det har vært et kjempeløft, et samarbeid mellom private og kommunene, men staten, Stortinget, har stilt

opp med pengene. Vi har lykket med dette. Jeg vet ikke hvor mange runder og i hvor mange valgkamper det har vært snakk om barnehagedekning, men denne regjeringen har faktisk fått det til, har gjennomført det. Den største reformen regjeringen har innført, er barnehagereformen.

Punkt 2 gjelder noe som også er veldig bra for meg som småbarnsfar, for jeg er nok blant dem som ikke hadde valgt å ta ut så mye fedrekvote hvis Stortinget ikke hadde innført det. Det er veldig klokt at vi har gjennomført den satsingen på fedrekvote som vi har gjort her i Stortinget. I tillegg til at vi har innført en større fedrekvote, har vi også utvidet permisjonstiden. Det har vært en kostnadskrevende, men en helt riktig reform.

Den familiepolitikken vi har i Norge, har i sum ført til at vi har historisk høye fødselstall. Det har alle partiene her grunn til å være stolte av, for familiepolitikken har ikke blitt til på én dag. At vi i Norge nå klarer å få høyere fødselstall sammenlignet med alle andre land i Vest-Europa, er en sensasjon. Og det er jo det beste indisiet på at den familiepolitikken vi fører i Norge, er rett, når småbarnsforeldre – småbarnsmødre og småbarnsfedre – ønsker å få flere barn, ikke færre barn. Så vi har all grunn til å være stolte.

Så over til en annen ordning, som ble spådd nedenom og hjem hvis de rød-grønne fikk flertallet. Det var kontantstøtten. Kontantstøtten er der fortsatt, men nå er den i hvert fall et reelt valg for foreldrene. Før ble en tvunget til å bruke den fordi det ikke var barnehageplass. Nå kan man velge om man vil bruke den. Men vi i Senterpartiet mener at tiden nå er inne for at man skal målrette kontantstøtten mot de aller yngste, for det er der fleste ser vanskelighetene – i overgangen fra fødselspermisjon til barnehage. Da kan også summen bli høyere, og kontantstøtten kan være mer relevant for flere. Så jeg håper at vi i løpet av de neste par årene kan gjennomføre en reform av kontantstøtten, målrette den og styrke den inn mot de minste barna, for det er her flest foreldre ønsker å bruke den, og det er her flest foreldre ønsker valgfrihet. Denne regjeringen har sikret valgfrihet, og det er jeg stolt av.

Så til slutt til familievernet, som er veldig viktig. Igjen viste vi i regjeringspartiene at vi har et helt praktisk og jordnært forhold til dette, for hva var det vi i regjeringspartiene gjorde i forbindelse med budsjettbehandlingen i fjor høst? Jo, vi styrket Kirkens Familievern, for vi mente at det var et godt grep å ha en frivillig sektor i tillegg til det offentlige som driver med familievern. Derfor valgte regjeringspartiene å legge inn mer penger til det. Så denne regjeringen – og regjeringspartiene – har over tid vist at den ønsker å prioritere familie, og vi har brukt praktiske løsninger for å få en god familiepolitikk. Vi har brukt private og kommunale utbyggere. Vi har kontantstøtteordningen fortsatt, men vi ønsker å målrette den. Vi har også brukt Kirkens Familievern for å nå fram i familiepolitikken som regjeringen står for.

Christina Nilsson Ramsøy (Sp) [14:53:17]: Jeg vil takke alle som har deltatt i debatten. Når vi hører både mangfoldet i innleggene og de nye tankene som kommer

fram, viser det hvorfor det kanskje nettopp er så viktig at man fremmer en interpellasjon i Stortinget i saken og ikke bare selv tar en telefon til statsråden. Det er jo nettopp dette som er viktig, at man klarer å tenke bredt. Jeg vil si at selv om vi kanskje er uenige på en del områder, viser dette at man har et veldig stort engasjement for familiepolitikken, og at man er enig om at man er nødt til å diskutere dette på tvers av mange sektorer. Jeg vil også utfordre statsråden til å ta på seg ledertrøya litt her for å dra med seg både Helsedepartementet, Arbeidsdepartementet, kanskje Justisdepartementet og Kunnskapsdepartementet m.fl. for å se på hvordan man kan følge opp mange av de tankene som kommer her. Det å diskutere familiepolitikk på et så bredt område som vi gjør nå, tror jeg man er helt avhengig av hvis man skal se litt framover i tid, og komme dit man ønsker seg.

Så er det viktig hele tiden å være bevisst på hvor grensen går for hva som er familiens område og hva som er statens, som flere har vært inne på. Vi er kanskje litt uenige om akkurat hvor disse grensene skal gå.

Når det gjelder diskusjonen rundt arbeid, vil jeg si at det har kommet fram mye interessant – både det å se på hvordan arbeidsgiverne mange steder kan være mer fleksible enn de er i dag, og på dette med deltid, som ofte kommer opp i forbindelse med diskusjoner rundt omsorgsyrker. Dette er også viktig i familiepolitikken. Når vi ser at så mange faktisk ikke klarer det – både mor og far har full jobb – må man jo spørre seg om det er mulig å få det til å gå i hop. Enten må man akseptere at det er slik at det er vanskelig for mange, eller man må se om det er noen muligheter for å få løst disse problemene. Og før man får løst dem, vil man heller ikke komme i mål med et mer likestilt foreldreskap.

Innsatsen for å forebygge samlivsbrudd er viktig. Jeg er enig med representanten Håbrekke i at vi kan spare samfunnet for veldig mye penger hvis man klarer å gå inn tidlig nok og forebygge bredt. Det handler både om penger og ikke minst om fokus. Nå er det slik at det ofte lages veiledere om det aller meste – og det er jo ikke sikkert at det er det som er rett – men jeg tror at vi har en viktig rolle i å bidra til å øke kommunenes bevissthet rundt deres ansvar for å drive en familiepolitikk, og at det finnes mye man kan gjøre nettopp i kommunene for å drive en best mulig familiepolitikk.

Så er det mange som sier at det er mange som ser til Norge. Det er sant. Sammenlignet med mange andre land er dette landet veldig bra. Men samtidig er det viktig at vi har en diskusjon der vi prøver å se de trendene som vi har nå. Hvordan vil det se ut i Norge – og hvordan vil familiepolitikken være – om 10–15 år? Der har vi som stortingspolitikere i dag et veldig stort ansvar, og da må vi være litt utålmodige og ikke være veldig fornøyd med det vi har i dag.

Statsråd Audun Lysbakken [14:56:30]: Dette har vært en god debatt. Jeg kan forsikre om at årsaken til at vi har den, ikke er at representanten Christina Nilsson Ramsøy ikke kom fram til meg på telefonen, men at det er

et ønske fra regjeringspartienes side om å få denne typen langsiktige debatter i salen.

Det innbyr jo f.eks. til å stille spørsmål ved hva det er ved vårt samfunn som gjør at så mange flere barn rapporteres å være utsatt for omsorgssvikt enn før. Jeg spør meg selv ofte om det betyr at vi har et samfunn der endrede familiemønstre gjør at flere barn neglisjeres, f.eks. Jeg tror ikke det. Jeg tror at det heller reflekterer at vi f.eks. har fått et barnevern som er i stand til å fange opp flere, at vi har offentlige tjenester som er bedre innrettet mot å hjelpe dem som trenger det mest, og at en del problemer som man tidligere så på som private, og bare som noe som skulle diskuteres innenfor familiens fire vegger, i dag har bredere aksept for at er et samfunnsanliggende.

Jeg har lyst til å gi representanten Solveig Horne rett i én ting, og det er at det er behov for at flere enn bare de som er definerte familiepolitikere, er opptatt av familiepolitikk. Det er slik i Norge at vi litt for ofte tror at det vi lever av, først og fremst er olje, mens det vi faktisk lever av, er mennesker, menneskers arbeid, menneskers mulighet til å bidra i samfunnet. Da er det klart at forebygging, som gjør at barn av i dag ikke havner på sidelinjen av samfunnet i morgen, er utrolig viktig for hva dette samfunnet skal leve av. At vi har en likestillingspolitikk som sørger for at kvinner jobber like mye som menn, er helt avgjørende for verdiskaping, velferd og velstand i Norge i framtiden.

Når det er sagt, er jeg ikke av den grunn uenig i interpellantens poeng, som er at familiepolitikken har en verdi i seg selv. Det å sørge for trygge oppvekstvilkår for barn er et moralsk ansvar for oss alle.

Trygve Slagsvold Vedum tok opp spørsmålet om fødselsrater. Det er et interessant spørsmål som vi også bør diskutere, og som understreker poenget. Jeg var i Berlin for kort tid siden og hadde møte med den tyske familieministeren, en kristendemokrat, som var opptatt av å lære av Norge. Mens vi har en fødselsrate på 1,98 barn per kvinne, har de i Tyskland en rate på 1,3. De hadde tre stikkord for sine samtaler med oss, og det var barnehager, foreldrepenger og arbeidsliv. Det så de på som endringer som de trengte å gjøre for å skape et mer likestilt samfunn, der flere kunne kombinere det å være i jobb med det å få barn. I Tyskland i dag har man f.eks. et arbeidsliv som baserer seg på at veldig mange må jobbe om kvelden.

Til slutt: Så vidt jeg kan huske sist jeg snakket med Anniken Huitfeldt, var hun fortsatt, tror jeg, medlem av Arbeiderpartiet. Det hadde vært kjekt om hun var SV-er, men hun er nok i Arbeiderpartiet ennå, så den utfordringen sender jeg videre dit. Ellers: Takk for en god debatt.

Presidenten: Dermed er sak nr. 3 ferdigbehandlet.

Sak nr. 4 [15:00:05]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dávøy, Dagrun Eriksen, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om oppholdstid og åpningstider i barnehagen

(Innst. 324 S (2010–2011), jf. Dokument 8:91 S (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte innenfor den fordelte taletid på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Arild Stokkan-Grande (A) [15:01:10] (ordfører for saken): Barnehagen er under konstant diskusjon, og mange foreldre er både nysgjerrige og usikre, men også glade for det fantastiske tilbudet som barnehagen representerer. Vi vet at foreldre er meget bevisste på hva som er det beste for deres barn, og at de leter med lys og lykte etter tips, etter informasjon, om hvordan de kan legge best mulig til rette for sine barn og deres oppvekstvilkår. Vi ser det på Internett, der det pågår en enorm debatt hele tiden, vi ser at f.eks. Jesper Juul er en av dem som lever meget godt på foreldrenes nysgjerrighet og usikkerhet, og vi vet at det er et stort fokus på dette også blant de ansatte i barnehagene.

Et godt barnehagetilbud er, som vi var inne på i den forrige debatten også, en helt sentral del av familiepolitikken i Norge. Med full barnehagedekning har vi sikret foreldrene en reell valgfrihet. Gjennom innføring av makspris har vi gjennomført en årlig skattelette tilsvarende rundt 20 000 kr for småbarnsfamilier med to barn. Det er også gledelig at dette har skjedd uten at det har gått ut over kvaliteten i barnehagen.

Vi vet at mange ansatte i barnehagen også er kritiske til at enkelte foreldre har behov for at barnet er lenge i barnehagen. Men dette vet vi også at mange ansatte evner å ta opp med foreldrene selv, og at man får gjort gode avtaler mellom foreldrene og barnehagen. Vi vet at foreldrene i stor grad bruker et mindre antall timer for sine barn i barnehagen enn det som er avtalt, slik at det problemet som skisseres fra Kristelig Folkepartis side i dette forslaget, anser vi som lite reelt. I og med at dette er et saksordførerinnlegg, vil jeg prøve å begrense min karakteristikk av forslaget fra Kristelig Folkeparti. Jeg vil heller la styrer Marianne Udnæs Brokke i Frantsebråten barnehage tale for meg. Hun sier at hun synes man bør tenke seg om før man innfører en tidsbegrensning, og uttaler følgende:

«Vår erfaring er at foreldrene henter så raskt de kan.

I denne saken er det viktig at man stoler på at foreldrene gjør de rette valgene for sine barn.»

Kort sagt: Kristelig Folkeparti er alene i denne salen om å ønske å innskrenke foreldrenes valgfrihet. Et stort sett samlet storting står bak konklusjonene i svarbrevet gitt fra statsråden. Vi vet at dette løses i et godt samarbeid mellom barnehage og hjem, og vi ser ikke at det er noe behov for å innføre en maksgrænse, som til og med ligger så høyt

over det antall timer som de fleste foreldre benytter seg av i dag – hvilket vil kunne sende et uheldig signal også til andre om at det er en statlig anbefaling når det gjelder tidsbruk i barnehagen.

Derfor nøyer jeg meg med det og ser fram til en god debatt. Så får vi se om vi kommer opp med noen flere synspunkter på saken.

Solveig Horne (FrP) [15:04:35]: Fremskrittspartiet gir sin fulle støtte til saksordførerenes gjennomgang i denne saken. Fremskrittspartiet mener at det forslaget som foreligger fra Kristelig Folkeparti, nesten er å gå baklengs inn i framtiden.

Vi vet at den situasjonen vi har i dag, med mulighet for å ha fleksible åpningstider, og at det ikke er makstid, er med på å gjøre hverdagen for både foreldrene og familiene mye bedre. Vi vet at veldig mange går på både skiftordninger og turnuser, og vi vet også at enslige trenger et barnehagetilbud. Da er det viktig at barnehagene er fleksible i forhold til det familiene trenger.

Foreldrene er de som best kjenner barna, og det er foreldrene selv som må styre hvor lenge de vil ha barna sine i barnehagen. Derfor er jeg litt overrasket over Kristelig Folkepartis forslag her i dag, for Kristelig Folkeparti skal jo være det partiet som i grunnen er familieparti, og skal ha en politikk som ivaretar familiens behov. Når foreldrene ønsker å ha barna sine i barnehagen og ønsker å ha den fleksibiliteten, må jeg si at jeg er overrasket over det forslaget som ligger til behandling i dag.

Så må vi se på hvordan situasjonen er i dag. Det er veldig få barn som oppholder seg i mer enn 35 timer i barnehagen i dag. Det er faktisk under 20 pst. som er der i over 41 timer, så dette er ikke et stort problem. At familien kan ha en fleksibilitet og kanskje levere barna sine litt senere på dagen og så heller hente dem litt senere, mener Fremskrittspartiet er den rette veien å gå. Fremskrittspartiet ønsker mye større fleksibilitet i åpningstidene, og vi ønsker at det blir et mangfold i barnehagetilbudet.

Jeg skulle ønske at Kristelig Folkeparti hadde vært like opptatt av den situasjonen som er i dag, når det ikke er full barnehagedekning. Mange av oss så sikkert TV 2-nyhetene på lørdag, der det var en mor som ville bruke fire timer for å levere barnet sitt i barnehagen hvis hun sa ja takk til det tilbudet som hun hadde i dag.

Regjeringen skryter av full barnehagedekning, men det er ikke det i dag. Hvis man ikke har født barnet sitt før 1. september, får man ikke garantert barnehageplass. Og når man hørte innlegget til Slagsvold Vedum i forrige sak, kunne man tro at det er denne regjeringen som står bak barnehageforliket. Det er det ikke. Det var et samlet storting, med Fremskrittspartiet, som var med på barnehageforliket. Barnehagereformen i dag må man heller ikke glemme. Det er ikke regjeringen som skal ha æren for den. Det er også de private barnehagene.

Men slik ordningen er i dag, har vi en mulighet til å ha fleksible åpningstider. Fremskrittspartiet har fremmet flere forslag i saken, og man kunne ønske å ha fleksible åpningstider, slik det er mulighet for i dag. Men situasjonen er at barnehagene som ønsker å ha andre åpnings-

tider, ikke har mulighet til det på grunn av at regelverket hindrer rammefinansieringen for disse barnehagene. Derfor ønsker Fremskrittspartiet at regelverket åpner for at de barnehagene rundt om i kommunene som ser et behov for å ha andre åpningstider enn det de har i dag, gis muligheter til det. Da må det også følge penger med.

Så med dette ønsker jeg å ta opp forslaget fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Solveig Horne har tatt opp det forslaget hun refererer til.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [15:08:51]: Høyre tror ikke at vi gjør familielivet for folk flest noe bedre ved å innføre stemplingsur i barnehagene.

Når jeg er i mammaklubb med mammaene i barnehagen, eller når jeg snakker med småbarnsforeldre her på Stortinget eller med foreldre til andre barn i barnehagen, kan jeg ikke huske at jeg har hørt noen snakke om at man synes det er greit at barna er lengst mulig i barnehagen. Tvert imot, hver eneste småbarnsforelder jeg møter, ser på klokken og prøver å få unna arbeidet for å skynde seg å hente barna i barnehagen, for så å dra hjem for å få familietid sammen med barna.

Jeg synes det er en litt spesiell problemstilling man reiser. Selv om jeg skjønner intensjonen og tanken til Kristelig Folkeparti, tror jeg ikke det er så enkelt som bare å forby alt man ikke liker.

I dag er det jo slik at kommunene som lokal barnehagemyndighet vurderer behovet for eventuelle begrensninger i barnehagens oppholdstid og åpningstid. Når vi nå ser på rapporteringene fra barnehagene, viser de at fastsatt åpningstid og avtalt oppholdstid i det store flertall av tilfeller langt overgår barns faktiske oppholdstid i barnehagen. Vi ser helt klart at foreldrene ønsker at barna skal oppholde seg kortest mulig tid i barnehagen, fordi foreldrene heller ønsker tid sammen med sine barn.

Høyre ser ikke det store behovet for å innføre en maks-tid i barnehagen, fordi tallene forteller oss at det ikke er et veldig stort problem. Barnehagene selv er veldig tydelige på at de er skeptiske til å innføre slike begrensninger, da det reduserer den fleksibiliteten barna, foreldrene og barnehagen både her og der trenger for å få hverdagen til å gå opp. I Høyre har vi tiltro til at den enkelte familie, i samråd med barnehagen, klarer å finne gode løsninger for barna, både med tanke på hvor lenge og når barnet skal være i barnehagen. I de tilfellene der barns oppholdstid i barnehagen er for lang for det enkelte barn, er det barnehagens ansvar å føre en dialog med foreldrene for å finne en best mulig løsning for barnet det gjelder. Mitt inntrykk er at dette i aller høyeste grad skjer, at barnehageleder og andre i barnehagen forteller foreldrene hvis barnet er for lenge i barnehagen.

Jeg synes også det er et forslag som, kanskje spesielt overfor aleneforeldre, er ganske brutalt. For dem som er alene med barna, og kanskje jobber kveld eller jobber skift, er kanskje den eneste muligheten å bruke barnehagen noen timer på kveldstid. Jeg tror ikke det er noen i denne salen, og heller ikke noen foreldre, som ønsker at

barna skal oppholde seg mer enn nødvendig i barnehagen. Derfor mener jeg at det ikke er noen spesiell grunn til å innføre begrensninger for de barnehagene som ønsker å gi foreldrene et tilbud også om kvelds- og nattåpent.

Vi må gi foreldre mer fleksibilitet, mer valgfrihet. Nå er det slik i en familie, i hvert fall i de aller fleste familier, at begge foreldre er ute i jobb – de haster til jobb, haster hjem, prøver å være miljøvennlig og reise kollektivt, bruke ekstra tid på det, og skynder seg så hjem for å hente barna for å dra hjem og lage middag. Da synes jeg at hvis Stortinget skal vedta å innføre et slags stemplingsur – jeg skjønner heller ikke hva sanksjonene er – er det rett og slett å gå litt for langt i forhold til å ta vekk det ansvaret foreldrene har for å sørge for sitt barns beste.

Det artige med denne saken er derimot å høre de rød-grønne for en gangs skyld snakke om kampen mot overformynderi, og hvor viktig det er at foreldrene må få valgfrihet og fleksibilitet. Det er som musikk i Høyres ører, og det vil vi gjerne høre de rød-grønne snakke mer om. Hvis de rød-grønne også har forstått at valgfrihet er viktig for småbarnsforeldre, ja da har vi virkelig kommet et langt skritt videre i familiepolitikken.

Gina Knutson Barstad (SV) [15:13:59]: Jeg håper at representanten Hofstad Helleland ser fram til å høre mitt innlegg.

Som godt kjent for komiteens medlemmer kommer jeg fra landets vakreste by, Bergen – den byen som bare har én feil, at den styres av de borgerlige. Men vi kan la det ligge foreløpig.

Når en er i Bergen, kan en risikere at en bor i én bydel, jobber i en annen bydel og har barnehageplass i en tredje bydel. De syv fjell og mangelfull kollektivsatsing gjør det ekstremt krevende å reise mellom bydelene – både i bil, i buss og med bane.

Så hva gjør en da, hvis en i Kristelig Folkepartis Bergen har tre bydeler å forholde seg til, og Kristelig Folkepartis forslag om begrensninger i oppholdstid skulle bli vedtatt nasjonalt? Jeg vil gjerne oppfordre Kristelig Folkeparti til å svare konkret på det: Hva gjør man da? Skal man slutte i jobben, skal man gå ned i stilling, skal man ansette en dagmamma, eller må man ordne noe privat? Hva konkret gjør man hvis man ikke rekker oppholdstiden f.eks. noen ganger i uken? Det er som representanten Hofstad Helleland var inne på, folk jobber skift, folk jobber turnus, folk er aleneforsørgere, folk har et arbeidsliv å forholde seg til, og folk prøver å få endene til å møtes.

Alternativet er jo ikke at vi alle flytter tilbake til 1950-tallet. Hvis det hadde vært konsekvensene av forslaget, hadde jeg i hvert fall vært imot det. Folk jobber – noen har en turnus som gjør at de arbeider mye av og til, og lite ellers, og folk er alenemødre, som jeg nevnte. Da blir alternativet dagmamma, og da blir alternativet familiemedlemmer. Det blir gode ordninger, og det blir dårlige ordninger. Alternativet kan også være at en rett og slett må trappe ned på stillingen sin. Er det da ikke bedre at barna er blant folk de kjenner, i en tilværelse de kjenner, har et pedagogisk tilbud – nemlig at de er i den barnehagen de vanligvis er i?

Til sist må det være lov å påpeke at det er litt pussig at dette forslaget kommer fra Kristelig Folkeparti. De er ofte de første som beskylder SV for å umyndiggjøre foreldres valg. Da er det litt rart at Kristelig Folkeparti har så lite tillit til nettopp foreldre. Som flere har vært inne på, tror jeg at alle foreldre ønsker mer tid med barna sine. Jeg tror mange foreldre har dårlig samvittighet, og løper raskt fram og tilbake for å få alt til.

Løsningen på dette må være å finne i arbeidslivet, tenker jeg. Jeg ber derfor Kristelig Folkeparti tenke seg grundig om når det gjelder fleksibilisering av arbeidslivet, hva samarbeidspartnerne mener om arbeidsmiljøloven og mer overtid, og hva det vil si for barns tid med foreldrene.

Øyvind Håbrekke (KrF) [15:17:07]: Jeg vil først ta opp de forslagene som Kristelig Folkeparti står bak i innstillingen.

Dette er en interessant debatt. Valgfrihet – jeg vil først knytte noen resonnementer til et ord som har vært nevnt av flere talere her i dag, og som naturlig nok kommer opp i en slik debatt. Hvorfor snakker vi så mye om valgfrihet i politikken? Det er jo fordi de fleste mener, med litt varierende styrke etter hvor man befinner seg i det politiske landskapet, at enhver skal ha rett til å bestemme over sitt eget liv, derfor valgfrihet. Det er veldig sjelden vi snakker om betydnings av valgfrihet i form av retten til å bestemme over andre. Det gjør vi i familiepolitikken, fordi det dreier seg om barn, barn som da naturlig nok ikke er i stand til å ta fullt ansvar for sitt eget liv. Derfor snakker vi om valgfrihet for foreldre, for de må bestemme over de barna som naturlig nok ikke kan ta vare på seg selv.

Det leder meg til det enkle poenget som også er utgangspunktet nettopp for denne saken: Valgfrihet handler om respekt for det enkelte menneskets integritet og respekten for det enkelte mennesket. Barn er også mennesker. De er individer. De har krav på rettigheter. Derfor kan ikke valgfrihet for foreldre trekkes ut i det uendelige, heller ikke for Kristelig Folkeparti, for det skal balanseres opp mot det enkle faktum at barn faktisk også er individer som har rettigheter. På alle områder – på skole, i barnehage, i barnevern – balanserer vi faktisk rettighetene til foreldre og voksne til å bestemme over barna opp mot at ungene faktisk har rettigheter selv.

Derfor er det faktisk en ideologisk kortslutning som ligger bak flertallets resonnementer her. Det er en naturlig følge av utviklingen at dette forslaget nå kommer til offentlig debatt, og kommer til behandling i Stortinget.

Nå har vi etter hvert snart full barnehagedekning. Med de manglene som er påpekt av enkelte her, nærmer vi oss en situasjon med full dekning. Det betyr at mens barna før konkurrerte om barnehagene, skal barnehagene nå framover begynne å konkurrere om barna. Det setter også helt nye premisser i forhold til hvordan barnehagene stiller seg og utformer sine tilbud. Åpningstid kan der – det har vi allerede sett tendenser til – bli et konkurransefortrinn som noen ønsker å benytte seg av. Vi ser også krav fra andre deler av samfunnet om at barnehagene må ha åpent gjennom døgnet for å legge til rette for arbeidslivet først og fremst. Det er argumentasjonen.

Gjennom at vi da får et press mot lengre åpningstider, oppstår naturlig behovet for å diskutere hvilke rettigheter barna har i den sammenhengen. Jeg vil gi honnør til Venstre som gjennom det forslaget de har lagt på bordet i dag, faktisk viser at de har skjønnet den problemstillingen.

Forslaget som Kristelig Folkeparti har utformet, gjelder en makstid på 47,5 timer per uke, som mange vil mene er altfor lenge for et barn å være i barnehagen. Men det er nettopp utformet som en maksimalgrense for å vise at her er det noen basisrettigheter i bunnen som faktisk også tar hensyn til de enslige forsørgerne, som ble nevnt her, som har lang reisevei til og fra jobb. Så kan det være ulike diskusjoner om hvor den grensen nøyaktig skal gå. Der deltar vi gjerne i en diskusjon, men flertallet har ikke engang valgt å gå inn på den diskusjonen om barna skal ha rettigheter.

Hver eneste dag på norske arbeidsplasser er det hundrevis og tusenvis av småbarnsforeldre som forteller sin arbeidsgiver at dessverre, møtet er ikke ferdig, men jeg må gå, fordi jeg må hente i barnehagen. Arbeidsgiveren aksepterer det fordi han vet at barnehagen stenger. Gjennom disse reguleringene gir vi faktisk småbarnsforeldrene forhandlingskort i møte med sin arbeidsgiver. Hvis barnehagen ikke stenger om ettermiddagen og det er åpent lenger, mister du det forhandlingskortet. Dermed er det faktisk viktig å ha makstid for å sikre at foreldrene også skal få sin valgfrihet og ikke skal kunne utnyttes av arbeidsgivere som ikke skjønner barnefamiliens behov.

Barneombudet støtter tankegangen i Kristelig Folkepartis forslag. Her er det Barneombudet og Kristelig Folkeparti mot røkla. Saken viser igjen at barn i Norge trenger Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Øyvind Håbrekke har tatt opp de forslagene han refererte til.

Abid Q. Raja (V) [15:22:22]: Aller først vil jeg takke representanten Håbrekke for å gi honnør til Venstre. Jeg hørte på litt av debatten på kontoret, og da ble det ramset opp hvor mange barn man hadde i barnehagen. Jeg har selv tre barn i barnehagen, så det er en veldig viktig sak som vi diskuterer nå.

Men jeg skal være svært kort, da jeg i denne saken først og fremst tar ordet for å forklare Venstres stemmegivning. Vi kommer ikke til å støtte noen av de framlagte forslagene i innstillingen, men vi har valgt å fremme vårt eget forslag, som er omdelt i salen. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide retningslinjer slik at barnehager som ønsker fleksible åpningstider blir pålagt regler om maksimal oppholdstid for barna.» Dette har bakgrunn i at vårt stortingsprogram for innværende periode slår fast:

«Venstre ønsker flere barnehager med mer fleksible åpningstider. Samtidig er det viktig at det offentlige signaliserer at barn ikke bør ha for lange dager og tilbringe for mye tid i barnehagen. Utvidete åpningstider må derfor kombineres med maksimaltid i barnehager, både pr. dogn og pr. uke.»

Med andre ord ligger Venstre et sted mellom Frem-

skrittspartiet og Kristelig Folkeparti i denne saken. Vi ønsker altså ikke å begrense antallet barnehager som har fleksible åpningstider, eller sette et konkret måltall for maksimaltid uten å ha utredet dette grundigere.

Med dette tar jeg opp Venstres forslag.

Presidenten: Representanten Abid Q. Raja har tatt opp det forslaget han refererte.

Statsråd Kristin Halvorsen [15:24:13]: Dette forslaget tar utgangspunkt i at det skulle være et stort problem at det er mange barn som er mer enn 47,5 timer i barnehagen per uke, men det finnes ingen dekning for å si at det er dagens virkelighet.

Vi har nylig hatt en barnetilsynsundersøkelse som viser at omtrent 85 pst. av barna har rett til en heltidsplass – foreldrene betaler for en heltidsplass – og det er altså en oppholdstid på 41 timer eller mer per uke. Men det er i underkant av 20 pst. som benytter hele den plassen de betaler for. Det er i underkant av 20 pst. av barna som er i barnehagen 41 timer eller mer. Så har vi ikke differensierte tall som viser hvor mange som er hele oppholdstiden ut, men det vil være et veldig lite mindretall av dagens barnehagebarn, og antagelig finnes det en god grunn i hvert enkelt av de tilfellene.

Dette forslaget er altså et forslag om å regulere et problem som i veldig liten grad fins. Når man først skulle gjøre det, må jeg si at jeg er veldig overrasket over at Kristelig Folkeparti vil legge en standard på 47,5 timer. Jeg tror at det veldig fort kunne føre til det motsatte av det som er forslagsstillernes intensjon, og at mange ville tenke at det er en anbefalt oppholdstid fra Stortingets side, hvis man setter en sånn type grense. Det er altså det motsatte av det de fleste småbarnsforeldre i dag bestreber seg på, nemlig å finne en god balansegang mellom tiden i barnehagen og den tiden man selv er sammen med barna sine. Det store flertallet av barnehagebarn, ca. 70 pst., oppholder seg i barnehagen mellom 25 og 40 timer, og gjennomsnittlig oppholdstid per uke er 35 timer.

Vi vet også at det er litt fleksibilitet i åpningstidene, men det er ikke mange barnehager i Norge som har stor grad av fleksibilitet her. Det er sånn at 60 pst. av norske barnehager har en åpningstid på mellom ni og ti timer per dag, 28 pst. har mellom ti og elleve timer per dag, og 1 pst. av barnehagene har en åpningstid på mer enn elleve timer per dag.

Jeg stiller meg uforstående til at forslagsstillerne vil mene at siden vi nå har full barnehagedekning og det kan bli konkurranse mellom barnehager – ulike private barnehager og offentlige barnehager – for å tiltrekke seg foreldre, skulle det være et vesentlig konkurransefortrinn for foreldrene at barna kan være i barnehagen lengst mulig. Det er ingenting av det vi vet om foreldres bruk av barnehager i dag, som tilsier at det er noe de først og fremst vil etterspørre. Tvert imot er jeg overbevist om at det foreldre først og fremst vil etterspørre, er kvalitet og innhold i det barnehagetilbudet de får. Og virkeligheten har blitt helt annerledes. For for få år siden var det sånn at mange stæsjet opp sine søte små og gikk fra barnehage til barne-

hage for å se om det var noen som ville ha akkurat deres lille øyesten, og man håpet i det lengste å få en av de få plassene som var ledige. I dag intervjues lederen i barnehagen om hva slags tilbud man har, og hvilke pedagogiske prinsipper man legger til grunn. Det er bra. Jeg tror at diskusjonen videre framover først og fremst kommer til å dreie seg om innholdet og kvaliteten i barnehagen.

Så er jeg også ganske overrasket over innfallsvinkelen til forslagsstillerne; de sammenligner et opphold i barnehagen med en arbeidstid for voksne. Vi ser ikke på barnehagen som et oppbevaringssted eller noe som kan sammenlignes med barnarbeid. Vi ser på barnehagen som et godt pedagogisk tilbud, som vi hele veien må strebe etter skal bli bedre. Det er veldig merkelig å sammenligne de retningslinjene man har i arbeidslivet, og den oppholdstiden man skal ha i barnehagen.

Jeg tror det hadde kommet opp veldig merkelige problemstillinger, som forslagsstillerne umulig kan ha tenkt igjennom, dersom man faktisk skulle vedta en oppholdstid på 47,5 timer i uka som makstid per i dag. For noen av de få tilfellene der dette kan være aktuelt, kan f.eks. være om man plutselig har blitt enslig, der en i en periode må springe fletta av seg for å få virkeligheten til å henge sammen mens man prøver å finne ut av hvordan man skal bo og jobbe for å klare å være alene med et barn. Hva gjør Kristelig Folkeparti da? Sender ungen ut? De alternative en enslig forsørger i en sånn situasjon ville ha, ville antagelig være langt mer krevende og usikre for det barnet det gjelder enn det å være en halvtime eller to lenger i barnehagen i en begrenset periode.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Solveig Horne (FrP) [15:29:33]: Situasjonen i dag er jo den at det er mulighet for å ha fleksible åpningstider i barnehagene, men det er veldig få, som statsråden også viste til, som benytter seg av den muligheten. Det har kommet fram at grunnen til at veldig få barnehager benytter seg av den muligheten, er at rammevilkårene ikke legger til rette for det.

Mitt spørsmål til statsråden blir ganske enkelt: Vil statsråden, som forslaget til Fremskrittspartiet går ut på, stimulere til økt bruk av barnehager med fleksible åpningstider og påse at det blir bedre rammevilkår for disse barnehagene?

Statsråd Kristin Halvorsen [15:30:14]: Dette er en problemstilling som i veldig liten grad er tatt opp med meg av noen av de som tilbyr barnehageplass i dag. Jeg vet at når det gjelder det tilbudet som var i tilknytning til Gardermoen, hvor det var større fleksibilitet rundt åpningstidene, var det først og fremst at det ikke var mange som etterspurte tilbudet, som gjorde at man tenkte nytt rundt det, og ikke mangel på støtteordninger.

Hvis de problemstillingene kommer opp, skal jeg være åpen for å diskutere det. Men jeg tror at selv om diskusjonen kommer opp om hvordan man f.eks. skal kunne gå turnus og være enslig med ansvar for barn og samtidig ha et godt barnehagetilbud eller jobbe i ulike skiftordninger,

vil veldig mange foreldre likevel bestrebe seg på at den tiden som barna er i barnehagen, er den tiden som de fleste andre barn er i den barnehagen, fordi det er felles opplegg der. Det er der lek og kontakter vil være. Så selv om det kan være behov for noe større grad av fleksibilitet i tilknytning til en del arbeidsplasser, har ikke jeg noen tro på at dette blir en stor problemstilling.

Øyvind Håbrekke (KrF) [15:31:34]: Jeg er vel overrasket over at statsråden på talerstolen problematiserer hva slags følger dette får for enslige forsørgere, siden hun da med bred penn har slått fast til NTB at 47,5 timer er altfor lang tid for en unge å være i barnehagen. Så der henger ikke statsrådens budskap helt sammen. Men mitt spørsmål går til at statsråden tydeligvis mener at sammenlikningen med arbeidsmiljø og arbeidsmiljølov ikke er relevant. Nå tror jeg nok at mange av de ansatte i barnehagene vil fortelle at ungene også er slitne på slutten av en lang dag etter barnehagen. Men det jeg er overrasket over, er at statsråden bruker gjennomsnittstall som argument mot at vi skal gi ungene rettigheter. Mitt spørsmål er: I den pågående debatten om arbeidsmiljøloven, mener statsråden at gjennomsnittstall for hvordan arbeidstakerne ordner sine forhold med arbeidsgivere, er relevante argumenter for å lette og endre og fjerne arbeidsmiljøloven, eller er det faktisk en rettighet for å beskytte de få?

Statsråd Kristin Halvorsen [15:32:40]: Jeg mener absolutt ikke at det er aktuelt å endre de bestemmelsene vi har i dagens arbeidsmiljølov. Men jeg synes det er litt merkelig at Kristelig Folkeparti ser det slik at det er å gå på jobb for et barn å gå i barnehagen, for vi bestreber oss på at innholdet i barnehagen skal være noe annet enn barnearbeid – selv om barn selvfølgelig blir slitne av å være mange timer i barnehagen, ofte i intens lek.

Men når man ser på hvordan småbarnsforeldre bruker de mulighetene de har for opphold i barnehagen, er nesten alle helt enige med meg: 47,5 timer er for lenge å være i barnehagen. De gjør det de kan for å korte ned på den tiden for å finne balansen, og den finner de i gjennomsnitt i 35 timer i uken. Det som blir representanten Håbrekkes problem, er at hvis det da finnes en enslig forsørger som plutselig blir forlatt, står alene med to unger og har en heldagsjobb, må hente og bringe og ordne og greie alene, kan det tenkes i en periode at hun vil streve med å klare å holde 47,5 timers uke. Hva vil representanten Håbrekke si til henne?

Linda C. Hofstad Helleland (H) [15:34:03]: Det er noen foreldre som også opplever at når man skal prøve en dag å hente tidligere i barnehagen, får man ikke med seg ungene hjem, fordi de synes det er mye artigere å være i barnehagen. Så det er også en side av saken.

Men det som Kristelig Folkeparti ønsker med dette forslaget, er å sette fokus på at mange er der for lang tid. Det er vi enige i. Da har jeg lyst til å utfordre statsråden på: Hva tenker man om det arbeidet barnehagene gjør når det gjelder å la barn kanskje få større muligheter til å hvile fordi barna blir slitne? Det er intens, aktiv lek og læring,

ikke sant. Og på småbarnsavdelingene har de madrasser sine og får sove ute i vogna og hvile. Men også på storbarnsavdelingene tror jeg det er viktig at barnehagene legger til rette for at barn skal få litt tid alene og tid til å slappe av og ta det med ro. Har statsråden gjort seg noen tanker om det?

Statsråd Kristin Halvorsen [15:35:11]: Jeg har vel samme erfaring som representanten her i at hvis man plutselig skulle glede sitt barn ved å komme tidlig og hente, og virkelig trodde man hadde en fin tidlig ettermiddag foran seg, så er man ikke like ønsket som man gjerne skulle tenke seg å være selv.

Jeg har tillit til at barnehagene organiserer barnehagedagen godt, og det er helt riktig at å være sju-åtte timer i intens lek i store barnegrupper er slitsomt. Det er slitsomt for alle. Derfor bestreber veldig mange barnehager seg på å ha stillekroker – muligheter for barn til å trekke seg unna. Barn er ulike, og de har forskjellige behov. Det er et absolutt mål for en veldrevet barnehage at det skal være muligheter nettopp for å variere og trekke seg unna hvis man trenger litt mer ro og fred.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [15:36:26]: Det er nødvendig med gode ordninger som gjør det mulig å kombinere yrkesdeltakelse med god og stabil barneomsorg. Stadig bedre permisjonsordninger for småbarnsforeldre, kontantstøtte, stadig flere barnehageplasser, gode sykelønnsordninger osv. er viktige tiltak, og det er bra. Det er likevel mange barnefamilier som kjenner at de får for lite tid sammen, ikke minst i småbarnsfasen. Kristelig Folkeparti ønsker derfor å være med på å videreutvikle og målrette eksisterende ordninger og foreslå nye virkemidler som kan medvirke til å gi en bedre ramme om de første leveårene til barnet. Det er intensjonen.

Bedre permisjonsordninger for småbarnsforeldre og en sterkere kontantstøtteordning er to viktige mål, barnehageplass med god kvalitet til alle som ønsker det, et annet.

På flere områder har utviklingen i lang tid vært at arbeidslivet i økende grad har måttet tilpasse seg familielivet. Det har bl.a. skjedd gjennom stadig bedre permisjonsordninger for småbarnsforeldre. Det er en ønsket utvikling, og vi må passe oss slik at denne utviklingen ikke snur. Jeg deler uroen til forslagsstillerne for at utviklingen skal bli slik at familielivet i sterkere grad må tilpasse seg arbeidslivet, og ikke omvendt.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at barnehager med lange åpningstider ikke må bli en ordning som fører til økt press om lengre arbeidsdager. Åpningstiden i barnehagen eller avtalt oppholdstid har for mange satt en grense for hvor lenge småbarnsforeldre kan være på jobb. Et døgnåpent barnehagetilbud uten maksimal oppholdstid for barna kan føre til at foreldrene står svakere overfor en arbeidsgiver som ønsker at man skal være lenger på jobb.

Lengre åpningstider kan føre til at barna er lenger i barnehagen, og lengre åpningstider kan føre til økt press om lengre arbeidsdager for foreldrene.

Kristelig Folkeparti går mot en tanke om at barn skal være lenger i barnehagen for å bøte på tidsklemma. Hvis småbarnsforeldre ikke har mulighet til å hente barnet sitt etter 9,5 timer i barnehagen, er det arbeidslivet som må tilpasse seg barna og familienes behov, og ikke omvendt. Vi vet at enkelte barn har for lange dager i barnehagen, og jeg tror det er på tide at vi diskuterer om det skal være en grense, om det skal være en makstid – en regulering som verner om barnet, som tar utgangspunkt i det behovet som barnet har, ikke det behovet arbeidslivet har for foreldrenes arbeidskraft.

Laila Dāvøy (KrF) [15:39:45]: Dette forslaget handler om barns rettigheter. Det handler om å innta perspektivet: Hva er best for barnet? For nettopp det er det aller viktigste. Det er en god rettesnor alltid å stille seg dette spørsmålet om hva som er best for barna i et samfunn.

Dette forslaget handler om at arbeidslivet ikke skal styre barnets hverdag: Arbeidslivets krav og forventninger skal ikke være det som avgjør hvordan familiens liv skal være. Kristelig Folkeparti mener det er grunn til å advare mot denne tenkningen, som f.eks. preger Fremskrittspartiets merknader i innstillingen. Der skriver de:

«Disse medlemmer legger her til grunn at skift- og turnusarbeidere skal ha rett til å motta tjenester fra det offentlige gjennom sine skattepenger, på lik linje med andre arbeidstakere.»

Det er denne tankegangen som også kommer til uttrykk i Fellesforbundets prinsippprogram, som sier at barnehagens åpningstid skal være tilpasset arbeidslivets behov. Det som er interessant, er at Fellesforbundet også i sitt blad skriver:

«Vi trenger debatt om forholdet mellom arbeid og fritid.»

De antyder videre at på landsmøtet sitt i oktober vil dette komme til å bli en debatt. Det synes vi er positivt. Vi trenger debatten.

Kristelig Folkeparti mener at barnehagen skal dekke barnets og familiens behov, ikke arbeidslivets behov. Det er en stor og viktig forskjell her. Det er denne tankegangen om at alt skal tilpasses arbeidslivets behov som Kristelig Folkeparti advarer mot. Det er nettopp dette perspektivet som legger slikt press på familiene og på barnas hverdag. Og det er også dette som skaper behov for begrensninger på åpningstider og oppholdstider i barnehagene.

Kristelig Folkeparti mener vi trenger reguleringer, som en vernebestemmelse, en beskyttelse for barna – og for familiene. Og jeg er litt skuffet over at alle partiene, med unntak av Venstre, som har kommet med et konstruktivt forslag, umiddelbart har smelt døren igjen. Dette er ikke en debatt som bare Kristelig Folkeparti har behov for å ta. I Fellesforbundets blad, som jeg nevnte, sier bl.a. barneombudet, Reidar Hjermand, i en uttalelse:

«Døgnåpne barnehager er ikke til for barna, men for å ivareta de voksnes interesser. Et slikt tilbud fører

til at arbeidsgiverne spiser enda mer av familiens tid sammen.»

Helt til slutt. Jeg er enig med statsråden i at barnehagen er et pedagogisk tilbud. Det er vi jo alle enige om. Men det er jo også begrenset hvor mye pedagogikk, og hvordan man kan styre en barnehage pedagogisk om natten. Den debatten synes jeg godt vi kan ta også.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:42:41]: Til vanlig sitter jeg i arbeids- og sosialkomiteen og styrer mest med arbeidsmiljøloven, og ikke barnehagetider. Men derfor hadde jeg merket meg ut denne debatten som en interessant debatt å følge, og jeg bestemte meg for at hvis det ble sagt nok interessant, skulle jeg også komme med noen bemerkninger.

Mitt utgangspunkt er som sagt at jeg jobber med arbeidsmiljøloven. Og i den sammenheng må jeg jo si at regjeringspartiene ofte har en litt annen argumentasjon enn det jeg har hørt i denne saken.

Mitt utgangspunkt når jeg tenker på et godt samfunn, er å få familien til å fungere. Det er det også når jeg snakker om arbeidsmiljø. Familiene er forskjellige, familiene har ulike behov, og de trenger en valgfrihet. De trenger en god og trygg barnehage med fleksible åpningstider, og de trenger en god kontantstøtte, helst enda bedre enn i dag. Men valgfriheten forutsetter også at du har noen rettigheter, at du har mulighet til å kunne jobbe, men at du også har en mulighet til å kunne begrense deg dersom det trengs, eller at du har noen som verner deg fordi du er så avhengig av jobben at du trenger å jobbe lenger. Derfor har vi en arbeidsmiljølov som er god, som trenger modernisering og forbedringer hele tiden, men som er god, og som verner de ansatte. Det betyr også at den verner de ansatte og gir de ansatte kort på hånden når de kommer i en situasjon som vil være vanskelig.

Det er mange som har nevnt aleneforsørgeren. Jeg syns aleneforsørgerne skal få lov til å ha det kortet på hånden i forhandlinger med arbeidsgiveren at de har en unge som skal hentes i barnehagen, og at de derfor skal få lov til å gå hjem. Derfor kunne den arbeidstakeren kanskje heller få litt andre arbeidstider enn kveldsvakter, eller nattevakter. For jeg må jo si at det undrer meg veldig at de sosialistiske partiene er så ivrige for en døgnåpen barnehage.

Når jeg sitter og følger arbeidsmiljøloven, leser jeg også litt fra fagforbundet, og de gikk gjennom hvordan det fungerer i Sverige. I Sverige har de døgnåpne barnehager, og det er historier om voksne som er på jobb i åtte timer, og som trenger å sove ut noen timer etterpå, og det blir fort til at du blir 14–16 timer borte fra ungene dine. Det er ikke så enkelt å få de døgnåpne barnehagene til å gå opp. Så sier statsråden at dette i veldig liten grad er noe problem. Jeg forstår at det er snakk om ca. 19 pst., så da er ikke det et lite problem. Skal vi se vekk fra arbeidsmiljøloven bare for dem? I Sverige har halvparten av kommunene døgnåpne barnehager.

Jeg tror rett og slett at Kristelig Folkeparti er litt i forkant av det som kommer til å bli en enda større debatt, men det er ikke så uvanlig at Kristelig Folkeparti ligger litt foran. Det som også blir et paradoks, er at statsråden

sier at det skal være et godt pedagogisk tilbud. Jeg klarer ikke helt å se at en døgnåpen barnehage skal ha så mye pedagogisk tilbud midt på natten.

Jeg er skuffet over at en ikke er villig til å gå mer inn i debatten, for som Magasinet, fagbladet til Fellesforbundet, sier: «Kjør debatt!» Det er en viktig debatt å ta.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [15:45:54]: Etter å ha lyttet til denne debatten er det viktig å understreke at Kristelig Folkeparti har tillit til foreldrene. Vi har tillit til at foreldre gjør det de kan for å være sammen med ungene sine. Enhver forelder vil det som er best for barnet sitt.

Men i møte med samfunnets rammer og forutsetninger er det ikke alltid like lett å velge det vi primært ser som den beste løsningen for barnet vårt hver eneste dag. Som foreldre tror jeg vi alle har kjent på dette krysspresset av forventninger fra flere hold, som gjør at vi noen ganger dessverre går på akkord med egne ønsker og behov for oss selv og for barna våre.

Det er nettopp i dette, i forhold til det å få lov til å gjøre det vi mener er rett for barna våre, vi mener det er nødvendig at myndighetene legger føringer for barnehagens åpningstider og maksimal oppholdstid i barnehagene. Vi ønsker gjennom de reguleringene vi nå har fremmet, å støtte foreldrene og gi dem mulighet til overfor arbeidsgiver å begrense egen arbeidstid og eventuelt kvelds- og nattarbeid. Intensjonen med dette forslaget er å legge til rette for og gi gode rammer for småbarnsforeldre i møte med krav fra arbeidsgiver og samfunnet for øvrig.

Jeg har merket meg at dette er argumentet barneombudet bruker når han er opptatt av å advare mot døgnåpne barnehager. Han mener et slikt tilbud vil føre til at arbeidsgiverne vil spise enda mer av familienes tid. Han mener arbeidsgiverne må være med på å legge forholdene til rette for arbeidstakere med små barn. Det betyr at arbeidslivet må tilpasse seg familielivet, i stedet for at familielivet og barnehageåpningstidene skal tilpasses arbeidslivet.

Når barneombudet har advart mot døgnåpne barnehager og går for lover som regulerer oppholdstid i barnehagen, har han også argumentert med at ingen barn har godt av å være i barnehagen til alle døgnets tider, og at ingen barn har godt av å være for lenge i barnehagen. Dette tror jeg de fleste av oss er enige om. Men så er vi uenige om hvordan en slik regulering skal settes ut i livet. Kristelig Folkeparti mener det vil være viktig at Stortinget gir signal om at vi ønsker å sikre barnas rettigheter.

Jeg er et barnehagebarn. Jeg tror jeg er et godt voksent menneske. Mine barn er barnehagebarn. Jeg tror de blir noen gode voksne mennesker. Men til representanten Knutson Barstad: Det er NSBs forsinkelser som har gjort at jeg har måttet betale bøter til barnehagen, fordi NSB er forsinket, og fordi jeg har pendlet 40 km hver eneste dag mellom barnehage og arbeidsplass.

Øyvind Håbrekke (KrF) [15:49:11]: Kristelig Folkeparti mener at det som er bra for ungene, er bra for samfunnet. Gode barnehage tilbud er bra for veldig mange unger, og jeg har selv gledet av å følge en unge til en god barnehage hver eneste dag.

Jeg tok ordet fordi statsråden ga meg en utfordring i sitt svar til meg i replikkunden: Hva vil du si til en forelder som har blitt enslig, og som sliter med å få kabalen til å gå opp med de 47,5 timene? Nå er ikke jeg kunnskapsminister. Jeg skulle gjerne vært det. Men nå var det kunnskapsministeren som valgte å stille meg det spørsmålet. Faktum er at mange av de barnehagene som kunnskapsministeren har ansvaret for, stenger faktisk etter 47,5 timer, inkludert min egen her i Oslo. Så de barnehagene gir et tilbud som skaper den situasjonen for de enslige forsørgerne i dag. Det må kunnskapsministeren svare på – hvordan hun eventuelt forsvarer det sånn som det er i dag.

Jeg er også forbauset over at både kunnskapsministeren, et rød-grønt flertall og flertallet for øvrig vil frata de enslige forsørgerne de forhandlingskortene de faktisk har i dag knyttet til både åpningstid og eventuell makstid, hvis man har fått vedtatt det, overfor sine arbeidsgivere, der arbeidslivet faktisk skal jenke seg av hensyn til ungene, slik at oppveksten til ungene får førsteprioritet. Når ungenes interesser kolliderer med de voksnes interesser, da skal ungene ha forkjørsrett. Da synes Kristelig Folkeparti at de voksne skal ha vikeplikt.

Jeg vil også si: Nei, det er ikke som statsråden sier, at Kristelig Folkeparti ser på det å være i barnehagen som en jobb. Men vi mener faktisk det er en relevant parallell at vi har utviklet en arbeidsmiljølov – ikke fordi de fleste arbeidsgivere er noen tyranner som misbruker sine ansatte. Nei, for de aller fleste arbeidstakere og arbeidsgivere vil kunne finne fram til helt gode, fornuftige avtaler som gjør det attraktivt å være på arbeidsplassen, og som gjør at hverdagen fungerer. Men arbeidsmiljøloven har vi faktisk for å verne de få som kunne ha blitt utnyttet. Jeg er forbauset over at venstresiden ikke klarer å se så enkle poeng knyttet til hvordan vi organiserer oss opp mot arbeidslivet i hverdagen.

Jeg synes argumentasjonen er syltynn. Jeg er rimelig sikker på at om noen år ser vi tilbake på denne debatten og smiler av de argumentene som da ble framført, og anser ungers rettigheter også i barnehagen som en selvfølge. Det ser jeg fram til.

Arild Stokkan-Grande (A) [15:52:22]: Det har vært en interessant debatt. Jeg tror nesten hele Kristelig Folkepartis stortingsgruppe har vært oppe og kommet med sine synspunkter.

Jeg tror at forslaget fra Kristelig Folkeparti er ærlig ment, og at det er gode intensjoner bak det. Men vi er uenige om hvorvidt dette er et riktig virkemiddel for å unngå at vi får for lang oppholdstid for barn i barnehager. Jeg tror foreldrene og de ansatte i barnehagen er de nærmeste til å se barnas behov, og vi vet at det løser seg i de aller fleste tilfellene der det er utfordringer. Jeg har selv snakket med mange som jobber i barnehagesektoren som har tatt opp ting med foreldrene når de synes at det utvikler seg til at man går litt for langt.

Det har vært flere betroelser her i dag om hvordan det er med egne barn i barnehagen. For mitt vedkommende er det slik at vi har full plass i barnehage. Datteren vår startet kl. 11.00 i barnehagen i dag, og da krevde hun å bli

en av de siste som ble hentet – hun ville ikke være blant de første som ble hentet. Så det er flere her som opplever at barna trives veldig godt i barnehagen, og jeg tror det er godt for norske foreldre å vite at det både er så god kompetanse blant dem som jobber der, og at det er muligheter for å ha fleksibilitet mellom arbeidslivet og et godt barnehagetilbud og det å være foreldre.

Så har det vært et rørende engasjement for arbeidsmiljøloven. Det ble jo nesten en arbeidsmiljølovdebatt mer enn en barnehagedebatt. Det synes jeg som sosialdemokrat er vakkert å høre på, og det må jo bety at Kristelig Folkeparti for det første har innrømt at deres egne angrep på arbeidsmiljøloven var feil, og at man nå kanskje har kommet med en garanti for at ytterligere angrep på arbeidsmiljøloven fra Kristelig Folkepartis side vil ikke komme. Hvis det er sånn at det er et ærlig engasjement for arbeidsmiljøloven fra Kristelig Folkepartis side, er kanskje det beste de kan gjøre for norske arbeidstakere og norske småbarnsforeldre, å avvise Fremskrittspartiets, og også Høyres, stadige forsøk på å svekke arbeidsmiljøloven og skape et såkalt mer fleksibelt arbeidsliv, hvor hver enkelt arbeidstaker blir stående opp mot arbeidsgiveren for å forhandle om hvordan man skal organisere arbeidshverdagen, og om lønn. Det ville jo virkelig være et angrep på familiepolitikken og overfor norske småbarnsforeldre. Så bli med oss i kampen for å verne om arbeidsmiljøloven. Det er vi veldig for.

Så håper jeg at denne debatten begynner å nærme seg slutten, men at vi går videre når det gjelder både å øke kvaliteten i barnehager og å sikre at de barna som går i norske barnehager, får et godt tilbud – om det er innenfor en fleksibel barnehage, eller om det er i mer strukturert tid.

Jeg synes engasjementet fra Kristelig Folkeparti er prisverdig, for vi trenger en debatt om hva som er det beste for norske barnehagebarn. Der er vi langt på vei enige.

Statsråd Kristin Halvorsen [15:55:28]: Jeg skal prøve ikke å være for polemisk i avslutningen, slik at komiteen, som har lengtet etter at debatten skulle avrundes, kan få gjøre det.

Jeg har bare lyst til å gi uttrykk for følgende dilemma: Når vi ser på hvordan småbarnsforeldre bruker barnehageplassen, så legger vi vekt på at barnehagedagene ikke skal være for lange, og at det skal være en god balanse mellom den tiden barna har i barnehagen, og den tiden foreldrene er sammen med dem. Det er hele Stortinget enig om. Problemet er når man begynner å prøve å lovregulere det. Man må i tilfelle bestemme seg for antall timer man mener skal være en makstid.

47,5 timer makstid i barnehagen er veldig lang tid. Det er under 20 pst. som bruker barnehagen mer enn 41 timer, og vi vet ikke om det er noen, eller hvor få det er, som bruker den i mer enn 47,5 timer. Ergo kommer man i den situasjonen at en godt kan sette et tidspunkt eller et antall timer som kan oppleves som en anbefaling og ikke som det motsatte, hvis man er opptatt av den balansen. Derfor må man også tenke igjennom hva slags type spesielle situasjoner man kan komme i, hvis man ønsker å lovregulere dette.

Da er det helt riktig som representanten Håbrekke sier, at 60 pst. av barnehagene har en åpningstid på mellom ni og ti timer, er ikke noen aktuell problemstilling, fordi de færreste faktisk kan være mer enn 47,5 timer i barnehagen innenfor dagens åpningstid. Men det finnes noen få, og da vil man også komme i de situasjonene at det finnes noen enkeltkseksempler i en krisesituasjon i en familie, hvor det kan være sånn at man i en uke eller to eller tre har behov for å være lenger enn 47,5 timer i barnehagen. Det har Kristelig Folkeparti forbudt, og da må man svare på: Hva gjør man i slike tilfeller da? Det er fullt mulig å ta opp en diskusjon rundt balansen i barnehagetid for familier, men det er ikke alle intensjoner det er lett å lovregulere på en fornuftig måte for småbarnsfamilier.

Så ønsker forslagsstillerne å forby kvelds- og nattåpne barnehager. Det har vi i veldig liten utstrekning i Norge. De stedene det er noen diskusjon, er det tilknyttet helt spesielle arbeidsplasser. Jeg kan ikke se at det er en aktuell problemstilling å gå inn med så bombastiske virkemidler som det. Jeg tror at de eksemplene vi kan komme opp i når det gjelder større fleksibilitet i åpningstid i barnehagene, vil være sånn at vi hele veien må prøve å gå balansegangen mellom barns rettigheter og foreldrenes rettigheter og selvfølgelig holde stand hvis det er sånn at grådige arbeidsgivere frarøver dem tid.

Presidenten: Øyvind Håbrekke har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Øyvind Håbrekke (KrF) [15:58:57]: Jeg synes egentlig det var mange interessante nyanseringer og refleksjoner i statsrådets siste innlegg. Nå har vi også beskrevet i forslaget at det faktisk kan finnes eksempler der det kreves unntak fra den typen bestemmelser. Hadde regjeringspartiene ønsket å vedta at regjeringen skulle få gjøre en gjennomgang av de tingene og komme tilbake med det, så skulle vi med glede ha trådt tilbake og blitt med på et sånt vedtak for å kjøre en sånn prosess.

Men jeg må vel også si at jeg synes det er litt snedig at man avfeier koblingen til arbeidsmiljøloven så lett. Det å være i barnehagen er ikke å være på jobb, men det er jo faktisk sånn at voksne er i stand til å stå opp, tale sin egen sak og kjempe for sine interesser. Det kan ikke ungene, og det skulle man tro veide andre veien i forhold til en parallell i arbeidsmiljøloven.

Jeg er glad for at saksordføreren ser intensjonene og har lagt mer engasjement i debatten enn han har gjort i det ene avsnittet han skrev i innstillingen.

Laila Dāvøy (KrF) [16:00:12]: Jeg leser følgende om de svenske nattåpne barnehagene:

«Klokka ni har kveldsroen senket seg i barnehagen. Legoen og malesakene er pakket sammen. Lisa og Ella spiser litt frukt mens de får med seg siste episode av spenningsserien Svaleskär på TV'n. Så er det tid for tannpuss og godnattfortelling. De har lagt seg med klærne på. Det er bare et par timer før mamma og pappa kommer fra kveldsskiftet.»

Det er realiteten. Jeg skal ikke si noe om det. Men i Sverige er det også slik at barn opp til 13 år overnatter i barnehagene når foreldrene er på jobb. Det kan jo heller ikke sies å være et pedagogisk tilbud, vil jeg tro, at 13-åringar overnatter i barnehagene.

Statsråden sier at vi har ikke noen særlig problemer, og at det er lite brukt, og derfor gjør vi ikke noe. Det er jo nettopp derfor Kristelig Folkeparti tar opp denne saken i dag. Vi ønsker å være i forkant av en debatt om et system som er kommet i nabolandet vårt, og som vi på mange måter synes kanskje har gått litt for langt.

Det er mange som har sagt at de skjønner intensjonen i Kristelig Folkepartis forslag, at vi egentlig vil det beste. Ja, det vil vi jo alltid for barna våre. Men jeg synes det er litt rart at så å si alle partiene, og statsråden også, bare dønn avviser alt. Man vil på en måte ikke gå inn og se at dette kan komme til å bli et problem, ja at det kanskje er et problem allerede noen steder. Det synes jeg er pussig.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 4142)

Sak nr. 5 [16:01:57]

Innstilling frå kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen om representantforslag frå stortingsrepresentantane Kjell Ingolf Ropstad, Dagrun Eriksen og Geir Jørgen Bekkevold om å avholde ekstra eksamen i faga norsk og engelsk for å hindre bortvalg og sikre at fleire får studiekompetanse (Innst. 328 S (2010–2011), jf. Dokument 8:105 S (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskingskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talarlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Jon Georg Dale (FrP) [16:03:18] (ordfører for saka): Denne saka omhandlar på mange måtar eitt av tiltaka som er omtalt i den store fråfallsdebatten i norsk utdanningsløp. Det er jo slik at ein av tre av dei som startar på det 13-årige utdanningsløpet, fell frå, anten i overgangen frå ungdomsskulen til vidaregåande, eller under utdanningsløpet i vidaregåande opplæring.

Dette forslaget omhandlar etter mitt syn eitt konkret tiltak som kunne ha vore med og bidrege til å gjere det lettare i overgangen mellom ungdomsskule og vidaregåande

og mellom skuleåra i det vidaregåande utdanningsløpet, nemleg moglegheita til å ta opp igjen eksamen innanfor studieåret for deretter å kunne følgje ordinært studieløp på lik linje med det studentkullet du allereie er ein del av.

Komiteen har, nærast som vanleg, delt seg også i denne saka. Fleirtalet meiner framleis at dette er komplisert å få til reint praktisk, mens mindretalet i komiteen meiner dette må vere mogleg å løyse dersom ein faktisk legg godviljen til.

Forslaget som omhandlar i kva grad ein f.eks. skal kunne ta ekstra eksamen dersom ein ikkje består den ordinære eksamen i engelsk og norsk, er eit naturleg skritt vidare i etterkant av det vi har sett i mange fylke, der ein har lokale eksamenar. Det har ein f.eks. i Østfold, i Rogaland, i Hedmark, i Aust-Agder og i Buskerud. Erfaringane frå Østfold i 2009 viser heilt eintydig at av dei som får anledning til å ta opp igjen ein eksamen i eit fag dei stryk i, innanfor den normerte studietida, er det 80 pst. av elevmassen som greier å bestå etter intensiv opplæring i sommarhalvåret. Det igjen medfører at dei greier å fullføre studia i det ordinære studieløpet. Det er det denne saka handlar om.

Det gjer at eg synest det er merkeleg at regjeringa så klart vel – frå departementet si side i alle fall – å avvise heile problemstillinga med at det er praktisk vanskeleg å gjennomføre. Fylka får det altså til. Fylka får det til i dei faga dei har ansvaret for. Så er det slik at i dei faga der ein har sentralt gitt eksamen er det vesentleg verre. Og då er mindretalet i komiteen i alle fall oppteke av at det ikkje skal liggje statlege føringar til hinder for at det er mogleg å gjennomføre dette lokalt. I tillegg til det trur mindretalet, og det skulle elles berre mangle, at departementet er fullt ut i stand til å finne praktiske innretningar på denne typen eksamensopplegg som gjer at det er praktisk mogleg å gjennomføre.

Eg har ofte inntrykk av at statsråden er oppteken av å forhindre fråfall i utdanningsløpet. Då er det merkeleg at statsråden og regjeringspartia i denne saka utelukkande vel å støtte seg på byråkratiet sine vurderingar av kor vanskeleg ting skal vere å få til, framfor å halde på linja si for å avgrense fråfallet i utdanningsløpet. Det er det dette dreiar seg om, etter mi oppfatning.

Og slik er det no eingong: Dersom ein faktisk søker praktiske løysingar som bidreg til at fleire kan gjennomføre eksamen innanfor det ordinære studieåret gjennom f.eks. sommarstudium og ein ekstra eksamen før nytt skuleår begynner, dersom ein finn praktiske innretningar på det, ville det bidra til – det viser tala frå Østfold – at fleire kom seg gjennom utdanningsløpet. Då vert det dessverre feil heile tida å fokusere på systemet og vanskane ved systemendringa framfor faktisk å bekymre seg mest for dei elevane som i dag fell ut av vidaregåande opplæring. Det er forskjellen, slik saksordføraren oppfattar det, mellom mindretalet og fleirtalet i denne saka.

Så skal eg vere tydeleg på at også fleirtalet peikar på at det er moglegheiter innanfor dagens handlingsrom, og at det ikkje er dei sentrale retningslinjene som er til hinder for å gjennomføre eksamen på dette viset. Då stiller eg meg spørsmålet: Dersom det er slik, kvifor ønskjer ikkje

fleirtalet å gjere meir for å bidra til at færre av elevane våre fell ut av utdanningsløpet?

Anna Ljunggren (A) [16:08:28]: Først vil jeg si at det har kommet inn en feil i den første merknaden fra flertallet i innstillingen. I den nest siste setningen i merknaden skal det stå: Slik flertallet ser det, kan elevene like gjerne delta i den ordinære høsteksamen i november/desember, som er for elever som har fått karakteren 1 i standpunkt, osv. Så har vi det rett.

Kristelig Folkeparti foreslår å avholde en eksamen ekstra i fagene norsk og engelsk for å hindre bortvalg og sikre at flere får studiekompetanse. Hele komiteen er enige om at frafallet i videregående opplæring er for høyt, og vi vet at regjeringen har igangsatt en rekke prosjekter for å hindre dette, bl.a. gjennom partnerskapet Ny GIV.

Det er stor enighet i komiteen – naturlig nok – om at flest mulig bør fullføre utdanningen sin på normert tid, og at f.eks. sommerkurs eller intensivopplæring kan hjelpe elevene til å nå dette målet.

Forslaget fra Kristelig Folkeparti er konkret, og innebærer at regjeringen skal innføre ekstra, nasjonale eksamener i to utvalgte fag.

Det er ikke sentrale føringer eller andre juridiske bestemmelser som hindrer gjennomføring av f.eks. en eksamen i engelsk på slutten av sommerferien. Hindringene er først og fremst praktiske – f.eks. utforming av eksamensoppgavene og tid til å gjennomføre sensurering i løpet av sommeren.

Selv om en ekstra eksamen gjennomføres på slutten av sommerferien, vil det likevel ikke være praktisk mulig å få resultatene før september/oktober. Da kan elevene like gjerne delta i den ordinære høsteksamen, som er for elever som har strøket til eksamen eller har vært syke. Disse elevene har rett til å gå opp til den første påfølgende eksamen i faget. For elever som stryker til eksamen i et fag i vårsemesteret i 3. klasse, Vg3, vil mulighetene for å komme inn på høyere utdanning samme høst være spolert, uavhengig av om muligheten for å ta opp faget i sommerferien er der eller ikke, siden opptak til høyere utdanning skjer i løpet av sommeren – og oftest i juni.

Engelsk fellesfag er en eksamen som elevene tar enten etter Vg1 eller Vg2, og disse elevene kan fortsette sin videregående opplæring en stund til, og kan ta denne eksamenen på nytt ved neste ordinære eksamen. Vi vet at elevene kan gjøre seg ferdig med eksamen i engelsk på Vg1 eller Vg2. Om de har strøket i engelsk, kan f.eks. skoleeier legge til rette for sommerskole og høsteksamen.

Jeg har problemer med å se hvorfor en skal legge til rette for dette tilbudet kun i fagene norsk og engelsk. Hvis en legger til rette for eksamen i norsk og engelsk, er det vanskelig å forsvare hvorfor man ikke gjør det i andre fag. Tilbyr man eksamen i mange andre fag, vil ordningen bli kostbar og tidkrevende.

Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre skriver i merknadene at fylker som har eksamen fastsatt lokalt, har gode resultater ved å tilby ekstra eksamen. Men det vil alltid være opp til skoleeier å bestemme organisering, gjennomføring og sensurering av lokalt

gitte eksamener. Utdfordringen er jo å utforme nye eksamensoppgaver og få gjennomført sensureringen i løpet av sommerferien.

Elisabeth Aspaker (H) [16:12:10]: Frafall i videregående opplæring er antagelig et av de mest høyfrekvente ordene i Stortinget i denne stortingsperioden. Og det å legge til rette for at elevene kan få fullføre, kan vi nesten ikke gjøre godt nok.

I fjor sommer besøkte jeg en sommerskole i videregående opplæring hjemme i Harstad. Det var elever som hadde bommet på målet under den ordinære eksamen i henholdsvis matematikk og kjemi, og elevene hadde da gjennom et to ukers oppfriskingskurs mulighet til å komme opp til eksamen. Den eksamenen ble avholdt umiddelbart etter dette sommerkurset. Og jeg tror det er litt av poenget. Å tilby elevene et sommerkurs, for så å tilby dem å vente i to–tre måneder før de skal gå opp til eksamen, tror jeg faktisk er en dårlig deal. Når de først har motivert seg og tatt dette kurset, er det ganske viktig at de også får en mulighet til å sette et punktum. Dette kan jo også være elever som ikke alle skal videre i skolesammenheng. Noen av dem skal kanskje ut i lære og i bedrift. Og det er slett ikke sikkert at deres hverdag er så tilrettelagt at de greier å holde ved like det faget til de skal gå opp til eksamen.

Jeg er veldig enig med saksordføreren, som hadde fokus på at man var veldig systemopptatt, og hvor vanskelig alt skal være. Men jeg tror i sannhet at vi ikke kan strekke oss langt nok når det gjelder å legge til rette for elever som av en eller annen grunn enten har fått en svært dårlig karakter og ønsker å forbedre den, eller har kommet i skade for å stryke fordi de ikke hadde kunnskaper nok til å bestå eksamen. Innenfor Ny GIV er det jo satt av midler til mange tiltak. Da synes jeg at sommerskole og eksamen er et tiltak man burde prøve ut i større målestokk enn det som gjøres i dag.

Så sies det her at dette er noe fylkeskommunene kan ordne selv. Jeg vil si at det er ikke spesielt god ressursbruk om 19 fylkeskommuner hver for seg skal sitte og finne opp hjulet, når dette er noe sentrale myndigheter faktisk hadde kunnet koordinere, og på den måten lett lagt til rette for at man fikk gjennomført eksamener i bakkant av sommerskoler. De erfaringer som er gjort med sommerskoler, og i Troms har man til alt overmål dette vårhalvåret prøvd påskeskole for elever som følte at de kanskje lå litt tynt an og skulle perfeksjonere seg i oppkjøringen til eksamen, viser at det gjøres mye arbeid ute for å hente opp og gi elevene nye sjanser.

Det som også var ganske utrolig i møtet med de 15–20 elevene i fjor sommer, var at de innrømmet glatt at våren hadde gått bort til tøv og tant, og de hadde ikke tatt seg sammen i timene. Men nå hadde de liksom motivasjonen og var klare til virkelig å sette inn støtet for å få den nødvendige kunnskapen til å kunne gå opp og føle seg forberedt til å ta eksamen.

Jeg synes altså ikke at å henvise til en høsteksamen i november/desember når elevene går på sommerskole i juli/august, er et godt svar fra flertallet. Så jeg appellerer igjen til statsråden å ta dette med seg videre inn i arbeidet

med Ny GIV, lære av de erfaringene som så langt er gjort med sommerskoler i en god del fylkeskommuner, se på der man har fått til eksamensordninger, og hvordan dette i så fall kan videreføres også til flere fag.

Så er jeg enig med representanten Anna Ljunggren i at: Hvorfor skal det bare være de to fagene? Jeg synes vi skal strekke oss langt. Jeg synes vi så langt det er mulig, skal legge til rette for at flere av elevene kan få gjort seg ferdig med eksamen i fag de egentlig skulle vært ferdig med, og før de starter på en ny høst, før de skal gå i gang med nye oppgaver, for å slippe å ha den byrden liggende på toppen av de fagene de har det semesteret de da starter på.

Da skal jeg ta opp forslaget i innstillingen, for det tror jeg saksordføreren kom i skade for å glemme.

Presidenten: Representanten Elisabeth Aspaker har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Johannes Rindal (Sp) [16:17:02]: Å redusere frafallet i videregående skole er en av våre største samfunnsutfordringer. Vi når aldri nullvisjonen, men vi må jobbe ut fra at vi skal nærmest mulig. For Senterpartiet starter kampen mot frafall tidlig, ja før barna starter første skoledag. Barn har ulikt utgangspunkt, og vi har et skolesystem som i for stor grad reproducerer sosiale forskjeller. Slik sett er også fordelingsmeldingen som regjeringen snart skal legge fram, viktig i kampen mot frafall.

Senterpartiet har lenge uttrykt bekymring for den teoretiseringen vi har sett i norsk skole. De grepene som er tatt i bl.a. ungdomsskolemeldingen, med mer valgfrihet og mer praktisk rettet undervisning, er et viktig steg på veien til mer motiverte elever som fullfører videregående opplæring. Det handler om å stille krav, om å se den enkelte og om å oppleve mestring. Og det handler ikke minst om oppfølging.

Oppfølgingsprosjektet i Ny GIV-satsingen er riktig og viktig, men er også et uttrykk for at vi ikke klarer å tilpasse opplæringen og følge opp elevene godt nok tidligere i utdanningsløpet, spesielt når det gjelder grunnleggende ferdigheter. Likevel: Prosjektet utgjør med stor sannsynlighet en viktig forskjell for de elevene som er med, og det skal bli spennende å se hva slags resultater overgangsprosjektet gir, når vi fra høsten følger disse elevene inn i videregående opplæring. Lykkes vi med Ny GIV og øker gjennomstrømmingen i videregående, vil dette for ettertiden stå igjen som velferdsreformen alle tjente på og selv Finansdepartementet applauderte.

Eksamen er siste milepæl på veien til høyere utdanning eller ut i lære. Vi må gjøre det vi kan for at flest mulig består eksamen. Som forslagsstillerne viser til, stryker en andel i fagene norsk eller engelsk. Forslagsstillerne foreslår å avholde ekstra eksamen i disse fagene for å sikre at flere fullfører. Senterpartiet deler målet, men som det er vist til i svarbrevet fra statsråden og i innstillingen, er det ingen formelle hindre mot et slikt forslag, men det er store praktiske utfordringer. Elever som ville tatt opp igjen norsk studieforberedende, ville ikke rekke å få bestått vitnemål før etter at opptak til høyere utdanning er gjennomført.

Disse elevene vil kunne ta opp igjen eksamen semesteret etterpå.

Som det vises til i forslaget, organiserer mange fylkeskommuner i en del fag ny lokal eksamen kort tid etter at sensur har falt. Dette er positivt og en praksis vi må oppmuntre til og forsterke. Dette vil etter all sannsynlighet bedre frafallsstatistikken.

Så målet er godt, men forslaget er praktisk vanskelig å gjennomføre, og ressursene kan brukes på andre og minst like treffsikre tiltak.

Dagrun Eriksen (KrF) [16:20:28]: Det er noen ganger, når jeg hører på Senterpartiet, jeg skulle ønske at de besatte alle statsrådsstolene – men nok om det.

Om lag 1/3 av dem som starter videregående opplæring, har ikke oppnådd studie- eller yrkeskompetanse i løpet av fem år. Disse fordeler seg i to grupper: de som har sluttet underveis, og de som har fullført uten å bestå alle fag. Våren 2010 strøk 14 pst. av elevene som hadde eksamen i norsk sidemål, 8 pst. i norsk hovedmål og 11 pst. i engelsk for yrkesfaglige utdanningsprogram. Disse elevene må enten avslutte sin utdanning eller ta en ny eksamen for de får bevis på fullført videregående opplæring.

Selv om videregående skole ikke er obligatorisk, er det for de fleste nødvendig med denne kompetansen i et arbeidsliv som setter stadig høyere krav til kompetanse og effektivitet.

NIFU STEPs rapport 13/2008 undersøkte gjennomføring, bortvalg og kompetanseoppnåelse i videregående opplæring blant ungdommer på Østlandet. Undersøkelsen viser at omtrent 2/3 av dem som ikke hadde fullført og bestått videregående opplæring fem år etter at de gikk ut av grunnskolen, hadde gjennomført uten å bestå. Halvparten av disse var registrert med stryk i ett eller flere fag – hele 10 pst. av det totale kullet. De fleste av disse har trolig ikke ønsket å avslutte sitt skoleløp, men mangler bestått standpunkt eller eksamen i alle fag. Av disse er det godt over halvparten som har strøket i kun ett fag. En bestått eksamen i det faget eller de fagene de har strøket i, vil gi elevene et vitnemål.

For å gi denne gruppen en enkel mulighet til å få et fullverdig vitnemål har mange fylkeskommuner startet med sommerskoler. Fylkeskommunene har mulighet til å arrangere lokale eksamener, men det er begrenset til de fagene der eksamen er gitt lokalt. I fag der eksamen er gitt sentralt med lik dato for hele landet, må elevene vente til ordinær eksamen før jul, noe som naturlig nok både begrenser deres motivasjon for å bruke ferie på sommerskole og reduserer effekten av en slik sommerskole. Blant fagene som er gitt sentralt, er norsk og engelsk de fagene man stryker mest i. Grunnen til at vi peker spesielt på de to fagene, er at man stryker nettopp i ett eller i begge disse fag. En NIFU STEP-rapport viser at over 20 pst. av dem som har strøket på VK II allmennfaglig påbygging, kun hadde strøket i norsk. I tillegg hadde over 20 pst. strøket i norsk og/eller engelsk og minst et annet fag. Nesten halvparten av dem som har strøket, er det altså mulig for fylkene å gi et tilbud til om ekstra eksamen.

Derfor mener Kristelig Folkeparti at fylkene bør få mu-

lighet til å tilby denne typen kurs. Om det er formelle eller praktiske hindringer, betyr det at det må gjøres noen grep for å få dette til å bli en realitet. Det er behov for å få et visst elevgrunnlag for å kunne arrangere og sensurere eksamener i disse fagene på en god måte. Når så mange fylkeskommuner allerede arrangerer sommerskole, betyr det imidlertid at mange vil gripe muligheten til å arrangere eksamen i disse fagene, og at elevgrunnlaget da vil bli tilstrekkelig.

Flertallet argumenterer i denne saken med at en slik ordning vil hindre opptak til høyere utdanning, på grunn av tidspunktet man får sensur og eksamensbestått. Men denne gruppen får jo ikke tilgang til høyere utdanning den kommende høsten uansett. Spørsmålet er om vi skal gi det på en tid de er motivert, eller om vi skal vente til de er i gang med et lærlingløp eller andre ting som gjør at de ikke har mulighet til å bruke like mye tid til å konsentrere seg om eksamen. Det må jo være bedre å få tatt eksamen mens man ennå har stoffet godt inne. Spørsmålet jeg mener vi burde ha stilt, er: Kan de ikke like godt få lov til å gå opp til eksamen med en gang, når de er motivert? Det må jo være mye bedre at de sitter igjen med en eksamen enn det en del velger å gjøre i dag, at de dropper hele eksamen. Alternativet er ikke høsteksamen, det er å droppe eksamen.

Jeg ønsker meg en regjering som er villig til å legge hindringer til side, som er villig til å sette i gang praktiske ordninger som gjør at man får gode resultater, som er villig til å se at vi må gjøre det vi kan for at folk får fullført videregående. Fylkene er klare, og spørsmålet er om regjeringen er klar til å hjelpe dem med det.

Statsråd Kristin Halvorsen [16:25:52]: Når jeg sitter og hører på denne debatten, synes jeg egentlig det framføres bedre argumenter enn det argumenteres for i selve forslaget. Til argumentet om at noen som har strøket i ett eller to fag, ønsker å gå videre og studere f.eks. fra samme høst, er det ikke mulig å få det til. Uansett om man skulle arrangere ny eksamen i august, er det opptaket allerede gjort. Men det jeg synes er gode argumenter, gjelder motivasjon. På hvilket tidspunkt er man eventuelt motivert til å prøve å stå i et fag som man har strøket i? Er det lettere å få til det gjennom et sommerkursstilbud når nederlaget nylig har vist seg, eller er det slik at man blir mer motivert når man kommer til november/desember?

Jeg tror det kan være argumenter, som har vært framført av flere, for at det er lettere å bli motivert i det øyeblikket man er på vei ut av videregående. Jeg vil tippe, hvis jeg skal vurdere dette litt på høyttenkning nå, at når det gjelder elever som vil ta fagbrev, som f.eks. har strøket i engelsk etter Vg2 er det ikke like vanskelig å ta opp det mens man er lærling, fordi det er to år til fagbrevet skal være ferdig. Men jeg vil tippe at for dem som går studieforbereidende, som har strøket i et fag eller to, kan motivasjonen til å ta opp igjen den eksamenen umiddelbart etter at man har strøket og etter et sommerkurs, være større. Den motforestillingen jeg har mot å gjøre det i stort omfang – i tillegg til at det er ressurskrevende og praktisk utfordrende – er at det er klart at i løpet av et sommerkurs på en uke eller

to, kan man klare å være i en studentmaskin som gjør at man ikke stryker og får en karakter og kan gå videre. Men vi ønsker jo ikke å oppmuntre til den type skippertak og slik svingdørskunnskap. Så jeg mener at hovedvekten for å få flere til å gjennomgå videregående opplæring må vi legge inn i forkant.

Det er helt riktig at dette verken starter på videregående eller i ungdomsskolen. Grunnlaget for motivasjonen starter i barnehagen. Motivasjon og mulighet til å utvikle seg vet vi har stor betydning gjennom hele løpet.

Som vi har tenkt om Ny GIV-tiltakene så langt, er det f.eks. lagt vekt på å ta tak i elever på 10. trinn ved juletider og sørge for at de som har de største faglige utfordringene i regning, skriving og lesing, får hjelp da, før de begynner på videregående. Hovedvekten på tiltakene i forhold til Ny GIV bør være der. Jeg er helt sikker på at forslagsstillerens intensjon med forslaget ikke er at det ikke skal gjøre noe for mange elever å stryke til avgående eksamen, etter tre års videregående opplæring, men være en liten sikkerhetsventil for dem som har strøket i et fag. Vi må i tilfelle klare å gå den balansegangen, slik at man ikke kan – la oss si – gange russetiden med to og så regne med at man kan slenge seg på et kurs i løpet av sommeren og likevel klare å hangle gjennom. Det undergraver veldig mye av motivasjonen i løpet av et år.

En motforestilling til er at selv om norsk og engelsk er en utfordring, er det veldig vanskelig å begrunne at det f.eks. ikke skal være mulig å ta opp igjen matematikk, som også er et fag som mange stryker i, eller andre fremmedspråk. Så begrunnelsen for å begrense dette til noen fag synes jeg også er liten.

Men etter debatten synes jeg at de argumentene som går på motivasjon, motivasjon til faktisk å klare å fullføre og få et vitnemål, fortjener at vi går en runde til med diskusjon, der vi avveier: Hvor store er de praktiske motforestillingene om hvordan dette kan gjennomføres? Hvor store er motforestillingene med hensyn til smitteeffekt når det gjelder innsats – tidligere, eller gjennom hele det videregående løpet? Og: Er dette en hensiktsmessig måte å legge til rette på? For min hovedintensjon med Ny GIV er at hovedinnsatsen vår skal settes inn før man kommer til eksamen tredje året på videregående.

Men la meg se en runde til særlig på det som dreier seg om motivasjon rundt det å avslutte vitnemålet sitt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Georg Dale (FrP) [16:31:14]: Eg er glad for at statsråden brukte fire av fem minutt til å argumentere for mindretalsforslaget. Det gir håp om at regjeringa på sikt kanskje vert meir einig med mindretalet enn dei kjem til å gje uttrykk for ved voteringa i dag.

Men det er likevel slik at når ein seier at det er utelukande praktiske årsaker som gjer at ein på ein måte stoppar dette no, samtidig som ein ser alle dei fordelane som statsråden glimrande framførde i sitt eige innlegg, så er jo då spørsmålet: Kvifor blir ein så oppteken av systemtenkinga framfor faktisk å gå inn og løyse utfordringa for desse elevane – som vi veit det er stor risiko for ramlar ut

av utdanningsløpet viss ein ikkje følgjer dei tettare opp? Kvifor avviser statsråden det så tydeleg som ho gjer i brevet som er sendt til komiteen, når ein samtidig i dag brukar fire–fem minutt på å argumentere for mindretalet sitt forslag?

Statsråd Kristin Halvorsen [16:32:13]: Jeg har veldig sjelden opplevd at man kritiseres for å være åpen og imøtekommende når man hører noen argumenter i en diskusjon som kanskje fortjener at man tenker på det en runde til.

Men mine motforestillinger når det gjelder dette forslaget, er at en hovedbegrunnelse i Dokument 8-forslaget er at flere elever skal kunne fortsette fra videregående til studier samme høst, til tross for at de har strøket i et fag eller to. Det får vi uansett ikke til, for opptaket til videre studier er gjort. Men argumentet om at man kan være mer motivert rett etter at man har strøket i et fag enn et halvt år etter, tror jeg kan gjelde for en del.

Da er det ett motargument igjen, og det er: Skal vi gjøre det veldig lettvent å slappe av fra påske til juni – at det ikke er så farlig om man stryker i et fag, eller to, eller tre, fordi det jo tross alt finnes sommerskoler og en lettvent måte å få tatt igjen dette på likevel? Det er vi ikke tjent med, for vi er tjent med at elevene deltar i undervisningen og at de blir utfordret gjennom hele skoleåret.

Dagrun Eriksen (KrF) [16:33:34]: Jeg skal gi honnør til statsråden for at hun er så imøtekommende. For jeg tror at det her egentlig har vært noen praktiske utfordringer som har ligget til grunn for at man ikke har fått til dette. Og jeg synes det er veldig interessante signaler at statsråden vil se på de argumentene som faktisk finnes og se om det er mulig å gå en runde til. For det gis jo eksamener lokalt i flere fag, så man får dette til. Spørsmålet er: Kan man løse opp på dem som gis sentralt?

Da kan jeg jo også anbefale statsråden kanskje noen ganger å lese det dokumentet som ligger til grunn for forslaget, for hovedargumentet der er ikke at man skal kunne starte på høyere utdanning samme høst, for det er uansett praktisk umulig. Hovedargumentet der er at mange av disse ikke får eksamen i det hele tatt og får dermed ikke fullført videregående utdanning, og da er jo spørsmålet hva vi kan gjøre for å få til det.

Så mitt spørsmål er om statsråden er så tydelig på dette at hun egentlig ønsker at opposisjonen skal oversende dette forslaget?

Statsråd Kristin Halvorsen [16:34:38]: Jeg vil gjerne oppfordre opposisjonen til å oversende dette forslaget, men jeg har ganske mange motforestillinger til tross for at jeg ser at det kan være gode argumenter for. Vi er f.eks. ikke tjent med at man forholder seg til eksamen som noe man kan få gjennomført etter en eller to ukers intensivt sommerkurs. Vi er tjent med at elevene har den innstillingen til å gå på videregående opplæring at det er en kontinuerlig læringsprosess gjennom tre år.

Så spørsmålet er: Hva slags sikkerhetsventiler skal man i tilfelle ha for dem som ikke fullfører? Hvis man setter i

system at det ordinært skal kunne gjennomføres en eksamen i alle fag tidlig i august, etter at man har gjennomført en slik type intensiv opplæring, så tror jeg jo faktisk at en del slapper av litt mer, at det kan være en motforestilling.

Men det er et forslag som absolutt kan diskuteres en runde til.

Dagrun Eriksen (KrF) [16:35:53]: Selv om statsråden trøbler det lite grann til i sitt svar, er jeg innstilt på at vi i opposisjonen oversender dette forslaget.

Men det jeg tenker er veldig viktig at statsråden tar med seg på veien, er at balansegangen mellom hva som skal være ekstraordinære tiltak og hva som skal være ordinære, alltid er vanskelig, men akkurat den gruppen vi snakker om nå, er de som allerede har strøket, og de har ikke hatt noen mulighet til å benytte seg av denne sikkerhetsventilen. Spørsmålet er jo da: Kan vi klare å gjøre noen ting som gjør at de får en fullføring av sin videregående skolegang, og ikke en avslutning der det står ikke bestått i vitnemålet?

Så jeg oppfordrer statsråden til å ta med seg at det skal være en balansegang som går ut på at den beste og mest gjennomførbare skolen skal være i det ordinære, men at det kan hende at dette – når det likevel har gått galt – kunne være en bra sikkerhetsventil.

Statsråd Kristin Halvorsen [16:36:54]: Ja. Men jeg har vel såpass mye nærkontakt med såpass mange ungdommer at jeg vet at enkelte at dem kanskje kunne tenke seg å ta litt lettere på eksamen – ordinær eksamen – hvis det kun kort tid etter var mulig å gå opp igjen på nytt, med ekstra bistand intensivt. Såpass tror jeg vi kan innrømme at noen ville oppføre seg.

Så er spørsmålet: Er det verre å tilby det enn å gi dem en ny sjanse? Og er det slik at hvis de ikke har det tilbudet, ville de ha fortsatt? Jeg tror at en ulempe ved å gjennomføre det i stor skala vil være at noen som godt kunne ha strukket seg litt mer, som godt kunne ha dempet russefeiringen sin litt, som godt kunne ha hengt i litt mer gjennom de tre årene de hadde, ville falt for fristelsen til å slappe av litt. Men la oss se på om det går an å finne den rimelige balansen, slik at det er en sikkerhetsventil man snakker om.

Presidenten: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 4143)

Sak n r. 6 [16:38:08]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, Svein Harberg, Henning Warloe og Lars Myraune om en ny nasjonal strategi for IKT i opplæringen (Innst. 341 S (2010–2011), jf. Dokument 8:123 S (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og

forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talarlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Dagrun Eriksen (KrF) [16:39:28] (ordfører for saken): Den amerikanske organisasjonen Khan Academy har startet en liten undervisningsrevolusjon i den engelsktalende verdenen. Deres nettsider er fulle av verktøy som gjør det mulig å lære, øve og måle progresjon. Alt er åpent, alt er tilgjengelig for alle. De tilbyr mer enn 2 000 videoer på ca. 10 minutter, som hovedsakelig tar for seg realfag, men også noen andre fag. Mer enn 40 millioner «undervisningstimer» er gjennomført via nettstedet. Mange lærere som har tatt i bruk nettstedets ressurser, opplever at nettstedet tar for seg undervisningen, mens lærerne får frigjort tid til å følge elevene bedre opp. Elevene kan se undervisning på sitt nivå. Lærerrollen blir friere og mer tilpasset den enkelte elev.

Dagens Næringsliv skrev for en tid tilbake om Roslyn High School på Long Island i New York, som har latt iPad erobre klasserommet. De er tydelige på at dette har hevet kvaliteten, men de er også nøye med at lærerne kan bruke teknologien. De får undervisningen mer interaktiv og engasjerende, hvis den brukes rett. Det er også poenget, for iPad skal ikke bare være et skrivebrett eller et lesebrett, den skal brukes på Internett, til å se videoer, til å finne kilder og fakta, og ikke minst til å løse oppgaver som gjør at man utvikler ferdigheter.

Dette tror jeg nok høres ut som litt science fiction for de aller fleste i norsk skole i dag. Bruk av IKT har hatt en enorm utvikling de siste ti–tolv årene, og det er en utfordring å få skolen til å følge med på denne utviklingen. Derfor la regjeringen Bondevik II i 2004 fram Program for digital kompetanse 2004–2008. Dette nasjonale programmet presenterte bl.a. tydelige mål og planer for bruk av IKT i undervisningen i skolen. Programmet utløp i 2008 og har siden ikke blitt fornyet, til tross for at det fortsatt er til dels store ulikheter i bruken av IKT i skolen, og at det knytter seg en rekke andre utfordringer til IKT-bruk.

Forslagsstillerne mener at dette kan være hovedmål i en ny nasjonal strategi for IKT i opplæringen. Utviklingen innen IKT-feltet går raskt, og norske utdanningsinstitusjoner og kommuner har investert betydelige beløp i teknisk infrastruktur. En ny nasjonal strategi vil ifølge forslagsstillerne kunne sikre en mest mulig hensiktsmessig og pedagogisk riktig bruk av IKT i undervisningen.

Det vises også i forslaget til at Kommunenes Sentralforbund har utarbeidet strategien IKT og grunnopplæringen 2008–2012, som skisserer utfordringer og muligheter for skoleeierne, kommuner og fylkeskommuner når det gjelder bruk av IKT i opplæringen. Men dette uteluk-

ker ikke, ifølge forslagsstillerne, behovet for en nasjonal strategi, et syn som Kristelig Folkeparti deler.

Flertallet og statsråden peker i saken på at det er det nye senteret for IKT som skal løse IKT-satsingen. De viser bl.a. til at det ble varslet i St.meld. nr. 31 for 2007–2008 om kvalitet i skolen, at dette senteret skulle opprettes. Flertallet mener at opprettelsen av senteret og inkludering av problemstillinger relatert til IKT i stortingsdokumenter og i departementets øvrige planer og programmer imøtekommer det formulerte behovet for en ny strategi for IKT i opplæringen som representantforslaget tar opp. Men i St.meld. nr. 31 blir dette senteret framstilt – av regjeringen selv – kun som et verktøy for å sikre en bedre erfaringsdeling på dette området. Oppfølgingen av programmet for digital kompetanse vil regjeringen komme nærmere tilbake til, varsler de i den meldingen.

Mindretallet i dag, bestående av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, anerkjenner rollen dette senteret vil spille for å styrke bruken av IKT i opplæringen, og vil legge til rette for gode løsninger knyttet til dette. Mindretallet vil likevel framholde at det trengs en mer overordnet tilnærming til hvordan IKT brukes i opplæringen i dag. Det er etter mindretallets syn ikke nok å basere seg på at man har etablert et senter for IKT i opplæringen. For å sikre et likeverdig opplæringstilbud kreves en nasjonal overordnet strategi for IKT i opplæringen. Derfor fremmer jeg forslaget i dokumentet, og håper at de to historiene jeg startet med, ikke lyder som science fiction for kommende skolegenerasjoner i Norge.

Presidenten: Representanten Dagrun Eriksen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Truls Wickholm (A) [16:44:32]: Jeg synes ikke historiene hørt ut som science fiction, og jeg synes noen ganger vi har en tendens til å bli litt handlingslammet og rope på de store løsningene så fort det blir snakk om IKT eller digitale løsninger. Presidenten er selv en ivrig bruker av iPad og telefoner, så dette er han jo godt kjent med. Det er bra at vi får muligheten til å diskutere sånne ting også i Stortinget. Forslagsstillerne har åpenbart satt seg inn i utfordringene, som vi også hørte i saksordførers innlegg.

Det kan være bra med handlingsplaner, men det er ikke den eneste måten å løse ting på i samfunnet. Det kunne virke som om forslagsstillerne ikke egentlig hadde fått med seg Senter for IKT i utdanningen, og det omtales heller ikke i forslaget, fordi rollen for det nye Senter for IKT i utdanningen ivaretar mange av de oppgavene og utfordringene som skisseres av forslagsstillerne. Jeg har lyst til å sitere fra brevet som statsråden har gitt som svar til komiteen, hvor hun igjen siterer tildelingsbrevet for 2010, og der heter det:

«Senter for IKT i utdanningen har ansvar for å formidle kunnskap av høy kvalitet om IKT og læring. Senteret skal vurdere ny teknologi og digitale medier og analysere dere pedagogiske potensial. Det skal formidle, veilede og tilrettelegge kunnskap om bruk av IKT i utdanningen. Informasjonen skal være oppdatert, oversiktlig og lett tilgjengelig for alle. Senteret skal også

nå ut til målgruppene gjennom informasjonsformidling og nettbaserte veiledningstjenester. Senteret skal fremme utvikling av IKT i utdanningen av lærere og førskolelærere.

Senteret skal initiere, koordinere og gjennomføre nasjonale og internasjonale prosjekter med sentrale aktører og organisasjoner og ulike fagmiljøer.»

Jeg må si at dette høres veldig bra ut, og det høres ut som et veldig godt svar på det som saksordføreren og forslagsstillerne også har etterlyst. Det gir ikke for meg inntrykk av at vi trenger en handlingsplan. Det gir inntrykk av at vi har en regjering og et senter som er på ballen, og som ønsker å drive utvikling av IKT i skolen. Vi har mange sånne sentre. For eksempel har vi Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning, og de skriver f.eks. om seg selv:

«Det overordna målet til Skrivesenteret er å styrkje skrivekompetansen hos barn, unge og vaksne. Senteret skal ha ein tverrfagleg karakter og arbeide med skrivning som grunnleggjande ferdigheit i ulike fag og på ulike opplæringsnivå.»

Dette er ikke en oppfordring til at noen skal fremme et Dok. nr. 8-forslag om handlingsplan for skriveopplæring i skolen. Det er en påpekning av at det skjer veldig mye bra utviklingsarbeid selv om ikke Stortinget har vedtatt det direkte. Vi har i denne komiteen veldig mange meldinger fra regjeringen til Stortinget som også gjør at regjeringen må følge opp det som skisseres der, og vi som storting og komité skal selvfølgelig følge opp og etterse at dette gjøres, men vi trenger ikke å rope på handlingsplaner ved hver korsvei.

Det er også på tide at bruken av IKT avmystifiseres litt. Jeg tror ikke de fleste norske skolebarn tror at dette er science fiction. De bruker det hele tiden. Å bruke digitale hjelpemidler er i dag like vanlig som å skrive med blyant – ja, kanskje vanligere. Jeg tror jeg i løpet av én uke skriver mer tekst med mobiltelefon enn jeg gjør med blyant. Det er klart at dette også skal gjenspeiles i skolen. Men jeg tror at det allerede jobbes veldig hardt med det. IKT er ikke noe som løser alle problemer, men det er et godt verktøy for mye læring. Det er også blyant og papir, men vi har som sagt ingen handlingsplan for bruk av kulepenn og blyant i skolen.

Vi har store, viktige og riktige mål for skolen vår. Det største målet er at alle elever som går ut av grunnskolen, skal mestre grunnleggende ferdigheter som gjør dem i stand til å delta i videre utdanning og arbeidsliv. Det betyr også at de må beherske digitale hjelpemidler. Flertallet er enig med statsråden i at opprettelsen av Senter for IKT i utdanningen tydelig viser at Kunnskapsdepartementet prioriterer de utfordringene som er i forslaget, og at en egen strategi for IKT ikke vil gi noen ytterligere verdi utover den innsatsen som allerede gjøres.

Jeg ser på Senter for IKT i utdanningen på mange måter som en slags fortløpende dynamisk, kontinuerlig handlingsplan.

Jon Georg Dale (FrP) [16:49:35]: Førre talar var inne på at vi ikkje har eigne strategiar for blyant og papir. Nei,

det har vi ikkje, men vi har ganske gode både strategiar og målsetjingar – måtar å organisere arbeidet på – som gjer at du vert tilstrekkeleg god i norsk. Det er jo det same det dreiar seg om i denne saka. For det er jo slik at når ein har slått fast at IKT er ein av fem grunnleggjande ferdigheiter du skal ha når du går ut av skulen, er du også nøydd til å ha dei same overordna målsetjingane og strategiane for å nå målsetjingane som ein har for dei andre faga vi driv undervisning i.

Det er jo slik at IKT vert stadig viktigare, men samtidig er det jo slik at den kommande generasjonen vert stadig betre uavhengig av skulen sin påverknad på dette. Det betyr likevel ikkje at skulen, når ein har nedfelt at IKT er ein viktig grunnleggjande ferdigheit som alle elevar skal ha, ikkje er nøydd til å jobbe systematisk over heile landet for å få til grunnleggjande kompetanse for alle elevar. Og det er det denne saka handlar om.

For det jo slik at sjølv om utdanningsinstitusjonar organiserer dette arbeidet i dag, er det veldig ulikt organisert. Det gjer også at ein får veldig ulike resultat av dette. Det er ei utfordring, og det er i strid med målsetjingane om at alle elevar skal ha rett på grunnleggjande ferdigheiter innafor dette feltet. Samtidig trur eg det er nødvendig at vi går litt lenger. Ein ting er å fastslå kva som er målsetjinga for IKT-satsinga i skulen. Ein annan ting er å kome dit hen at vi får dokumentert kva for verknad dette har i skulen – altså, kva for nytte sit elevane igjen med av å bruke ressursar på dette i skulen. Det trur eg at eg skal sende som eit innspel til statsråden: å sjå på moglegheiter for å hente ut fleire erfaringar på kva vi sit igjen med av å arbeide aktivt med IKT-satsing i skulen. Korleis har elevane utbytte av det, og korleis jobbar skulane med det. Eg trur vi hadde hatt mykje igjen av det å faktisk måle resultat av den strategien – eller målsetjinga om grunnleggjande ferdigheit – på lang sikt. Samtidig heng alt saman med alt. Det er jo slik at veldig mange som er i grunnskulen i dag, er på eit bra nivå, t.d. innafor data – normal bruk av data.

I mange tilfelle trur eg nok at ein del av dei elevane som i dag er i grunnskulen, kanskje overgår kompetansenivået til enkelte lærarar på ein del område. Det er ei utfordring. Det er ei utfordring, for om det er tilfellet, slit vi med å gi alle elevane det tilbodet dei faktisk har rett på. Då heng også dette saman med den situasjonen vi ser når det gjeld etter- og vidareutdanning av norske lærarar. Det heng tett saman med det. Når norske lærarar ønskjer etter- og vidareutdanning – 4 000 søker om det og 1 500 får det – seier det noko om at om vi skal få desse lærarane opp i kompetansenivå på denne sektoren, er det avgjerande å sjå ting i den heilskapen det høyrer heime. Alt heng saman med alt. Nettopp derfor håpar eg at statstråden i større grad enn i dag greier å få gjennomslag for å styrkje etter- og vidareutdanninga av norske lærarar. Eg trur at på dette feltet er det heilt avgjerande med ein lærarmasse – vi kan vel driste oss til å seie i alle fall delar av han – som voks opp i ei anna tid enn den norske elevar veks opp i i dag.

Eg skal avslutte med å seie at det er viktig at også dette feltet vert sett på på lik line med andre grunnleggjande ferdigheiter i norsk skule. Då dreiar debatten seg ikkje om

detaljstyring på fagnivå, men det dreiar seg om systematisk arbeid for å sitje igjen med dei resultatane Stortinget har bestemt at ein ønskjer å sitje igjen med etter fullført utdanning.

Elisabeth Aspaker (H) [16:54:27]: Jeg vil takke sakens ordfører for en god gjennomgang av saken.

Det er liten tvil om at IKT er blitt en naturlig del av hverdagen i norsk skole. Men det betyr ikke at denne hverdagen er problemfri, for her er det fortsatt mye upløydd mark, og her dukker det stadig opp nye problemstillinger som lærere, skoleledelse og skoleeiere må forholde seg til. Kommuner og fylker har dessuten gjort store investeringer i IKT, som det er viktig å sikre god utnyttelse av i ettertid.

Høyre ser etableringen av et nasjonalt senter for IKT i opplæringen som en viktig milepæl i arbeidet for å kvalitetssikre bruken av IKT i opplæringen. Men det er høyst overraskende at regjeringspartiene mener senteret også skal tre inn i politiske myndigheters rolle når det gjelder utforming av en overordnet nasjonal strategi for IKT i opplæringen.

Dette stemmer dårlig med hvordan IKT-senteret ble presentert i St.meld. nr. 31 for 2007–2008, der senterets bidrag først og fremst skulle være å sikre erfaringsdeling på IKT-området.

I brev fra statsråden til Stortinget den 28. april i år fremheves nå IKT-senteret som regjeringens svar på behovet for en ny nasjonal strategi.

La meg slå fast at Høyre anerkjenner den viktige rollen nasjonalt Senter for IKT i utdanningen kan og skal spille, ikke som policy strategiutvikler, men som iverksetter av nasjonale politiske målsettinger på feltet og for erfaringsdeling – på samme måte som de andre nasjonale sentrene innenfor matematikk, naturfag, lesing osv. gjør det.

Jeg har selv besøkt Senter for IKT i utdanningen i Tromsø, og jeg er imponert over hva de har fått til på et lite år. Men senteret er nyetablert og har store oppgaver foran seg når det gjelder å følge opp implementeringen av IKT i grunnopplæringen. Her er fortsatt mye ugjort, og mange lærere opplever at de haler etter elever som ligger til dels langt foran i løypa. Og selv om Skole-Norge råder over ganske mye godt og moderne utstyr, betyr ikke det at undervisningen automatisk går på skinner. Lærere forteller om kampen om elevenes oppmerksomhet i konkurranse med facebook, blogger og andre nettsteder. Fra lærerhold reises det også spørsmål knyttet til hvordan man skal få til bedre tilgjengelighet og kvalitet på digitale læremidler.

Gjennom ITU Monitor er det avdekket betydelige forskjeller i hvor mye og hvordan IKT utnyttes i undervisningen. Årsakene er sammensatte, men tilgjengelighet til utstyr, stor variasjon i lærerkompetanse og ulik tilbøyelighet til å bruke digitale verktøy, gjør at det er en reell fare for at forskjellene i bruken kan øke ytterligere om ikke nasjonale myndigheter tar grep for å sikre norske elever en likeverdig utdanning også på det digitale feltet.

I lys av dette mener Høyre det er et åpenbart behov for en ny nasjonal strategi for IKT i opplæringen – ikke en handlingsplan, men på samme måte som vi har en nasjo-

nal strategi for realfag, mener Høyre at det er viktig å få på plass en nasjonal strategi for IKT i opplæringen. Der er det mange aktører som kan ha en rolle i å oppfylle de strategiene, men det er åpenbart et tomrom og vakuum på et svært viktig område i dag. Målet med den strategien må først og fremst være å forhindre at det skal utvikle seg et digitalt skille blant norske elever, noe av det ITU Monitor advarer mot nettopp kan skje dersom det ikke tas mer systematiske grep.

Høyre frykter at fraværet av en nasjonal strategi for IKT vil gjøre at nødvendige tiltak ikke blir satt inn fordi dette krever politisk oppmerksomhet og prioritering. Høyre kan ikke se at Senter for IKT i utdanningen har eller kan ta denne rollen.

Regjeringspartiene viser i innstillingen til tildelingsbrevet for IKT-senteret. Høyre mener dette er en årlig bestilling, som bør springe ut av en overordnet strategi. Høyre mener likevel IKT-senteret med sin kompetanse vil være en viktig premissleverandør til utformingen av en nasjonal strategi.

Høyre holder derfor fast ved at det er en vesentlig svakhet for den videre implementering og utvikling av IKT som verktøy i opplæringen at strategiplanen «Program for digital kompetanse 2004–2008» ikke er blitt avløst av en ny, konkret strategi for hvordan vi skal sikre at norske lærere får tilegnet seg den nødvendige kompetanse og trygghet i pedagogisk bruk av IKT, for å sikre at alle norske elever kan opparbeide gode digitale ferdigheter, og for å nå et av Kunnskapsløftets mål om at alle skal utvikle digital kompetanse. Her er det et poeng at alle kommuner og fylker må følge opp det ansvaret de har. Jeg mener at nasjonalt Senter for IKT i utdanningen ikke har den nødvendige autoritet eller myndighet i møtet med fylkene og kommuner for å påse at dette ansvaret som kommunene har, faktisk følges opp i praksis.

Johannes Rindal (Sp) [16:59:44]: Jeg vokste opp i en verden uten iPad, uten Facebook og uten Wikipedia. I dag er dette både kjente merkevarer og nyttige verktøy i en digital hverdag. Utviklingen går fort, og vi ser antydninger til digitale skillelinjer i befolkningen. Derfor har skolen en nøkkelrolle i å gjøre unge til aktive og bevisste brukere av IKT, og digital kompetanse er derfor definert som en grunnleggende ferdighet.

Jeg er litt forundret over forslagsstillernes ønske om en ny strategi. Partiet Høyre pleier å være kritisk til slikt. Da er det bedre med aktiv handling, og regjeringa handler. Bondevik-regjeringas Program for digital kompetanse 2004–2008 mener jeg blir videreført på flere områder, bl.a. gjennom det nye Senter for IKT i utdanningen, som ble varslet i kvalitetsmeldingen. Hvordan IKT kan brukes for å fremme læring og kunnskap er en sentral problemstilling i arbeidet til det nye senteret. Men det er ikke sånn som opposisjonen framstiller det som, at med dette senteret har vi gjort vårt når det gjelder å satse på IKT i skolen. Det skjer mye, og vi har en faglig og sunn kritisk tilnærming til IKT som verktøy i skolen. Bruk av IKT i skolen skal være kvalitetssikret pedagogisk og fremme økt læringsutbytte. Norge har brukt milliarder på IKT i skolen de siste

årene, og det er viktig å evaluere erfaringene så langt. Derfor er det gledelig at statsråden i sitt svarbrev opplyser om at Norge skal delta i en internasjonal studie om IKT i skolen. IKT har endret skolehverdagen, og det er etter Senterpartiets syn viktig å høste lærdom av dette, og sikre at vi bruker IKT på en måte som fremmer læringsutbyttet og er til elevenes beste. Ungdomsskolemeldingen omhandler også IKT. Her slås det fast at god bruk av IKT innebærer at bruken skal være målrettet og styrt av læreren.

Jeg opplever en stor bevissthet lokalt – i mange kommuner og på mange skoler – om bruken av IKT. For to uker siden besøkte jeg nye Trintom skole i Gran. Her har hvert trinn egne PC-stasjoner i tilknytning til hvert klasserom og klassesett med bærbare PC-er innlåst i PC-skap. Smartboardet var selsvagt også i bruk. Infrastrukturen er med andre ord på plass, og det satses i tillegg mye på kompetanseheving blant lærerne. Ansatte og skoleeier tar i fellesskap ansvar for å integrere IKT i skoledagen, med de mulighetene som et nytt skolebygg gir.

Fylker og kommuner jobber også aktivt med IKT i skolen. KS har utarbeidet en strategi for lokal digital agenda i skolen, og fylkene har gått sammen om Nasjonal digital læringsarena. Noen startproblemer har det vært, men det viser at en også lokalt er opptatt av rask og god utvikling på området. I sum gjør dette, etter Senterpartiets mening, behovet for en ny nasjonal strategi overflødig.

Aksel Hagen (SV) [17:03:22]: Som representantene Wickholm og Rindal undrer jeg meg også over at det nettopp er opposisjonen og høyrepartiene som etterlyser mer nasjonal planlegging og flere nasjonale strategier. Det skurrer veldig, som jeg har sagt før fra denne talerstolen – for de som vil høre på oss utenfor Stortinget, lurer liksom på hva vi driver på med å debattere inne her – at det er høyrepartiene i Norge som ber om mer nasjonal styring, særlig når vi nå snakker om et område der vi har et nylig etablert senter som nettopp, slik som det har kommet fram i gode innlegg her tidligere, har fått klare oppgaver på dette området, som i veldig stor grad fanger opp det som mange av innleggene fra opposisjonen har pekt på som spørsmål som må besvares framover. For meg er dette typisk et felt der vi har planer nok. Ikke minst på grunn av at skoleeierne våre, som Johannes Rindal var inne på, har laget sitt eget planverk, er nettopp dette et område der vi trenger god praksisutvikling. Det er veldig fint at vi da har fått et kompetansemiljø sentralt som vil hjelpe alle ivrige skoleeiere rundt omkring til å få fart på denne praksisutviklingen.

Partiet Høyre er f.eks. veldig bevisst på – ikke minst i landsmøtesammenheng – at de er det partiet som virkelig er interessert i å sette kommunene fri og slik sett lar dem slippe unna dette rød-grønne litt sånn klamme styringsgrepet. Når de samme kommunene da lager sin egen politikk, sin egen strategi på dette området, der de ikke sier at det er et problem at nasjonal stat ikke er mer klar med hensyn til styringssignaler, er det pussig at det nettopp da er Høyre som klart går inn for at her er det et såkalt tomrom som må fylles med nasjonal strategi.

Nei, la oss nå følge enda nøyere med på alt det spen-

nende utviklingsarbeidet som foregår der ute. La oss virkelig vise tillit til det senteret som nå er i gang, og så får vi eventuelt komme tilbake til det. Ikke minst hvis de som driver det utviklingsarbeidet, etterlyser mer nasjonal politikk, kan vi komme tilbake til det og diskutere om det trengs slik politikk, og hva slags politikk som trengs.

Statsråd Kristin Halvorsen [17:06:08]: Til morgenen i dag var jeg på Oslo Katedralskole og delte ut Holmboeprisen for 2011. Holmboeprisen går til en mattelærer som gjør seg fortjent til en ekstra oppmerksomhet, og Holmboe var Niels Henrik Abels mattelærer.

I den sammenhengen er det viktig å synliggjøre den jobben som jeg nå mener er jobb nr. 1 for å få til et løft i norsk skole, og det er å bli kvitt matteangst og få til en satsing på realfagstrategi, fordi vi har store utfordringer på det området. Det er 30 pst. av elevene som går ut av tiende klasse som har 2 eller lavere karakter i matematikk. Det er det faget som flest på Vg1 i videregående skole stryker i. Jeg mener det er avgjørende viktig at vi nå kan lære av den lesestrategien som har gjort at vi har tydelig og klar framgang å vise til, ikke minst når det gjelder de siste PISA-resultatene, med framgang fra 2006 til 2009. Vi har også framgang når det gjelder matematikk og naturfag, men vi har ikke lykkes like godt i å få til en realfagstrategi som er sånn at det er enkelt for alle å vite hva man faktisk skal gjøre. Realfag er også en av de hovedsatsingsområdene som vi trekker fram i ungdomstrinnsmeldingen, nettopp fordi vi ser at det er for ensformig, for lite variert, for lite praktisk, for lite relevant og for lite drøftende undervisning i matematikk på ungdomsskolen. Det er avgjørende å kurse lærere og fokusere fullt på det framover.

I forbindelse med ungdomstrinnsmeldingen har vi også fått koblet inn et forskerteam fra OECD som har gitt oss noen anbefalinger. En av de anbefalingene de kommer med når det gjelder norsk skolepolitikk, er at vi konsentrerer oss om færre satsingsområder av gangen. Hvis man nå lanserer en ny strategi på toppen av de strategiene vi allerede har, vil disse konkurrere om oppmerksomheten. Vår måte å nærme oss de utfordringene på som vi har når det gjelder IKT, er opprettelsen av det nasjonale senteret i Tromsø. De jobber systematisk for å serve kommuner og fylker og gjør noe av det som vi mener er avgjørende, nemlig å tenke bruk av IKT i alle fag og ha alle mulige tenkelige innganger. Derfor vil bruk av IKT også være et spor i forbindelse med realfagsatsingen.

Vi opprettet det nye senteret for IKT 1. januar 2010. I tildelingsbrevet for senteret er det gitt følgende mål og hovedprioriteringer:

«Hovedmålet for senterets arbeid er bedre bruk av IKT for økt kvalitet, styrket læringsutbytte og bedre læringsstrategier i utdanningen. Senterets virkeområde er i hovedsak grunnopplæringen, barnehageområdet og lærer- og førskolelærerutdanningen.

Senter for IKT i utdanningen har ansvar for å formidle kunnskap av høy kvalitet om IKT og læring. Senteret skal vurdere ny teknologi og digitale medier og analysere deres pedagogiske potensial. Det skal formidle, veilede og tilrettelegge kunnskap om bruk av

IKT i utdanningen. Informasjonen skal være oppdatert, oversiktlig og lett tilgjengelig for alle.»

Jeg mener at det oppdraget som IKT-senteret har fått, svarer på de utfordringene som reises i dette forslaget. Jeg mener det ikke er slik at man jobber best i norsk skole ved å ha flest mulig såkalte vedtatte strategier på flest mulig områder, fordi de vil konkurrere med hverandre om oppmerksomheten.

Det som er mest om å gjøre nå, er å sørge for at vi klarer å holde på fokuseringen og få til et løft som gjør at vår innsats og vår måte å jobbe på når det gjelder realfag, gir bedre resultater. Og da er det ikke slik at jo mer vi dynger på, jo mer får vi ut. Da er det slik at hvis vi konsentrerer oss, har vi større sjanse til å oppnå resultater på noen områder.

Jeg vet at det jobbes veldig godt rundt omkring i veldig mange kommuner i veldig mange fylker på veldig mange skoler – også på veldig mange videregående skoler – nettopp fordi det å jobbe mer variert og mer motiverende overfor elever også dreier seg om å være oppdatert på hvordan man benytter seg av IKT. Men da er det et virkemiddel knyttet til de målene vi nå har sagt er de viktigste.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Jon Georg Dale (FrP) [17:11:21]: Vi har jo mykje statistikk når det gjeld skulen i Noreg. For eksempel veit vi det er grundig dokumentert at tavleundervisning, sjølv om ho ofte kan synast litt kjedeleg for elevane, verkar.

Vi veit ikkje like mykje om korleis IKT-bruk i skulen slår ut. Meiner statsråden at vi veit tilstrekkeleg, eller meiner ho at det hadde vore på sin plass med ein større forskingsinnsats på dette feltet – for å hente ut erfaringane og for å kunne innrette IKT-satsinga i skulen vidare, basert på dokumenterte fakta i staden for på synsing om korleis vi skal innrette dette arbeidet?

Statsråd Kristin Halvorsen [17:12:06]: Det er jo nettopp derfor vi har opprettet et nasjonalt senter: for å systematisere den kunnskapen vi har. Det er derfor vi deltar i internasjonale forskningsprogrammer. Det er derfor vi har styrket utdanningsforskning generelt sett.

Å si at all tavleundervisning er bra undervisning, vil i hvert fall ikke jeg sette to streker under. Det er vel egentlig heller ikke meningen når man lager en slik overskrift. Tavler kan brukes bra eller dårlig, og IKT kan brukes bra eller dårlig. Det kan være en utrolig tidstyv for en lærer. Det kan også være det som virkelig får en klasse til å gnistre av interesse. Derfor er det spørsmål om hvordan man bruker det mest effektivt, hvilke opplegg som er de beste, og hvordan det skal utvikles. Det er nettopp derfor vi har opprettet IKT-senteret.

Elisabeth Aspaker (H) [17:13:09]: Med Kunnskapsløftet kom digital kompetanse inn som den femte grunnleggende ferdigheten, og det er usedvanlig viktig at vi har like høye ambisjoner om å lykkes med innføringen av den som vi har når det gjelder de andre disiplinene.

Jeg står her med tredjegenasjons strategi for realfa-

gene, og om den har vi med den største selvfølgelighet sagt at den er kommet for å bli. Det er vanskelig å skjønne hvorfor det skal være mindre viktig at vi på et så sentralt felt som IKT-feltet, med de store investeringer som er gjort, og så viktig som dette nå er for å lykkes i en innkjøringsfase, ikke skal kunne ha en nasjonal strategi. Jeg synes ikke statsråden var overbevisende i sin redegjørelse her for hvorfor det ikke skulle være slik. Så jeg vil spørre henne: Hvorfor er det mindre viktig for Senter for IKT i utdanningen å ha en strategi i bunnen for sitt arbeid enn det er for Matematikksenteret, f.eks.?

Statsråd Kristin Halvorsen [17:14:14]: Jeg er veldig forundret over Høyres tilnærming til denne saken. Jeg trodde at de hadde noen sympatier med hensyn til hvordan en skal prioritere å fokusere mest på de nasjonale strategiene som man gjennomfører i skolen.

Derfor fokuserer vi nå mest på realfag. Vi fokuserer også på lesing når det gjelder guttene. Men det virkemiddelet vi benytter oss av når det gjelder IKT, er den jobben som det nasjonale senteret for IKT skal ha. Det er ikke slik at vi har en strategi for hvert av våre nasjonale senter. Det er slik at vi velger ut noen overordnede nasjonale strategier på noen områder.

I forbindelse med Tidsbrukutvalgets undersøkelser ble nettopp noen av disse utfordringene trukket fram. Det enkleste for meg nå hadde vært å si at kjære vene, vi lager en nasjonal strategi, binder den inn mellom noen tykke permer, sender den ut til skolene og sier: Gjør jobben!

Nei, nå skal vi ha hovedfokus på det vi mener er viktigst. Nå skal IKT-senteret serve med de virkemidlene de trenger.

Dagrun Eriksen (KrF) [17:15:37]: IKT er så mye mer enn skriveredskap, selv om jeg synes representanten Wickholms innlegg tydet på at det var det han mente det var. Det handler jo også om å bruke alle IKTs muligheter inn i undervisningen. Der tror jeg at Kunnskapssenteret vil være en god premissleverandør.

Men i St.meld. nr. 31 for 2007–2008 annonseres dette senteret som et verktøy for erfaringsdeling, og det står der at man vil komme tilbake til oppfølgingen av Program for digital kompetanse. Det betyr at da dette senteret ble innført, mente man at man hadde behov for en strategi i bunnen, et program som kunne være en driver, og at IKT-senteret skulle få lov til å utvikle det med å bruke IKT i læringen på en annen måte. Når endret det seg – at det var behov for en slik type oppfølging av et program? Og når endret senteret sin status fra å være et verktøy til å bli hovedsatsingen for regjeringen når det gjelder IKT i skolen?

Statsråd Kristin Halvorsen [17:16:38]: Jeg er ikke helt sikker på om jeg skjønner dybden i dette spørsmålet.

Slik jeg forstår det Dokument 8-forslaget som er fremmet, etterlyses det en nasjonal strategi for IKT. Vi har en strategi for IKT som er å opprette IKT-senteret, som er å gi dem beskjed om hva som er deres arbeidsoppgaver. Nettopp i det inngår mye av det som ville vært en del av

en nasjonal strategi. Men hovedpoenget vårt er at vi konsentrerer oss om å gjennomføre de strategiene vi allerede har bestemt. IKT-senteret er nylig opprettet. De har fått disse arbeidsoppgavene. Dem skal de utføre. Det skal jobbes tverrfaglig med de utfordringene vi har når det gjelder å benytte IKT for å gjøre undervisningen mer spennende. Og det kan godt tenkes at vi på et senere tidspunkt kommer tilbake til en nasjonal strategi for IKT, men på dette tidspunktet mener vi at vår prioritering er riktig.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Henning Warloe (H) [17:18:01]: IKT-guruen Bill Gates har skrevet at det ikke er datateknologien selv og dens resultater som er viktigst, men de endringer i organisering av arbeidsmåter den fremtvinger.

Det er utvilsomt at bruken av IKT har forandret mye i vårt samfunn i løpet av bare én generasjon, men det er også sannsynlig at vi bare har sett begynnelsen på de enda større samfunnsmessige endringene IKT vil føre til. At bruken av sosiale medier på Internett skulle kunne styrte diktatoriske regimer, ville neppe noen tenkt på for bare fem–seks år siden, ikke minst fordi de sosiale mediene selv knapt nok var påtenkt for bare fem–seks år siden. Opprørernes digitale kompetanse var åpenbart større enn diktatorenes. Det viser hvor viktig digital kompetanse er.

Vi debatterer her i dag et representantforslag fra Høyre om en ny nasjonal strategi for IKT i opplæringen. Som en av forslagsstillerne mener jeg forslaget burde vært unødvendig å fremme. En slik strategi skulle automatisk ha blitt fremlagt av regjeringen til erstatning for den forrige strategien, som ble avsluttet i 2008. Det er nærmest oppsiktsvekkende at verken regjeringen eller regjeringspartiene her i Stortinget innser dette. Både i debatten i dag og regjeringspartienes merknader gjøres den klassiske sammenblandingen av begreper og forhold som er vel kjent fra strategidebatter i andre fora.

Ettersom strategi var mitt favorittfag på Norges Handelshøyskole, skal jeg ta en ultrakort definisjon på begrepet «strategi». Strategi er veien til målet. Med andre ord starter det med et definert mål, i dette tilfellet f.eks. digital kompetanse for alle elever. Så vil strategien gi en beskrivelse av hvordan man skal nå dette målet, hvilke virkemidler som skal brukes, hvilke ressurser som kreves, hvor lang tid det skal ta, osv. Virkemidler er altså en del av strategien. Veldig ofte opplever man i strategiske diskusjoner at virkemidler forveksles med mål eller strategi. Det skjer etter min mening også i denne debatten.

Et sentralt virkemiddel for IKT i opplæringen er utvilsomt opprettelsen av et eget senter for IKT i utdanningen, men senteret i seg selv er verken en strategi eller et mål. Da blir det forvirrende når regjeringspartiene i sin merknad skriver:

«Flertallet mener at opprettelsen av et eget senter for IKT i utdanningen (...) imøtekommer det formulerte behovet for en ny strategi for IKT i opplæringen som representantforslaget tar opp.»

Nei, et virkemiddel gjør ikke behovet for en strategi overflødig. Det er to helt forskjellige ting. Og virkemidlene fungerer best når de er forankret i en strategi, altså som en del av en større helhet.

Vårt – Høyres – representantforslag burde vært unødvendig, men det er dessverre ikke det.

Elisabeth Aspaker (H) [17:21:06]: Da jeg besøkte Senter for IKT i utdanningen i Tromsø, fikk jeg med meg den siste ITU Monitor, som er fra 2009 – i hvert fall var det den siste de hadde da jeg besøkte dem for vel et halvt år siden. Da er det på en måte veldig iøynefallende at vi har en ganske lang vei å gå i norsk skole før vi kan være beroliget med hensyn til at vi ikke nå på nytt driver og utvikler skiller mellom elever som vi senere ikke greier å tette igjen. Derfor er det så viktig at vi nå er skikkelig dedikert, og at det ikke glipper i satsen med tanke på det med digital kompetanse og utviklingen av digitale ferdigheter.

Jeg skal bare referere til et par–tre punkter. Et av hovedfunnene er at grunnskolen fortsatt ligger langt etter videregående skole når det gjelder bruk av IKT i det daglige skolearbeidet. I tillegg finner vi i likhet med tidligere målinger at det fortsatt er store variasjoner mellom elever, skoler og trinn, og vi ser digitale skiller mellom elever i studien, både når det gjelder anvendelse av datamaskin og digital kompetanse. Ergo er det en betydelig jobb å gjøre før vi kan si oss fornøyde når det gjelder å nå de målene som ligger så tydelig plantet i Kunnskapsløftet.

Når det gjelder strategien for realfag, vet vi at den strategien ikke er sugd verken av Naturfagscenterets bryst eller av Matematikkcenterets bryst. Det er en strategi som er utarbeidet i samarbeid mellom utdanningssektoren, forskningssektoren og næringslivet. På samme måte tenker jo Høyre at det er viktig at det nasjonale senteret og utdanningsmyndighetene også orienterer seg i forhold til den verdenen vi lever i, og med tanke på de stadig nye kompetansekravene som også møter oss når det gjelder digital kompetanse.

Representanten Rindal var opptatt av at Høyre ba om mange strategier. Ja, vi gjør faktisk det. På de områdene hvor vi har høye ambisjoner på vegne av norske elever, og hvor vi ønsker at norske elever skal møte et likeverdige skoletilbud, er det faktisk vesentlig at vi har noen nasjonale bestemmelser som skal sikre at enten man begynner på skolen i Måløy, i Molde eller i Oslo, skal man ha trygghet for at man møter en skole som skal gi en den ballasten man trenger på veien videre. Det er altså ikke noen motsetning mellom det at vi har nasjonale krav og føringer for de rettighetene norske elever har, og hvordan de skal kunne få oppfylt dem, og det at vi deretter gir kommunene mulighet til å velge litt forskjellige veier til målet. Men vi kan altså ikke ha det slik at vi skal sitte i denne salen og være nærmest likegyldige til om den femte grunnleggende ferdigheten faktisk får den oppmerksomheten den bør ha i norsk skole, og om norsk skole faktisk har den lærerkompetansen som trengs for å kunne virkeliggjøre et så sentralt mål i Kunnskapsløftet.

Tord Lien (FrP) [17:24:18]: Under replikkordskiftet ble det snakk om noe så konservativt og kjedelig som tavler. Det ble sagt at det er ikke all tavleundervisning som er bra. Det er sikkert rett. Men det vi vet etter mange års mer og mer målrettet forskning, er at tavleundervisning – ingen av oss kommer til å vinne valget på å si det – faktisk er en forholdsvis «brukandes» pedagogisk plattform.

Denne debatten handler jo ikke bare – sånn som det noen ganger kan høres ut som – om mest mulig bruk av IKT, for det er viktig å implementere IKT og gi alle mulighet til å bruke IKT. Det handler det også om, men det handler også om rett bruk av IKT, å bruke digitale virkemidler i skolen riktig.

Jeg tror vi må si at på alle nivåer, fra barneskolen til høyere utdanning, har man vært inne på noen prosjekter som kanskje ikke har vært forskningsmessig basert, men som kanskje burde ha vært evaluert. Jeg ser også denne debatten i det lyset. Vi må også sette inn ressurser for å finne ut om vi bruker digitale virkemidler i skolen på en riktig måte, ikke bare at vi bruker det mest mulig. Men det handler selvfølgelig også, som representanten Aspaker sa, om å sørge for at alle barn får muligheten til det. Da kommer vi til det faktum at det handler ikke bare om maskiner og digitale hjelpemidler. Det handler også om å gi lærerne kompetanse i å bruke disse hjelpemidlene og virkemidlene i den pedagogiske undervisningen i skolen.

Jeg hadde bare lyst til å understreke de poengene.

Aksel Hagen (SV) [17:26:36]: Det er mulig at vi ikke blir enige, men det er artig å ta et innlegg til allikevel.

Det er jo en anerkjent hersketeknikk å vise til egen kompetanse. Det skal jeg også gjøre. Jeg er førsteamanuensis i strategisk planlegging.

Elisabeth Aspaker sa veldig klart at målene er «tydelig plantet i Kunnskapsløftet». Ja vel, da har vi målene på plass. Så sier Elisabeth Aspaker videre at vi har en likegyldighet når det gjelder å følge opp de målene. Er det likegyldighet når man har fått på plass et senter med et tungt, innholdsrikt tildelingsbrev, som viser hva vi forventer å få av senteret? Er det likegyldighet at skoleeierne i Norge, kommuner og fylkeskommuner, har laget en god og skikkelig plan for nettopp å ta tak i dette området på en ordentlig måte? Dette er jo absolutt ikke likegyldighet! Som stortingsrepresentant setter jeg så pris på at nettopp kommuner og fylkeskommuner som skoleeiere har skjønt noe av budskapet i en stortingsmelding og fulgt det opp på den prisverdige, gode måten.

Tord Lien sier at det er veldig viktig at vi må utvikle oss og finne ut hva som er rett bruk av IKT, osv. Ja, det er jo nettopp det senteret skal jobbe med, sammen med skoleeierne. Det foregår allerede mye spennende ute i virkeligheten. Kan vi ikke la denne praksisutviklinga få fortsette? Vi har alle sammen tverrpolitisk innrømmet at målene er på plass. La da praktikere få lov til å jobbe med dette, og så får vi eventuelt komme tilbake til det når vi har høstet erfaringer, om det er behov for at staten går inn med noen tydeligere styringssignaler.

Presidenten: Representanten Elisabeth Aspaker har

hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Elisabeth Aspaker (H) [17:28:36]: Nei, det er selvfølgelig ikke likegyldig å opprette IKT-sentre, men jeg fastholder at det er en ansvarsfraskrivelse fra nasjonale myndigheters side når man unnlater å ha en nasjonal strategi i forhold til en av de fem grunnleggende ferdighetene, som er noen av de viktigste byggesteinene i Kunnskapsløftet. Og det er ansvarsfraskrivelse når man ikke interesser seg for forskning og evaluering, og det er en nasjonal ansvarsfraskrivelse hvis man ikke sørger for at man får debatt rundt ressurstilgang og rammer og hva slags muligheter IKT-senteret faktisk har for å gjennomføre det store oppdraget som statsråden mener hun har gitt det senteret.

Statsråd Kristin Halvorsen [17:29:49]: Jeg synes det er en ordbruk hinsides noe av det som har vært temaet i diskusjonen her i dag, å kalle det for en «ansvarsfraskrivelse», og at man ikke har noe mål og noen mening med IKT-satsingen. Det er helt feil. Man oppretter ikke et nasjonalt senter for IKT i Tromsø hvis man ikke har en plan og en systematikk i forhold til hvordan man skal gjennomføre en innsats når det gjelder de grunnleggende ferdighetene. Å benytte den typen karakteristikk i denne debatten må jeg si er helt på jorden.

Vi har opprettet et nasjonalt senter. Vi har et meget intensivt arbeid i veldig mange kommuner, fylkeskommuner og skoler når det gjelder bruk av IKT. Vi har en ambisjon om å bruke det som et virkemiddel i ulike fag, men vi kan ikke tro at hver gang vi har en utfordring i norsk skole, så er svaret på det en nasjonal strategi, på toppen av de nasjonale strategiene vi har fra før.

Vi har en plan for hvordan vi skal gjennomføre et bedre arbeid for IKT i skolen. Det ligger i det oppdraget som IKT-senteret har fått. Det ligger i den jobbingen som foregår veldig mange steder per i dag.

Den nasjonale strategien, som er den viktigste vi nå skal gjennomføre, dreier seg om realfag.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Henning Warloe (H) [17:31:32]: Jeg må si at jeg reagerer på statsrådens ordbruk i siste innlegg, som tydeligvis var en reaksjon på Elisabeth Aspakers ordbruk. Men jeg synes jo kanskje at en statsråd som karakteriserer et innlegg fra denne talerstolen som helt «hinsides» og «helt på jorden», bør tenke seg om, spesielt når den angjeldende representanten ikke har taletid igjen, og ikke kan forsvare seg.

Til innleggets innhold: Statsråden sier at hun naturligvis ikke oppretter et senter for IKT i utdanningen uten å ha en plan for det. Det får vi jo håpe. Det er relativt selvsagt.

Men poenget er jo at Høyre i sitt representantforslag etterlyser en nasjonal strategi som skal være mer enn en plan for Senter for IKT i utdanningen. Vi ønsker oss en nasjonal strategi, hvor man har et større overblikk og ser på ulike virkemidler, samlet ressursinnsats, tidsplan mv.

Så det at Senter for IKT blir et helt sentralt virkemiddel i en slik plan, er helt åpenbart. Men det er altså ikke det eneste virkemidlet.

Og jeg er helt sikker på at statsråden selv også umiddelbart kan tenke på en rekke andre virkemidler som det er naturlig å se i sammenheng med dette. Det er jo nettopp sammenhengen i satsingen på bred samfunnsmessig basis og i regi av flere aktører, f.eks. de ulike forvaltningsnivåene, som det er naturlig å se samlet i en slik nasjonal strategi. Det å argumentere for en slik strategi bør kunne møtes av helt andre argumenter fra statsrådets side enn at det er «helt på jordet», og at språkbruken er «hinsides».

Statsråd Kristin Halvorsen [17:33:48]: Bare en kort merknad.

Jeg har selvsagt ikke karakterisert stortingsrepresentanter i denne debatten. Men jeg mener at når man bruker så sterke ord som å beskyldte stortingsflertallet for «ansvarsfraskrivelse» i forhold til en grunnleggende ferdighet, så går det langt ut over det noen andre i denne debatten har brukt av karakteristikker.

Jeg synes at i den diskusjonen som nå går rundt IKT, har det vært grader av diskusjon om hva slags virkemidler man skal bruke, ikke uenighet om at IKT-ferdigheter er viktig, ikke uenighet om at vi har opprettet et nasjonalt senter som nettopp har som oppdrag å samarbeide med skoleeiere, kommuner og fylker for å få til en god utvikling når det gjelder IKT rundt om i Skole-Norge. Det mener jeg er nettopp en oppfølging av det som har vært intensjonene for det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

(Votering, se side 4143)

Sak nr. 7 [17:34:53]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jon Georg Dale, Tord Lien, Bente Thorsen og Christian Tybring-Gjedde om en markeringsdag for jødernes skjebne (Innst. 346 S (2010–2011), jf. Dokument 8:97 S (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Truls Wickholm (A) [17:35:51] (ordfører for saken): Den tyske teologen og presten Martin Niemöller har sagt i diktet «Likegyldighet»:

«Først tok de kommunistene
men jeg brydde meg ikke
for jeg var ikke kommunist.

Deretter tok de fagforeningsfolkene
men jeg brydde meg ikke
for jeg var ikke fagforeningsmann.

Så tok de jødene
men jeg brydde meg ikke
for jeg var ikke jøde.

Til slutt tok de meg. Men da var det ingen
igjen til å bry seg.»

Den internasjonale holocaustdagen markerer hvert år den dagen verden ble konfrontert med, da de allierte styrkene marsjerte inn til grusomhetene som åpenbarte seg i utryddelsesleiren Auschwitz, og frigjorde den for over 65 år siden.

I 2005 vedtok FN's generalforsamling å gjøre nettopp denne dagen, 27. januar, til en internasjonal minnedag for holocaust. I tillegg til europeiske jøder ble også romfolket, tatere, homoseksuelle, funksjonshemmede, mentalt syke, kommunister og andre venstreopposisjonelle som nazi-regimet ønsket å utrydde, omfattet av ugjerningene. Den utryddelsen som verden var vitne til her, var uten sidestykke, og alle var helt sikre på at dette aldri kunne skje igjen.

Allikevel har det skjedd. I Kambodsja ble nærmere to millioner av landets innbyggere utryddet i et forsøk på å starte landets tenkning på nytt. 800 000 tutsier ble drept i 1994 av sine egne naboer, fordi de ikke var hutsier. I Europa har muslimene i Bosnia vært utsatt for et serbisk folkemord.

I Norge markeres holocaustdagen på Akershuskaia i Oslo. Her ble de norske jødene brutalt stuet om bord i fangskipet «Donau» i 1942 for å bli sendt til nettopp Auschwitz og utryddelse. Arrestasjonene som kom i forkant av dette, ble for det meste utført av nordmenn. Det er ikke et stolt øyeblikk i norsk historie. Alle bør lære av dette. Vi vet ikke hvem som er i stand til å være med på slike forferdelige handlinger, før de skjer. Det er allikevel grunn til å tro at bevisstgjøring og holdningsarbeid er avgjørende for at dette aldri skal kunne skje igjen.

«Det kan skje igjen» er også tittelen på den rapporten som arbeidsgruppen, ledet av Inge Eidsvåg, har laget for Kunnskapsdepartementet. Deres anbefaling er at antisemittisme, rasisme og flerkulturell forståelse bør vektlegges mer i skolen. Det er flertallet i komiteen enig i. Det er vår jobb som politikere og ledere i Norge å bekjempe folkemord, undertrykkelse, rasisme, diskriminering og antisemittisme.

Det er alvorlig når uskyldige jødiske barn trakasseres for sin religion, eller får skylden for ting og handlinger som skjer andre steder i verden, også i Israel. Det er skremmende når barn gjør dette mot hverandre og bruker den type beskyldninger, og det er ikke fordi disse barna har

lest om det selv. Disse holdningene kommer fra et sted, og jeg mener at lærere og foreldre bærer et tungt ansvar her.

Men det er også skremmende når vi har representanter i dette storting som uttaler: «Den ikke-vestlige innvandringen til Norge, spesielt fra muslimske land, er helt åpenbart ulønnsomt for det norske samfunnet.» Like alvorlig er det når andre representanter har uttalt at «islam ikke utstår frihetsverdier» og at «alle i Norge må sverge troskap til Kristne verdier».

Å trekke slutninger om enkeltindivider basert på gruppetilhørighet er en svært alvorlig og farlig aktivitet.

Jonas Gahr Støre sa under markeringen av den internasjonale holocaustdagen på Akershus i fjor at vi som samfunn må kjempe mot dette – mot antisemittisme og mot ideologier som ekskluderer og sprer hat. Dette er en kamp som angår oss alle, og hvor vi alle har et ansvar, sa utenriksministeren.

Det er jeg enig i. Derfor er jeg også glad for at kunnskapsministeren bl.a. i ungdomsskolemeldingen har signalisert at hun også deler Eidsvåg-rapportens anbefaling om at arbeidet mot antisemittisme og rasisme skal styrkes i skolen. Intensjonen i forslaget som vi behandler her i dag, er bra. Flertallet mener bare at det kan gjøres på andre måter. Den internasjonale holocaustdagen er en god anledning til å se de historiske hendelsene i sammenheng med dagens samfunn og trekke slutninger og lærdom av det. Innholdet i denne dagen bør ikke fragmenteres og omhandle enkeltelementer.

Vi vet at «det kan skje igjen», og at det bare kan bekjempes med kunnskap og holdninger.

Bente Thorsen (FrP) [17:40:46]: Bakgrunnen for dette representantforslaget er at holdningen til jøder stadig blir mer negativ i flere europeiske land. Dette gjelder også i dagens Norge faktisk. Vår historie i forbindelse med annen verdenskrig bekrefter nettopp den ufine og skammelige behandling og det syn vi har hatt på jøder. Dessverre er mobbing og trakassering fremdeles en del av hverdagen til skoleelever med jødisk bakgrunn.

Et eksempel som med all tydelighet beskriver og viser dagens behandling av jødiske skolebarn, er faktisk et leserinnlegg i Aftenposten den 5. mai, der det med en talende overskrift sto følgende:

«Nedhysjet rasisme... Jødehat vokser frem i norsk skole, uten å bli fulgt opp av politikerne. Jeg vet at eldre elever på ungdomsskoler har stått i døren etter friminuttet og bare sluppet inn dem som forsikrer at de ikke er jøder. Dette er antisemittisme, og må gjøres noe med! Rasisme er blitt ensbetydende med diskriminering av muslimer eller mørkhudede, men mobbing fordi man er jøde skjer minst like ofte, i alle fall i skolen. Mye utføres av personer som har et dårlig forhold til staten Israel, f.eks. innvandrere fra landene Israel lenge har vært i konflikt med. Men jeg vet også om jøder som er blitt skjelt ut av nordmenn for staten Israels gjerninger. Disses mener den jødiske staten er skyldig i folkemord og diskriminering av palestinerne. Det aller verste er når Adolf Hitler fremstilles som en helt. Dette grunner som regel i kunnskapsløshet, noe som også er årsak til

antisemittisme. Vi trenger å lære mer om jødernes lidelser. Hvis alle får vite hva nazistene holdt på med, kan det hende mange vil tenke seg om en ekstra gang før de snakker positivt om dem. Vi trenger en offentlig debatt om dette. Dessuten burde skolene ta opp jødehat.»

Dette leserinnlegget sier absolutt alt om det denne saken dreier seg om, og viser at det er behov for å sette jødehat på dagsordenen med en egen nasjonal markeringsdag. Norske politikere og partier har i flere tilfeller uttalt seg unyansert og negativt om Israel. Det at sentrale norske politikere og partier går ut og oppfordrer til boikott av israelske varer, vil også ramme jøder bosatt i Norge. At Norge som første europeiske nasjon anerkjenner en palestinsk samlingsregjering bestående av Hamas, har vel heller ikke akkurat vært med på å styrke de diplomatiske forbindelsene mellom Israel og Norge, noe som ofte kommer fram i media. Sånne uttalelser er ofte unyanserte og blir av noen tatt til inntekt for og til støtte for å legitimere trakassering og mobbing av jøder.

For å nyansere og påpeke at disse meningene og utsagnene ikke er rettet mot enkeltindivider – som jeg ikke tror de er – og at de ikke godtas som grunn til jødehat, så er det behov for en dialog og en diskusjon om disse temaene for å få fram ulike nyanser av hendelsene både i offentlige og private skoler. Derfor er det viktig at skolen legger til rette for at elevene kan ta opp de temaene som er framme i media, eller som berører dem spesielt.

I likhet med mange andre folk har sikkert også mange lærere ulike meninger om og fortolkninger av konflikten i Midtøsten. Dette er følsomme og vanskelige tema som kan medføre at lærerne kan være usikre på hvordan en skal undervise på en god måte. Derfor er det viktig, som også Kunnskapsdepartementets arbeidsgruppe påpeker, at antisemittisme og rasisme kommer inn i ulike fag i lærerutdanningen, slik at en får en helhetlig kompetanse på området. Dette vil gjøre lærerne bedre i stand til å bekjempe trakasseringen. At elevene i skolen får kunnskap om og lære om hvordan jødene ble behandlet i forbindelse med annen verdenskrig og hvordan mange opplever å bli behandlet i dag, er av stor betydning for å få bukt med den trakasseringen og mobbingen som foregår.

Derfor mener Fremskrittspartiet at 27. januar, holocaustdagen, er en viktig internasjonal markeringsdag som bør ha et internasjonalt fokus. Men Fremskrittspartiet mener at det også er viktig å ha fokus på nærliggende og tidsaktuelle hendelser i vårt eget land og på Norges skammelige behandling av jødene før, under og etter annen verdenskrig, og vil derfor innføre den 26. november som en nasjonal holocaustdag. Hermed fremmer jeg Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten: Representanten Bente Thorsen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Aksel Hagen (SV) [17:45:56]: Først en kommentar til den uenigheten som vi har i saken her, konklusjonsmessig: Etter vår mening er det nettopp ved å markere den dagen, sammen med land for øvrig i verden, at vi viser til det vi har opplevd å være med på her til lands, og det må settes

inn i en større sammenheng for å forstå nettopp det som i sin tid skjedde og for å understreke hvordan vi sammen med andre land og andre folk skal jobbe med dette videre framover. Men når det er sagt, vil jeg si at alle vi som er glad i mangfold – som er glad i etnisk, kulturell, religiøs og livsmessig mangfold i et samfunn – sjølsagt er glad for å få slike debatter som i dag, fordi det gir oss en mulighet til å understreke hvor positivt det er med mangfold – at det er en styrke for et samfunn. Og godt er jo det, i og med at mangfold i stadig større grad blir den normale tilstanden bl.a. i det norske samfunnet.

Gode debatter om dette temaet må ha med seg refleksjoner som går på hvordan vi skal styrke dette mangfoldet. Samtidig må vi også ta med hva som vil bidra til å hemme dette mangfoldet. I dette representantforslaget løftes det fram noe som absolutt hemmer: at vi for det første kanskje er i ferd med å glemme det fryktelige, det motbydelige – de rasistiske handlingene som skjedde hos oss mot en folkegruppe – og at vi for det andre faktisk er i en situasjon i dag der vi fortsatt driver med rasistisk oppførsel mot den samme folkegruppen. Det er særlig gledelig, synes jeg, at det nettopp er Fremskrittspartiet som velger å stå opp mot rasisme, som de gjør her. Og jeg velger da, i hvert fall til dels, å overse at Fremskrittspartiet heller ikke denne gangen samtidig klarer å unngå å melde noe negativt til muslimer.

Da regjeringa i fjor prisverdig satte antisemittisme særlig synlig på kartet, gjorde de det ved nærmest å levere en bestilling til et utvalg som allerede har blitt nevnt, Inge Eidsvåg-utvalget. Da opererte de med likeverdighet mellom begrepene «antisemittisme» og «rasisme». Utvalget sjøl, da de leverte rapporten sin, trakk også inn begrepet «diskriminering» for nettopp å vise at antisemittisme ikke kan diskuteres uavhengig av at man setter det inn i en helhetlig rasismediskusjon. Det er nettopp det Eidsvåg-rapporten er så god på, både å gi antisemittisme en særlig oppmerksomhet – det var noe av hovedpoenget her – og samtidig understreke det universelle ved alle former for diskriminering og rasisme. Alle former har sin særegne historie, samtidig som de grunnleggende mekanismene er de samme.

Når vi nå ønsker å gi jødernes skjebne en særlig oppmerksomhet – eller minne oss om at det er viktig å gi den en oppmerksomhet – setter jeg pris på at dette blir satt inn i en større sammenheng. Det er nettopp da denne markeringen fra vår side blir så troverdig og så sterk.

Litt tilbake til Inge Eidsvåg-rapporten: I og med at det – på godt og vondt – kanskje er islamdebatt vi har mest av her i samfunnet, synes jeg rapporten på en prisverdig måte tar opp det de kaller antisemittisme, og det de kaller islamfobi. Da synes jeg vi alle skal legge merke til, og jeg må si ikke minst representanten fra Fremskrittspartiet, at det f.eks. på side 29 står, jf. formuleringen i representantforslaget, veldig klart at innenfor islam eller den muslimske verden er det ingen tradisjon for at man er negative til jøder eller at man har et jødehat. Tvert imot står det – og her er det vist til forskning – at dette er en holdning som muslimske land har importert fra oss – som er importert fra Europa – og som ikke minst utviklet seg i forbindelse

med opprettelsen av staten Israel. Så er vi de første til å understreke – det er noe av det som er hovedproblemstillingen her – at det er viktig å skille mellom det staten Israel har gjort og gjør, og hva slags holdninger vi skal ha til jødene. Vi skal sjølsagt ikke la det vi mener er forbrytelser fra staten Israels side, gå ut over jødene. Men det er viktig å minne oss om at de litt vonde bemerkningene vi sender til islam og den muslimske verden her, på mange måter er importert, som jeg sa, og som vist til i rapporten, fra den europeiske verden – fra vår egen kultur.

Dagrun Eriksen (KrF) [17:51:14]: Samuel, Sammy, Steinmann har sett mer lidelse og flere lik enn et menneske kan bære. Hans øyne gråter fremdeles. Sammy Steinmann overlevde konsentrasjonsleirene, men kan aldri glemme.

På venstrearmen har han nummeret som for alltid vil minne ham om årene i fangenskapet, 79 231, et tall han fikk fordi han var jøde – 79 231. Steinmann så venner, slektninger og ukjente bli drept. Storebroren Harry var en av dem. Steinmann skulle også drepes, men klamret seg til livsviljen:

«Jeg ville overleve. Jeg måtte fortelle verden om det vi opplevde. Det er min forpliktelse overfor de som døde, sier Samuel Steinmann.»

Holocaust startet ikke med gasskammeret i Auschwitz. Det startet mye før, som fremmedfrykt og som fordommer, også i vårt eget land. Vår grunnlov av 1814 som vi feirer den 17. mai, hadde en paragraf som utestengte jøder fra riket. Skepsisen til jøder før annen verdenskrig var ikke bare et særtysk eller et nazistisk fenomen, men utbredt også i deler av det norske samfunnet. Jødene ble latterliggjort og mistenkeliggjort gjennom karikaturtegninger og i avisartikler, og mange nærte en generell mistro overfor jøder i Norge.

En skulle tro at den vanvittige historien om hva som skjedde med jødene under krigen, skulle stå som en garantist mot at slikt aldri kan skje igjen. Sånn er det dessverre ikke.

NRK avdekket gjennom en serie reportasjer i fjor hvordan antisemittisme og jødehat er på framgang i Norge. NRK snakket med flere jødiske foreldre, som kunne fortelle om grov trakassering av barna sine.

Dette er en utvikling vi må ta på dypeste alvor. Historien har vist at kampen for menneskeverd mot rasisme og antisemittisme må føres hele tiden. Har vi ikke et bevisst forhold til dette, kan det skje igjen.

Derfor har Kristelig Folkeparti fremmet et forslag som nå ligger til behandling i kommunal- og forvaltningskomiteen, om å iverksette en handlingsplan mot jødehat i Norge. Vi foreslår bl.a. å sikre at holocaustdagen blir en obligatorisk minnedag på alle skoler, øke kunnskapen om antisemittisme og holocaust og å gjennomføre målrettede tiltak mot mobbing av jødiske elever i skolen.

I 2005 bestemte FN at 27. januar skal være en internasjonal minnedag tilegnet ofrene for nazistenes utryddelsesleirer. Det var på denne datoen i 1945 at sovjetiske styrker befridde de overlevende fangene i Auschwitz i tyskokkuperte Polen.

Da jeg hørte på saksordførerens innlegg, håpet jeg at

jeg misforsto, at man ønsker å gjøre dette til en generell genocidedag – en folkemorddag. Ja, det har skjedd folkemord andre steder i verden, men denne dagen har FN bestemt skal være tilegnet nazistenes utryddelse av et folk og av andre ofre.

Kristelig Folkeparti mener at vi vil være tjent med å markere holocaustdagen felles med den internasjonale holocaustdagen 27. januar. Ved å kombinere dette vil vår nasjons historie om hva som skjedde 26. november 1942, settes i sammenheng med den store historien om hvordan nasjonene sviktet det jødiske folket. Da vil ikke vår situasjon handle om vår lille historie, men den vil vise hvordan det ikke bare var én mann, men veldig mange land som var med og muliggjorde en utryddelse av et helt folk.

Jeg tror vi hadde tjent på å ha en obligatorisk markering i skolene. Jeg hadde ønsket at regjeringen ville være med og si at dette ikke bare blir opp til den enkelte, for gjennom dette kan vi som nasjon hegne om menneskeverdet, kjempe for verdier som vi sammen tror på, at alle mennesker er like mye verdt. Derfor fremmer jeg det forslaget som Kristelig Folkeparti har i innstillingen.

Presidenten: Representanten Dagrun Eriksen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Abid Q. Raja (V) [17:56:30]: Jeg vil begynne med noe som kanskje ikke er så vanlig fra min side, nemlig å takke Fremskrittspartiet for å løfte en viktig problemstilling.

Det er usedvanlig viktig at vi som samfunn ikke glemmer jødernes situasjon under annen verdenskrig, både globalt og nasjonalt. Vi har et kollektivt ansvar for at det aldri skjer igjen. Derfor er vi nødt til hele tiden å ha fokus på arbeidet mot antisemittisme i samfunnet, og skolen som fellesinstitusjon har en krystallklar og viktig rolle i denne sammenheng.

Nettopp av denne grunn har jeg betydelig sympati med intensjonen i representantforslaget, noe jeg opplever at en samlet komité også uttrykker. Den uenigheten som forekommer i innstillingen, opplever jeg heller ikke som en uenighet som er særlig stor. Jeg er f.eks. helt enig i det som sies i representantforslaget om at 26. november 1942 er «en skammens dag i norsk historie, en dag som aldri må glemmes». Men det er ikke slik at man arbeider mindre mot antisemittisme dersom man velger å integrere den internasjonale holocaustdagen 27. januar i skolens undervisning framfor å innstifte en egen nasjonal holocaustdag 26. november i tillegg, slik representantforslaget tar til orde for.

Det er en samlet komité, alle unntatt Fremskrittspartiet, som viser til at den internasjonale holocaustmarkeringen 27. januar allerede er godt integrert i mange skolers undervisning om antisemittisme og rasisme i samfunnet. I tillegg til anbefalinger fra arbeidsgruppen som har lagt fram rapporten «Det kan skje igjen» som bl.a. løfter fram grunnlovsjubileet 2014 som en mobiliseringsmulighet i kampen mot rasisme og antisemittisme, vet vi at det i dag gjøres mye godt arbeid i skolene hver eneste dag.

Venstre er på denne bakgrunn, i likhet med de øvrige partiene som er representert i komiteen, av den oppfatning

at rammene for å gjøre en solid holdningsskapende jobb er til stede i skolen. Det er ikke en enkelt markeringsdag som bidrar til å bekjempe rasisme og antisemittisme, men en kollektiv innsats hele tiden. Derfor er jeg glad for at Venstre har fått tilslutning fra Høyre og Kristelig Folkeparti i innstillingen til vår merknad om hvor viktig historieundervisningen i skolen er. Det å kunne sin historie er helt avgjørende for å kunne lære av den. Derfor er Venstre opptatt av å se hvilke muligheter som finnes for å utvide den historiefaglige undervisningen på alle nivåer i norsk skole.

La meg avslutningsvis knytte noen refleksjoner til dialog som virkemiddel i kampen mot rasisme og antisemittisme. I representantforslaget hevdes det at «ingen konkrete tiltak er blitt iverksatt» annet enn at regjeringen på sedvanlig vis inviterer til dialog etter reportasjen om jødehat i Dagsrevyen i mars i fjor.

Jeg har selv arrangert en rekke dialogmøter, og dette temaet var faktisk på dagsordenen allerede et helt år før NRK satte det på dagsordenen i 2010. Da jeg satte «Hat mot jøder» på dagsordenen, var det flere som sa at dette var en oppkonstruert problemstilling som ikke fantes. Det er ikke noe jødehat. Man hatet eventuelt Israels politikk, men ikke jøder. Men i mars 2009 kunne en fullsatt sal på Litteraturhuset i PST-sjefens nærvær og med utenriksministeren på podiet høre regelrett jødehatt uttrykt. Jeg vil referere til det, selv om det er veldig grufullt, men vi må kjenne til det grufulle for å kunne gjøre noe med det. En ung mann på 22–23 år sto opp og sa at nordmenn er født med ski på beina, brasilianerne med fotball, mens jøder er født med svik og hykleri i sitt blod.

Slike grufullheter finnes blant oss, ute i samfunnet, på skolene, blant barn og unge. Vi må kjenne til slike grusomheter og slike grusomme meninger for å kunne gjøre noe med dem. Og det er klart at slikt også leder til radikalisering.

Men vi må huske at jødehat også finnes hos nordmenn-nordmenn, som jeg ofte liker å si, for jeg er bindestreksnordmann – såkalt innvandrers og annengenerasjonsinnvandrers. Jødehatet kommer i alle former, i alle farger, og det finnes hos mange ulike minoritetsbefolkninger, ikke minst også hos majoritetsbefolkningen. Her har vi alle et felles ansvar, og jeg ber Fremskrittspartiet ikke undervurdere kraften i dialog. Dialog kan endre holdninger og meninger. Dialog kan være med på å forebygge hat, rasisme og antisemittisme. Ja, dialog bringer faktisk folk sammen og bidrar til brobygging, som er helt nødvendig hvis vi skal bevege oss samlet videre som samfunn.

Imre Hertz, som er en av de gjenlevende etter holocaust, var til stede i salen den dagen denne dialogen fant sted. Han påpekte, som mange andre, at slike mennesker, som denne 23-åringen, var det håp for, men meningene deres var det ikke noe håp for.

Jeg tror vi alle kan gjøre mer, og jeg tror økt debatt og dialog er én vei å gå, sammen med historieundervisning på skolen – og skolen må være den felles skapende arena som den er. Klarer vi det, er jeg sikker på at vi klarer å gjøre noe med dette i årene som kommer.

Statsråd Kristin Halvorsen [18:01:28]: Det er godt at et tema som dette forslaget inneholder, har så bred støtte, og så lik innfallsvinkel, fra alle partiene på Stortinget, for det fortjener det.

Etter en nyhetsreportasje som gikk i mars 2010 om hets av jødiske elever, og den mediedebatten som fulgte, satte vi ned en arbeidsgruppe som i løpet av et halvt år kom opp med forslag på dette. Det er ikke mange jødiske barn og ungdommer i Norge. Det var det ikke før krigen, og det var det absolutt ikke etter krigen, for annen verdenskrig gikk hardt ut over de norske jødene. Det er heller ikke poenget i denne diskusjonen. Uansett om det er mange eller få, så er antisemittisme en totalt uakseptabel holdning.

Det som er interessant, og som arbeidsgruppen gjorde mens den arbeidet med å komme med forslag, er at den samlet elever med jødisk bakgrunn og elever med muslimsk bakgrunn til dialog om hva som var antisemittisme og rasisme. Det disse elevene opplevde, var at det var mange paralleller i hva de opplevde – f.eks. hvordan muslimske barn følte at de ble stilt til ansvar for hva Al Qaida gjorde, og hvordan jødiske barn følte at de ble stilt til ansvar for hva staten Israel gjorde. For disse elevene var det ganske spesielt at de opplevde så mange ting parallelt.

Det som er viktig i diskusjonen, er å ta med seg den kunnskapen vi har om hvordan holdningene til antisemittisme og rasisme er i den norske befolkningen. Vi vet noe om ungdoms holdninger til antisemittisme og deres kunnskaper om f.eks. holocaust – om det har skjedd, eller om de fornektet det. Det er ingen stor andel norske ungdommer som fornektet at det har skjedd. Det er under 10 pst., men kanskje er det likevel en ganske stor andel når det er den slags grusomheter i historien vi snakker om. Det skal i hvert fall ikke bagatelliseres.

Det som er interessant for den videre debatten, er at det ikke er noen forskjell mellom minoritet og majoritet når det gjelder denne type holdninger. Det er ingen av oss i denne salen som kan si at dette først og fremst er holdninger som eksisterer i minoritetsmiljøer. Det er rett og slett sånn at spørsmålet om antisemittisme er en problemstilling som vi må ta opp med alle, og et ansvar som alle har for å bekjempe i sine miljøer.

I forbindelse med stortingsmeldingen om ungdomstrinnet har vi lagt fram en del av de forslagene som denne arbeidsgruppen, ledet av Inge Eidsvåg, la fram for oss. Jeg håper at komiteen også går inn på andre enkeltforslag som ble fremmet da. Jeg kan bare raskt ta noen av dem.

Et forslag var å vurdere å ansette en fagperson ved Holocaustsenteret for fire år, som ville ha ansvaret for å utvikle et etterutdanningstilbud for lærere, bl.a. på temaområdene antisemittisme, rasisme og konfliktløsning. Dette er et veldig viktig forslag, for det lærerne i de enkelttekstemplene som er trukket fram, har sagt, er at de er litt opprødd i forhold til hvordan de skal møte antirasistiske og antisemittistiske holdninger, fornektelse av holocaust osv. På hvilken måte møter man faktisk det? Lærernes kompetanse er her, som i alle andre sammenhenger, veldig viktig.

Et etterutdanningstilbud kan man tenke seg utvikles i samarbeid med fagmiljøer som har ulik spisskompetanse om dette rundt omkring i landet. Det kan være Nansensko-

len, Wergelandsenteret, Stiftelsen Arkivet, Raftostiftelsen og Falstadsenteret.

I meldingen oppfordrer vi også skolene til å markere den internasjonale holocaustdagen 27. januar. Jeg ønsker at denne dagen fortsatt bør være markeringsdagen for holocaust i Norge, fordi den dagen allerede er godt integrert i mange skolars undervisning omkring antisemittisme og rasisme. Det er også denne dagen minneprisen etter Benjamin Hermansen deles ut. Arbeidsgruppen bak rapporten «Det kan skje igjen» har trukket fram nettopp behovet for en nasjonal mobilisering på holocaustdagen.

Det betyr selvsagt også at den kunnskapen og den historien vi har rundt 26. november, er avgjørende viktig for alle i Norge å vite om. Historien er ganske sjokkerende (presidenten klubber) for ganske mange barn som hører om den for første gang. Men det er en sjokkerende ... (presidenten klubber).

Presidenten: Taletiden er ute.
Det blir replikkordskifte.

Bente Thorsen (FrP) [18:06:53]: Vi må vokte oss vel for å bagatellisere våre egne handlinger og la dem drukne i internasjonale handlinger.

Med bakgrunn i det har jeg følgende spørsmål til kunnskapsministeren: Hvilke tiltak vil hun konkret sette inn for at lærerne skal bli tryggere i å håndtere trakassering og mobbing av jødiske elever i den norske skolen? Og ser ministeren at en egen markering av 26. november som Norges egen holocaustdag, der det tydelig tas avstand fra historien og dagens behandling av mange jøder, vil vise at vi ikke vil unndra oss vår plikt, at dette ikke skal skje igjen?

Statsråd Kristin Halvorsen [18:07:40]: Jeg var innom noe av dette i mitt innlegg. Et etterutdanningstilbud til lærerne vil være én måte å gå fram på. En annen måte er å utvikle pedagogiske ressurser – altså et sted hvor lærere kan henvende seg for å få materiell, som de på enkelt vis kan bruke, om nettopp disse problemstillingene, inkludert vår egen historie og den 26. november, som jeg var inne på i innlegget mitt.

Det er jo nettopp det som er overskriften på hele rapporten fra Inge Eidsvågs arbeidsgruppe, nemlig at det kan skje igjen. Hele vaksineringsen mot at det kan skje igjen, er kunnskap, men det er også holdninger. Begge disse to områdene er den røde tråden gjennom de anbefalingene vi får fra denne gruppen, i tillegg til at den anbefaler at dette blir et tema i 2014-jubileet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tord Lien (FrP) [18:09:06]: Feiringen av holocaustdagen 27. januar er viktig. Derfor kommer vi subsidiært til å støtte Kristelig Folkepartis forslag i dag, dersom vårt forslag skulle falle.

Holocaustdagen er en internasjonal markering av internasjonal jødeforfølgelse – «jødeforfølgelse» er et ord man

ofte bruker i tysk regi, og fokuset er ofte på Tyskland og Øst-Europa. For så vidt er begrepet «jødeforfølgelse» noe feil – dette er den eneste gangen i verdenshistorien at man har sett det som har vært forsøk på en industrialisert utryddelse av et folkeslag. Så å kalle det forfølgelse er kanskje ikke et sterkt nok ord. Til tross for de utfordringer man ser i mange land i dag, også i Norge, er dette en helt unik og selvfølgelig tragisk hendelse i verdenshistorien.

Representanten Truls Wickholm var inne på det som er sentralt: Dette var ikke noe tysk fenomen, det var også et norsk fenomen. Politi, lensmenn, byråkrater, norske soldater i tysk tjeneste, og naboer, bidro til at jødeforfølgelsen i noen byer i Norge var nesten like effektiv som i Tyskland. Dette er et norsk fenomen, og det kan forklares bl.a. om man ser tilbake på debatter i denne sal, når Stortinget våren 1934 vedtar rasehygieneloven. Arbeiderpartiets talsmann står da på denne talerstolen og er stolt av at Norge går lenger enn Tyskland – i 1934. Så skal jeg være forsiktig med å spekulere i motivene til de andre partiene for å mene at det er best å diskutere jødeforfølgelse som et internasjonalt fenomen, men det kan nevnes at Karl Evang var en av arkitektene bak rasehygieneloven.

Jeg har bare lyst til å avslutte med å sitere representanten Eriksen: «Har vi ikke et bevisst forhold til dette, kan det skje igjen.» Derfor er det viktig at vi markerer at dette ikke bare var noe som Tyskland holdt på med i Øst-Europa, men dette var noe som skjedde i Norge også – og mange nordmenn bidro til dels aktivt.

Truls Wickholm (A) [18:12:06]: Jeg vil bare benytte anledningen til å klare opp i et spørsmål som ble stilt av Dagrun Eriksen. Jeg tror det skal komme klart fram hvis man leser referatet av innlegget, men jeg redegjorde for bakgrunnen til at 27. januar er valgt som holocaustdagen, nemlig frigjøringen av Auschwitz, og jeg nevnte også de grupper mennesker som var fanger der. Så var mitt poeng videre at til tross for den helt utrolig forferdelige hendelsen, og det som representanten Lien beskriver som en industrialisert utryddelse av et folkeslag, lærte altså ikke verden; det var mulig å gjennomføre folkemord i Kambodsja og også i Rwanda. Jeg tror noe av lærdommen av denne dagen nettopp må være: Hvordan kunne en sånn forferdelig ting skje? Og også det som beskrives, at venner, bekjente og naboer gang på gang i disse konfliktene bidrar til utryddelse: Hva er det i et samfunn som gjør at disse tingene kan skje?

På hjemmesidene til holocaustdagen.no skriver man at holocaustdagen er en «god anledning til å knytte historisk kunnskap om forbrytelser mot menneskeheten til skolenes arbeid mot rasisme og diskriminering her og nå.» Det synes jeg er en veldig god tilnærming. For hvis vi skal lære noe av historien, må vi endre samfunnet vårt i en retning hvor sånne ting blir en umulighet i framtiden.

Dagrun Eriksen (KrF) [18:14:34]: To poeng: Det ene er at jeg er glad for at jeg misforsto representanten Wickholm – jeg hørte kanskje ikke etter i hele hans innlegg – og at han her understreker at holocaustdagen selvfølgelig skal være en markering av det

som skjedde under annen verdenskrig. Det er vi helt enige i.

Men så er det også litt behov for å kommentere Tord Liens innlegg. Jeg kan ikke snakke for de andre partienes argumenter, men Kristelig Folkepartis syn er at man velger den internasjonale holocaustdagen, nettopp for å understreke poenget som Tord Lien har, nemlig at vår egentlige historie ikke er en isolert, liten historie, men må settes inn i den store konteksten som gjør at vi som hverdagsmennesker, vi som nasjon, var med på og bidro til noe som det høres helt uvirkelig ut kunne skje i Europa. Det er for å trekke det store bildet inn til det nære.

Jeg tror egentlig at vi er veldig enige om at det er det viktigste å få til, og så velger vi lite grann forskjellige løsninger – om det er best å sette den internasjonale konteksten først, eller om en skal ha en egen markeringsdag.

Det jeg i hvert fall er veldig glad for, er at det er veldig stor enstemmighet her i Stortinget om at både fakta om antisemittisme og det å reise seg opp når menneskeverdet trues, er noe som er viktig å lære den oppvoksende generasjonen – gjennom skole, gjennom holdninger og gjennom det vi som politikere står for. Det er det viktigste.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 4144)

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Da går Stortinget til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre

Det voteses først over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag om endringer i folketrygdloven § 14-9 og 14-10 som ivaretar begge foreldrenes rett til å ta ut permisjon samtidig umiddelbart etter barns død i stønadsperioden.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 58 mot 41 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 18.25.01)

Presidenten: Det voteses så over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av foreldres rettigheter ved barns død.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.25.25)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:66 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thommessen om endring av lovverket for foreldrepenger ved barns død – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt sju forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Linda C. Hofstad Helleland på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
 - forslag nr. 4, fra Øyvind Håbrekke på vegne av Kristelig Folkeparti
 - forslagene nr. 5–7, fra Abid Q. Raja på vegne av Venstre
- Forslagene nr. 1–4 er inntatt i innstillingen på side 5, mens forslagene nr. 5–7 er omdelt på representantenes plasser i salen.

Det voteres først over forslagene nr. 5–7, fra Venstre.
Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse fagflukten fra kommunaltjenesten til statlig nivå gjennom å samordne lønnsnivået mellom statlig og kommunalt barnevern.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen lage incentiver for et mer lønnsdifferensiert system som også motiverer flere med høyere utdanning, som psykologer, jurister, spesialpedagoger og sosionomer og barnevernspedagoger med tilleggsutdanning, til å arbeide i barnevernet.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre innplassering av barnevernspedagogutdanning fra finansieringskategori F til kategori D, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2012.»

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 99 mot 1 stemme ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.26.26)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 4, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en kompetanse-pott for barnevernets førstelinjetjeneste.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 93 mot 7 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.26.48)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 1–3, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å heve kvaliteten i sosionom- og barnevernspedagog-utdanningene.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at utdanningsinstitusjonene følger opp intensjonene i St.meld. nr. 21 (1999–2000) Menneskeverd i sentrum, for å ivareta barns menneskerettigheter.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre og konkretisere overfor barnevernet hva en melding og undersøkelse etter lov om barneverntjenester § 4-2 og § 4-3 skal inneholde.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.27.14)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:85 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borg-hild Tenden om å øke kompetansen i barnevernet – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 3 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 2 og 3, fra Øyvind Håbrekke på vegne av Kristelig Folkeparti

– forslag nr. 4, fra Abid Q. Raja på vegne av Venstre
Forslagene nr. 1–3 er inntatt i innstillingen på side 3, mens forslag nr. 4 er omdelt på representantenes plasser i salen.

Det votes først over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak som tar sikte på å bedre rammevilkårene for, og stimulere til økt bruk av, barnehager med fleksible åpningstider.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 76 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.28.10)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:91 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dāvøy, Dagrun Eriksen, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om oppholdstid og åpningstider i barnehagen – bifalles ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom komiteens innstilling og forslagene nr. 2 og 3, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om maksimal oppholdstid i barnehager på 47,5 timer pr. uke.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide retningslinjer som forhindrer kvelds- og nattåpne barnehager.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 88 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.28.50)

Presidenten: Det votes så over forslag nr. 4, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide retningslinjer slik at barnehager som ønsker fleksible åpningstider blir pålagt regler om maksimal oppholdstid for barna.»

Kristelig Folkeparti har varslet at de støtter forslaget subsidiært.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 91 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.29.19)

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Elisabeth Aspaker satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget er under debatten omgjort til et oversendelsesforslag, og teksten vil bli endret i overensstemmelse med det. Forslaget lyder i endret form:

«Det henstilles til regjeringen å legge til rette for at det arrangeres eksamen i norsk og engelsk på slutten av elevenes sommerferie.»

Presidenten foreslår at dette forslaget oversendes regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:105 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Dagrun Eriksen og Geir Jørgen Bekkevold om å avholde ekstra eksamen i fagene norsk og engelsk for å hindre bortvalg og sikre at flere får studiekompetanse – vert lagt ved møteboka.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Dagrun Eriksen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en ny strategi for IKT i opplæringen med vekt på styrket lærerkompetanse, bedre integrering i fagene, utvikling av gode digitale ferdigheter hos elevene, forenkling av administrative gjøremål og videreutvikling av kontakten mellom skole og hjem.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 51 mot 48 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 18.30.47)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:123 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, Svein Harberg, Henning Warloe og Lars Myraune om en ny nasjonal strategi for IKT i opplæringen – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Bente Thorsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Dagrun Eriksen på vegne av Kristelig Folkeparti

Det voteres først over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti.

Tord Lien (FrP) (fra salen): Jeg anbefaler Fremskrittspartiet å stemme subsidiært for forslag nr. 2, og da er det kanskje en fordel om vi først voterer over forslag nr. 1.

Presidenten: Det kan selvfølgelig – både vi her oppe, og datamaskinen – akseptere. – Det tar litt tid, vi tenker oss nøye om.

Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber regjeringen innstifte en nasjonal holocaustdag den 26. november.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 77 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.33.04)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre den internasjonale holocaustdagen 27. januar til en nasjonal mobiliseringsdag.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 68 mot 31 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.33.37)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:97 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Jon Georg Dale, Tord Lien, Bente Thorsen og Christian Tybring-Gjedde om en markeringsdag for jødernes skjebne – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 8 [18:34:06]

Referat

1. (349) Samtykke til å setje i kraft ein overeinskomst mellom Kongeriket Noreg og Macaos Spesielle Administrative Region i Folkerepublikken Kina om opplysningar i skattesaker underskriven i Paris 29. april 2011 (Prop. 122 S (2010–2011))
2. (350) Samtykke til å sette i kraft en skatteavtale mellom Norge og Portugal, undertegnet i Lisboa 10. mars 2011 (Prop. 123 S (2010–2011))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes finanskomiteen.
3. (351) Endringar i offentleglova (Prop. 125 L (2010–2011))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
4. (352) Lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet 2011 mv. (Prop. 121 S (2010–2011))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
5. (353) Delvis bompengefinansiering av Fosenpakka i Sør- og Nord-Trøndelag (Prop. 124 S (2010–2011))
6. (354) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Knut Arild Hareide, Laila Dåvøy, og Line Henriette Hjemdal om sikrere og bedre fremkommelighet for syklistar (Dokument 8:145 S (2010–2011))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.35.
